

سلیقانه‌یی حه‌مید مه‌لا دیوانا

فهوژارتن و بهره‌فکرن
د. فاخر هه‌سەن گولی

دیوانا

سلیقانهیی

مهلا حمید موحه‌مه‌د حه‌سه‌ن کواشی - سلیقانهیی

۱۹۳۶ - ۲۰۱۶

قه‌وژارتن و به‌ره‌ه‌فکرن

د. فاخر حه‌سه‌ن گولی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

دیوانا
سلیقانهیی

په‌رتووک

د. فاخر حه‌سه‌ن گوێ

ڤه‌وژارتن و به‌ره‌ه‌ڤکرن

٢٠٢٢ / ئیکه‌

چاپ

دیيار عبدالله
جه‌گه‌رخوین جه‌مه‌یل
واره‌یل عبداللهاقي

دیزاین
به‌رگ

978-9922-9168-2-8

ISBN

D- / ٢٦٥٠ / ٢١

ژمارا سپاردن

Zakho Centre
for Kurdish Studies

© ماضی چاپی یی پاراستیه بۆ
سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

سایقانهیی

پیشہ کی

پتیرا دیوانین کو ژلایئ کہسانین ئایینیقہ ہاتینہ نقیسین گرنگیہ کا زیدہتر داینہ ئالیئ ئایینیقہ ئی (مہلا حمید سلیمانہیی) سہرہرای ہہلبہستین ئایینی، سیاسی و نیشتمانی ب باشی پویتہ دایہ ہہلبہستین جفاکی و دشین بیژین پشکا ہہرا بہرفرہیا ئہقئ دیوانئ ہہلبہستین جفاکی ب خوہ دگریت. ئہقئ چہندی زہنگینہ کا بہرچاف دایہ جفاکی کوردہواری ب تاییہتی بہہدینان. د ئہقئ دیوانیدا کار ل سہر ئالیئ جفاکی رہوشہنبیری و... ہتد یئ ہہلبہستفانی لگہل ئامازہ ب گرنگترین تیبینی و خالیئ دیوانئ ہاتیہ کرن.

ہہلبہستفان ژلایئ جفاکیقہ:

مہلا حمید موحمہمد حسہن ناقدار ب (مہلا حمید سلیمانہیی) خہلکی گوندئ (کواشئ) سہر ب دہقہرا سلیمانہیانقہ، ل سالآ (۱۹۳۶)ئ، ل گوندئ (بالقوسئ) سہر ب دہقہرا ناقبریقہ ہاتیہ ل سہر دونیایئ. زارؤکینیا خوہ ل گوندئ ناقبری دہریازکریہ، د مالکہکیڈا دبیزیت:

ئیک و نہہ سئ و شہش ہاتمہ دونیایئ

ل بالقووسئ ژ گؤتئا باب و دایئ

(مہلا حمید سلیمانہیی) ل دەستپیکا سالیئ حەفتیان ژبەر پرسین سیاسی کہفتبوو د زیندانیدا، ل سالآ (۱۹۸۵)ئ، ل کومہ لگہہا (مسیریکئ) سہر ب دہقہرداریا (سیمیلی)قہ ئاکنجیبووہ و ہہتا مالئاقایی ل وئری مابوو. ژیارا ہہقزینیئ ل گہل خانم (عائیشا سلیمان ئہسعد) پیکہینابوو. خودایئ مہزن پینچ کور (موحمہمد، حاجی، حسہن، عہبدولعزیز و ئہکرہم) و دوو کچ (زہیتون و نیرگز) ب ئہوان بہخشی. ہہلبہستفان ل رپککہقتی (۲۰۱۶/۱۲/۲۰)ئ ل کومہ لگہہا (مسیریکئ) بؤ ہہتا ہہتا ژ ئہقئ جیہانئ بارکر.

قوناغین فەقیهتیا هەلبەستفانی:

(مەلا حەمید سلێقانهیی) ل گوندی (بالقۆسی) دەست ب فیروونا
خواندنا قورئانا پیرۆزکر و د ژیی دوازده سالییدا ب داوی هینا. د
مالکەکیدا دبێژیت:

ل دههه من دهست دا قورئان و خواندن
حهتا دوازده هاته جاریکرن

پاشان بهرهف گوندی (ناسهی) سەر ب دهههرا (سلێقانهیان) فه چوو و
ل نک (شیخ عەلی ناسهی) و بو ئیک ژ شاگردین ئەوی و ههتا گههشتیه
(جامین). پاشی بو ماوی سێ سالان ل زاخو ل دهف (مەلا سالح سلێقانهیی)
بهردهوامیدا خواندن. ژ وێری بهرهف گوندی (ئهرمشتی) ل ناف
(سلێقانهیان) فه چوو و ل نک (مەلا سهعیدی) بهرههقبوو بو مهلاتیی و ل
دهوک ل دهف (مەلا ئیسماعیلی) خواندنا خوه ب دویمههیک هینا. د ئەفان
چهند مالکاندا دبێژیت:

ل ناسیهی چوومه بهر سوختهیی
ل نک شیخ عەلی گههشتم جامین

سێ چار صالا من جه ل زاخو دانی
ل نک موفتی مەلا سالح سلێقانی

ل ئهرمشتا رهنگین بيمه موستهعيد
ل نک سهيدايی هیژا مەلا سهعید

ل دهوک من خواندن ب ديماهی ئینا
دهف مەلا ئیسماعیل سهنگهري بادینا

قوناغین مهلاتیا هەلبەستفانی:

پشتی کو (مەلا حەمید سلێقانهیی) قوناغین فەقیاتی ب داوی
هینای دەم بوو دەم مهلاتیی وهك دهستیك بو ماوی چار سالان ل گوندی

(بالتۆسى) و پازده سالان ل گوندئ (كوشخ) و ل دويماهيخ ل
كومهلگهها (مسيړيكي) مهلاتي كر. د نهقان چهند مالكان دييژيت:

ل بالتۆسى چار صالا بيمه مهلا

بړهك سالى من خودايه رهخ پهلا

پازده صالا بيم مهلايخ كوشيا

دگهل وان پلنگا كهتم چؤل و چيا

ههلبهستان و فهاندنا ههلبهستان:

ژ رۆهنكرنا (مهلا حهميد سليقانهيي) دهيته خوياكرن كو ل
ساللا (۱۹۸۵)ئ، ب كارتپكرنا ههلبهستانين مهزنين كورد دست ب
فهاندنا ههلبهستان كر. د مالكه كيدا دييژيت:

ههشتئ و پينجئ كهتم دهوسا جزيري

خاني و نالهند و نالي و هريري

ل ساللا (۲۰۱۳)ئ، بهرهمهك ههلبهستاني ب ناقئ (گولا باغئ
كوردان) هاتبوو بهلا فكرن، لئ ب مخابنيقه ههر بهرپهركئ وئ ب دهان
پهيقين شاش و نه دروست پهيدا دبن، خالهكا ديتر يا بهرهمئ ناقبري
گرئداينه ب پهسنا هندهك كهسان، ههر ل سهر نهفق مژاري رخنهيهكا
زنده ل بهرهمئ (گولا باغئ كوردان) هاتهكرن، ل دويغ حهزا مالباتا
ههلبهستاني گهلهك ژ نهوان ههلبهستان هاتنه لادان. ل قيروي مه ههولدا
ههلبهستين نهوي بين بهلا فكري و نه بهلا فكري بكهينه ئيك و ل ژير
ناقونيشانئ (ديوانا مهلا حهميد سليقانهيي) ناماده بكهين.

مهلا حهميد و ههلبهستاني مهزن نالهند:

پهيوهنديين مهلا حهميد سليقانهيي و مهلا نهحمهدي نالهند بؤ
دهستپيكا سائين پينجيان ژ سهدي بيستئ دزقريت، وسه هاتيه زانين دهمي
ناقها تي ل دهقرا سليقانهيان مژويلي فهقياتئ بوو، ل گوندئ نهمرشتئ

چاق ب نالبهندی كهفتبوو بۆ ماوهيهكى ل گهل ئىكبوون. هەر ئەف ههفالىنيه بۆ هۆكاري بهيزبوونا مهلا هميدي د فهاندنا ههلبهستاندا.

ههلبهستان و ههلبهستين ئاييني:

بهشهكى ههلبهستين ئاييني يين ئەف ديوانى ل ژير ناقونيشانى (پاستقهكرنا فكريت شاش)ه، ههلبهستفانى خواستيه بيروباومرين خوه ب ههلبهست فهاندنى دمربريت. ههزى ئاماژهپيكرنويه هەر تشتا ناقبري گۆتى دمربرين ژ هزوبيرين ئەوينه، بى كيم و زيده د ئەف ديوانيدا هاتينه ئامادهكرن.

چهند تيبينين گرنگ ل سهر ئەف ديوانى:

ل فيري ههول هاتيهدان ئاماژه ب گرنگترين تيبينين ديوانى بهينهكرن و ب ئەف شيوهين ل خواري هاتينه پيکخستن:

- ئەف ديوانه ژ هژمارهكا ههلبهستين ئاييني، سياسى - نيشتيمانى و جفاكى - رهوشهنبيري ب خوه دگريت، لى ههزى گۆتنيه كو پتريا ههلبهستان د بياقى جفاكى - رهوشهنبيريدايينه.

- ههول هاتيهدان هەر پهيقهكا نه رۆهن يان پهيقين پيدقى ب پيناسهكرنى د ديوانيدا، ب شيوهيهكى ريكوپلک ل پهراويزان هاتينه نقيسين.

- چونكى پتريا ديوانى، ديرۆكا فهاندنا ههلبهستان نههاتيه دياركرن، لهورا مه ههولدايه ب ئەف شيوهين ل بهردهست كو ل سهر سى پشكين (ئاييني، نيشتيمانى- سياسى و جفاكى - رهوشهنبيري) پيکبخين.

- ههلبهستفانى ناسناقى (سليقانهيى) كو چهدين جاران د ئەف ديوانيدا هاتيه دووبارهكرن بۆ خوه هلبزارتیه، بۆ نمونه:

مه لا خه مخورئ وه لات سلیقانی
ل نک شرینتره ژ مه رگ و گیانی
کانی نه مری گه هشتی عه لانی

سه رقه ساخه دل دا تیر کول و برین

- شیوازی نقیسینا ئەقی دیوانی ب دهقوکا دهقرا (سلیقانهیان) هاتیه
قه هاندن، هه ر کهسی ب هویری ئەقی دیوانی بخوینیت دئ بۆ ئەوی دیار
بیت.

- ل دویف ئەوان پیزانین ل بهردهست هه لبه ستقانی پتريا هه لبه ستین خوه ل
کومه لگه ها (مسیریکئ) سه ر ب دهقرداریا (سیمیلی) قه قه هاندینه.

- ئەف دیوانه مینا گه له ک دیوانین دیترا، هنده ک هه لبه ست دوو یان سی
جاران هاتینه قه هاندن، هه ر ب ئەقی مه به ستی مه هه ولدا دانه یه کی ژ
ئه وان وه ک هه لبه ستا بنه رته ی ل قه له م به دین و ل گه ل دانه یین دیترا
به راورد بکه یین و جیاوازیین ئەوان ل په راویزان بنقیسین، دا کو ب ئەقی
چه ندئ پتر ببیته جهی مفا و مرگرتن.

- ب هیچ رهنگه کی مه ده ستکاریا پینقیسا هوزانقانی نه کریه، ب تنی د
ئه وان په یقاندنا کو ب شاشیا پینقیسی دهینه هژمارتن و کارتیکرنی ل
ریتم و واتایا هوزانی و چارچووقی گشتیخ ئەوی ناکه ت، راستشه کرن
هاتینه ئەنجامدان، بۆ نمونه: (جو - جوو)، (بو - بوو)، (بو - بو) و... هتد.

- دپژتترین هه لبه ستا ئەقی دیوانی ب ناقونیشانی (قاژی و به قه م) کو
چه ندین ئالیین ئایینی، سیاسی، جفاکی و نیشتمانی ب خوه قه
دگریت ل ده ستپیکا هه لبه ستی هاتیه:

حه یف که تینه ده وری قاژی و به قه ما

- ههلبهستخان د ههلبهستهکا خودا ب ناقح (دنیا پیچ و بهطاله) باسی وی
چهندی دکهت کو دنیا بی مفايه و بو کەسی نه ماله ل دوماهیی دی
هەر مرین. ب ئەقی شیوهیی دیبژیت:

دنیا بو کەسی نه ملک و ماله
چەند لی بمینی هەر پیچ و بهطاله

صەد صالاً عەمری بیی ل دنئ

هەر دی طامکی سهکەراتا مرنئ

- (مهلا حەمید سلێقانهیی) ب درێژاهیا دیوانی چەندین جارن شیرەتا ل
خەلکی دکهت وهک کرنا نقیژی و خوه دویرکرن ژ کار و کریارین
نه رهوا و... هتد. خوهیا دکهت و دیبژیت:

یا مه دیار کری کیمه و پتره

گوه بده مه لای ل خوه بزقپه

- ههلبهستخان سهبارەت زانین و زانستی خوه دیبژیت:

ئەز نابیژم ژ مهلا مهلاترم

خزمهتکاری وانم هتا بمرم

ئیاھی نه لحهمد ژ گهلهکا پهلهوانترم

- دەمی ههلبهستخان بهرەقانیی ژ بیروباومریین خوه یین ئایینی دکهت و ژبو
سهلماندنا بابەتی ئامازە ب چەندین ئایەتین قورئانا پیروژ و فەرمودەیین
پیغەمبەری خودی (س) دکهت، سە جارن ئەف مالکین ل خواری د
بهشی ئایینی ئەقی دیوانیدا دووباره کریه:

ئەری شاعر ته چەند دەلال یا گۆتی

دلی مونکەرا دایه بهر بظۆتی

ته خولی پیومرکرنئ هاشخوه نینه

- ههلبهستان د گهلهك مالکین ئەقح دیوانیدا پهسنا سهركردی كورد
(مهلا مستهفا بارزانی) دكهت و ئەوی وهك قههرهمان، دلسۆز، رپیه و...
هتد ددهته نیاسین، د چهند مالكاندا سهبارهت ژ دایكبوونا بارزانی
دیژیت:

بهری گهش بت ما رهوشا مه هوسابی
دیروكا نهتهوا كوردی هندا بی
ل چار قورنهتیت دنیا یی کوتا بی

سهروك بارزانی كورد دانه ناسینی
قورپتالكرن ژ وههچ و وهخما ئیتینی
وهلاتی مه گههاند مههم و ژینی
- ههلبهستان ههلبهستهكا دریژ ل ژیر نافونیشانی (مخابن براكوژی)
قههاندیه و تیدا دیاركریه كو بهسه كورد ب دهستی كوردان بهینه
كوشتن، ب ئەقی چهندی ههر زیان بو كوردایه و سهركهفتن بههرا
نهیارایه. ل دهستیپكا ههلبهستی نقیسیه:

هیش نهبهسه خشیم هو برا كوشتن
ما هتا كهنگی خوینی دنه رشتن
جهرگ و میلاك و پش ل مه برشتن

وهی حهرام وهلی هاتینه بهشهرك

ل داویا ههلبهستی روهنكریه و دیژیت:

شان كول و كوڤانا مهلا براشتی
سهرفه ساخه دل و میلاك كهلاشتی
هیش نهمری دیتی ب درستی ناشتی

هاتی چكلاندن كهسك و سۆر و و زهرهك

- هه‌لبه‌ستقانی پینج هه‌لبه‌ستین خوه ل سهر زانایین ئایین یین ده‌قهره
به‌هدینان قه‌هاندینه کو پیکهاتینه ژ: (شیخ نۆره‌دین بریفکانی)،
(شیخ طه‌ها سلێقانه‌یی)، (شیخ عه‌لی بریفکانی)، (مه‌لا طه‌ها
بالقوسی) و (مه‌لا صالح حاجی سلێقانه‌یی). هه‌روه‌سا سی هه‌لبه‌ست ل
سهر سی که‌سایه‌تیین دیتر قه‌هاندینه: (مصطی هه‌سنا)، (سه‌یید
عه‌بۆشی سلێقانی)، (عه‌لی خان سلێقانی).

ل دویم‌ه‌ه‌یک سوپاسیا خودایێ ئیکانه دکه‌ین کو رێکا زانین
و زانستی ل به‌ر مه‌ قه‌کری و مه‌ شیا ئه‌قی کاری بگه‌هینییه ئه‌نجامی،
هه‌روه‌سا سوپاسیا مامۆستا (موحه‌مه‌د) ئی کورێ هه‌لبه‌ستقانی دکه‌ین کو
هه‌ر ژ ده‌ستپێکا کاری هه‌تا داویێ دگه‌ل مه‌ دابوو. هیقیدارین ئه‌ف کاره
ببیته جه‌ قازانجا ته‌قایان.

د. فاخر حه‌سه‌ن گو‌لی

ده‌ۆک ۲۰۲۱

پشکا ئیکن

هه لیهستین ئایینی

ههشتی و ههشتی^(۲) هاقیتیم مسیریکی^(۳)
 ژ کۆفانا نهشیام پفکم پیککی^(۴)
 نوت و ئیککی^(۵) مه بهردایه بلههئ^(۶)
 ژ خهم و خهیا لا بای هاقیت گههئ
 حهتا نهۆ ئهقهه ژیی مه لایئ
 د ئهزهل ده خودئ هوسا دهینایئ
 ژ نهۆ پیقهه نزانم دئ چ لئ ئیم
 کههنیکا مه دئ زیت یان دئ بته لیم^(۷)
 کا من دیتی ئه و نیشانه چکلانندی
 پهنگی شرین تیر بها لئ ئالانندی
 نه مریم گههابام^(۸) (حق ألیقین^(۹)) ئی
 علم و عهین نابته دهرمانئ ژینئ

^(۱) هه ئبهستفان عهلی حهریری (۱۴۲۵-۱۴۹۵).

^(۲) ئی. (۱۹۸۸).

^(۳) کومه ئگهها (مسیریکی) دکه قیته د ناف سنوورئ قهزا سیمیلیدئا.

^(۴) واته من شیا چ بکه م.

^(۵) ئی. (۱۹۹۱).

^(۶) (بلههئ) د که قیته دناف دهقهرا سنووری یا باکوورئ کوردستانیدا، ل سالآ (۱۹۹۱) ئی

ل دهمئ کۆچا ملیۆنی ب هزاران کوردین دهقهرا به هیدینان ژ ترسا رژیما به عس بهرئ
 خوه دانه دهقهرا ناقبری.

^(۷) (ئیم) واته (کۆر یا تهقن و ههری).

^(۸) گه هشتبام.

^(۹) پاستین.

هنگن خودی حه قیا مه لایی کریا
د گوری ده بلا دابام بهر دهریا

دا مزگینیخ دمه گۆرستانا
وه لات ئازاد بی ژ دهست و پیلانا

خودئ ناس

نهۆل تهنگاڤيا خودئ ناسن
ئهگهر ئيبى تهناهى ناسن
مهعوودى پاكى پى نينه بناسن
ئهقپت هوسا كهر ژئ چيتره مرؤف
ئهگهر لهش ئيشا و كهته تهنگاڤيئ
دهستا بلند دكت گههينت ئهنيئ
هنگى خودئ ناس كت ژئ دكت هيقيئ
پى رهه پشت دهري بيخن بوؤ گؤف
كههر كهره بوؤ خودانى خوه وه نينه
خودان ههر و ههر ل نك وى شرينه
ژيپر گوهدار و موطيئ^(١) و ئهمينه
چهند بارگران بت بوؤ دكپليت
جهوركهكى^(٢) صهيبى ب حهوينى و خودانكى
چهند موعيز^(٣) و برسى بت توبانكى^(٤)
دئ ديف كهفت ههتا كواشى و دويانكى^(٥)
دئ ههژينت و لهقينت ديف قه دؤف

(١) گوهدار.

(٢) جهرؤك: كويچكى سهى.

(٣) موعيز، ههزار، بهلهنگاز.

(٤) گازيكرن.

(٥) دهبانك: گوندهكه سهرب دهقهره سليقانهيانقهيه.

نى شەرمە ژ كەر و صەى كىمتر بى
 دقئت بو خودئ ھەر موطيع و حاضر بى
 نە تفالى^(١) ژ نوى پيڤه مەستر^(٢) بى
 ئەو خالقئ^(٣) جن و مەلەك و مرؤف
 برادەر چو جارا خودئ ژ بىر نەكە
 دئ ل تە وەرگيڤرت گەمى و كەلەكە
 نى دئ ئييه گقاشتن قەط وەنەكە
 پەشيمان بە تە طاقتە^(٤) نينە بلؤف
 دقئت ھەر دەمى خودايى خوە بناسى
 چەندە ل تە پەيدا نەبت كيم و كاسى
 قەط گوھ نەدە^(٥) مەلەوونئ ئەلخەناسى^(٦)
 چ كەسى^(٧) گوھ دايى زيوانە طؤف
 پوى رەشيبە ھنگورى بزقـرە
 ما نابىنى گۆر ب جەنبى و كەقرە
 ييت عەذابى دەست دا گۆرزيت^(٨) ئاگرە
 نى نە وەكى ييت دنيائى ھرفە و ھؤف

(١) ساڤا، زارؤك و بچويك.

(٢) مەزنتەر.

(٣) خالق) ژ ناڤين خودايى مەزن و رامانا (چيڪەر) دەت.

(٤) (تاقتە) واتە (شيان).

(٥) ل جەھكئ ديتەر: گوھ نەدن.

(٦) ئيڪ ژ ناڤين شەيتانىە، دەمى ناڤى خودايى مەزن دەيتە گۆتن د پاشدا دجيت.

(٧) ل جەھكئ ديتەر: چى كەسەكئ.

(٨) ل جەھكئ ديتەر: گورزين.

دقیقت ئەم حەمی بوو خودی بین موطیع

دا پیلغمبەر بوۆ مه بیت شه فیع^(۱)

مه بگه هینن جهئ تاز و ره فیع^(۲)

ته نابین ژ وه خم و سه قهر^(۳) و چرچوۆف

هیقی دارم ئەهی خودی عەبدی ئەمه

به ئەنگازم به نیهك تیڕ گونەمه^(۴)

چاف زلم هەردەم ل په حما ئەمه^(۵)

بیژە عەبدلکو ببووورە بی بلوۆف

(۱) به پره قانکه.

(۲) بلند.

(۳) سه قهر: ژ نا قین دوژهی یه، واته جهئ گه له ك گهرم.

(۴) گونەهەمه.

(۵) ل جههكی دیتیر: چاف زله ل په حما ته ههر دمه.

سڀ ههيف

پوڙييت سڀ ههيف ا فورصه تا⁽¹⁾ خيرانه
خوه بڀ بهر نه ڪن گهلي بسلمانه

بدهست خوه بيخن خيره ڪا گرانه
چهند ڙي دريڙ بت هه مرن و هيلانه

دا په شي مان نه بي دهمڻ قه پانه
هندي عبادته بو مه سهميانه

دهمڻ د گورڻ ده خودان شيانه
ل دوور جهنده ڪي⁽²⁾ بته پيڙانه

ڪه سڀ سست و خاف دمينت هيرانه
دنه بهر گورزا وه ڪي هيوانه

ڦي شيره تا هه فهه مڪه⁽³⁾ و بزانه
ڦي ت مه لا تو بخوه نه بي به طرانه⁽⁴⁾

(1) ده ليشه، دمرهت.

(2) ڪه لهخ، لاشه.

(3) تي بگه هه.

(4) ياري پيڪرن.

په ته خهيا^(١)

ب پهه كهس ناچت پيزا صووفيا
نه ب پههانه خودئ هؤ نه گؤتیه

شهرطئ صووفيا بژين و تير عه مهله
نه ب پههانه چهنده كوسه و كه چهله

مه ديار كر داکو هين پئ بحهسن
ئههلئ دينئ نهؤ نه هه مئ كهسن

من ژئ په يئت بهردايين نه دريژن
تههتهئ گريچكهكئ نه ب قريژن

من نه گؤته حليكن بطهراشن^(٢)
هندي پاليئت خودينه نهشاشن

ئهف پهيت بي مهعنه نهؤ پهيدا بين
نئ نهو ژ هه مئ مهذههبا جودا بين

خهم ناکت نهؤ موديله و بهردانه
بي سمبيل و حوئى كاري ژنانه

نئ نهؤ وا^(٣) بيه دهورئ بهقهما
لهوا دنيا شيلئ بي و شهقل و شهما

(١) ل جههكئ ديتر: بههسه.

(٢) تهپاشن.

(٣) نهوان.

نخ گه له کا ب پها ئەف دنیا کۆت
مخابنی ئەف دینی شرین فرۆت

دئ سهحکه گه له کا کو مار هانه
فهکره مایع عه مه ل وه کی ئەلمانه

گهر ره خنی بکی ههر بجه رینه
دئ زانی گۆتنا من ما وه نینه

نخ دئ فهکره هنده کا ره ته خه نه
سمبیل حلینه دئ بیژی کۆسه نه

ده لنگ کورتن دئ بیژی گوی زنجنی
بو دینی بنیپری کو هو یی په نجنی

عه جه ب نا به عجت ده یکا بچیکا
ده مئ گو ه نیلج ههر وه کی ده رزیکا

بقوسینه مار ه دینا نیرییا
سئک بکه وه ک طه راشع⁽¹⁾ باقیا

دلخ من پیقه یه بو وی قریژی
نا خلخلیت بو ده ستنقیژی

⁽¹⁾ ته راش.

رەخن دار

رەخن دار پەيدا بت بۆ قى دىوانى
كو بىژت تە بەحسى قان تنى كره
هیر بنیپرت سۆرەتیت قورئانى
ما بەحسى حەمی پیغەمبەرا كره
یان پیغەمبەرى ئاخري زەمانى
نى بەحسى حەمی ھۆگرا نەكره
نەكو نینن نەھنگ ل كوردستانى
بى لومە بت نە ژ نە قیان من نەكره
ییت من دیار نەكرین ل دیوانى
خەما تە بت دیاركە خوہ نەگره
نى ھەگەر گەلەك تیبر و چەسپانى
یان خوہ مطكە^(۱) ژ رەخنا خو قەگره
پیکھاتیمە بۆ قوشمى ل مەیدانى
چاك بزانه نى ئەف ملایه دره
یا دیارە چو ژ ھۆزانا نزانى
ئەف مەلایه كەسى نەگۆتە مره

(۱) متكە، بى دەنگكە.

په قده (١)

په قدهك مهلا بئ كورتهك و جوبه نه
ژ دیرقه (٢) لئ بنیپرن ره ته خه نه
سه حكن سمبیللا دئ بیژن كوسه نه (٣)
كه د و كاری وان گه ران و به قالی
ب نه زمانئ دبیژن ئهم سه له فینه
نه دیره كو ئهو بیژن سه حابینه (٤)
فه كرن (٥) پریزی مشه لئ ئویشینه
صوحبه تا وان هه ر ل سه ر قیل و قالی
ناقا قیرن گه نم و جهه ژ شوخیله
دهریكئ وان گرتی یه بئ کلیله
گه لهك قه سا دبیژن بئ ده لیله
دلئ وه ژ خزمه تا دینئ وه مالی
ئهف كوفر و حه رام و بیدعه ئهف ضاله (٦)
شیلی كرن ئهف دینئ هو زه لاله
چ بین مفتی خاند هواریت دوو صاله
ما كئ دیته بئ قه لهم بینه والی

(١) جوقه، ده ستك.

(٢) ل جهه كئ دیتر: دیرقه.

(٣) ل جهه كئ دیتر: فه كره سنبیلا دئ بیژن كوسه نه.

(٤) ل جهه كئ دیتر: ئه سه حابینه.

(٥) ل جهه كئ دیتر: فه كره.

(٦) (ضال) واته (سه رداچوون).

ئایهت و حەدیث مەعنی تیناگەهن
تیر پامان گەلەك كویر و تیر پهن
پیتقی شیرانه ل بیشاب شههن^(۱)

ئەقان طوقا دور ئیخستن جوهای
پهیشا (ضال)^(۲) و کوفری تیر مەعنایه
فەکرن (مصحف) ئی نیزیکی دەهایه
هەر ئیکی^(۳) ژیا دیتری جودایه
تیناگەهن وهك زارۆکی^(۴) دوو صالی

مەعنا بیدعی شپتی (ضال) ئی تەمەتە
دی فەکرن^(۵) حەدیث و شەریعەتە
دا تیبگەهن ئەو مەعنا وان خەلەتە
بو علم و زانیی قالەنه و خالی

فەکرن مەعنا (ضال) ئی ل قان سورەتا
ژیکجودانە وهك سنووریت دەولەتا
نی نە وهکی^(۶) ئیکن حەتا حەتا
خومکار ناچتە پیزا حەمالی

(جمعه) و (شعراء) و (بقره) سی جارا
(سوره النساء) هاتی یه دوو جارا
هیش حەدیث و ئایهت هەنە دەه جارا
رئیا حەق دابزانن کیژکە تالی^(۱)

(۱) شههین دەنگی شیر و... هتد.

(۲) (ضال) واتە (سەرداچوون).

(۳) ل جەهکی دیتەر: یهکی.

(۴) ل جەهکی دیتەر: تفالیت.

(۵) ل جەهکی دیتەر: ئی بنپرن.

(۶) ل جەهکی دیتەر: شپتی.

د بیدعا ده گوھ نادنه عومبهری
کائی وهکی وی پشتی پیغهمبهری
بو عهدهالته تی کەس نینه ل ههمبهری

ئەوه خودان روتبه^(۲) و نیشانییت عالی^(۳)

گوھ نادن مارپۆنسی^(۴) و قهرضاوی^(۵)

نه موسلم^(۶) و بوخاری^(۷) و نه نهوموی^(۸)

بهری ل گوتنییت ئەلهم و تاوی

بناقی مهلانه ل روتبا^(۹) بهقالی

قهط بهگم ناکن گوتنییت مهذهبا

ئهو راسخییت^(۱۰) علمی نه وهک لولهبا^(۱۱)

دا ئەف نیشک بووسی بت چاف لی نهبا

ئەون ماک و دەریا و هنگشین و (غالی)^(۱۲)

(۱) دوماهیك.

(۲) پله و پایه.

(۳) بلند.

(۴) مهلا حسین مارپۆنسی.

(۵) یوسف کوپئ عهبدوئلا قهرزای (۱۹۲۶-)

(۶) ئەبوئحەسەن موسلم کوپئ حەجاج قوشەیریخ نیشابووری (۸۲۲-۱۷۵ز).

(۷) ئەبو عهبدوئلا موحهمهەد کوپئ ئیسماعیلی (۸۱۰-۱۸۷۰ز).

(۸) ئەبو زەکریا یەحیا کوپئ شەرەفی حوزامیخ نهوموی (۱۲۳۳-۱۲۷۷ز).

(۹) پله، ئاست.

(۱۰) خووجه، خودپراگر.

(۱۱) پیر بیژ، تیر ناخفتن.

(۱۲) بلند.

چو مهذههب و رپياز قهبييل ناكن^(١)
يئ^(٢) لئ دگهرن ئيك دى بخوه پهيداكن
خوه ژ قئ عالهما ديتر جوداكن

مهدا بو خهلكهكئ بانگئ بيلالى^(٣)

ژ جوتئ قان چو طوؤف^(٤) نينه ل پريزي
دگهل راسخيت علمى^(٥) چهوا ئين پريزي
ما پلنگ بينه ههققيفيت كيزي

چو جار پاشا ناچن ريزا دهلالى

مخابن كهيفا جاهيلا ب مه ئينا
نهخاسمه خودانييت ههر دوو دينا^(٦)
ئهو بينه ههقالييت كاروان شهئينا

ب قئ چهنديئ خوسارهت بئ فهصالى

چوونه نك مفلسى كا مه غهنيكه^(٧)
پيلاقا^(٨) خوه دانه قئ كا پنيكه
تهخمين كرن كو ئهف سهركيفكه^(١) سيكه

(١) ل جههكئ ديتر: چو مهذههب و طهريقا بگهم ناكن.

(٢) ل جههكئ ديتر: وئ.

(٣) بيلالى حهبهشى.

(٤) توؤف.

(٥) خودراگريت زانستى.

(٦) مهبهست ئاييني يههودى و مهسيحى يه.

(٧) غهنى: زهنگين، ههبي.

(٨) ل جههكئ ديتر: شهكالا.

ژ کورا بوۆ رپکا^(٢) خوہ پپر سوئالی

کەسێ جاھیل کەکو بووی نہ عەییہ

طەعن قئ ناکەفن بئ شئ و پەییہ

کو بیژن لەعبە کارئ علمئ غەییہ^(٣)

بئ لومە بوۆ حافظ^(٤) و کەر و لالی^(٥)

نەبنە گوہدار بوۆ فان طوؤف^(٦) حەشاشا^(٧)

فەتوا نئ نہ کارئ وانا نہ حاشا^(٨)

چەوا دئ بن زەقی کەقر و تەراشا^(٩)

دلئ وە ژ حکمەتا دینئ وە مالی

چو عەییبا ہندە نینە د عالیہمیادا

ہەقسارئ خوہ ل پئ مشکی گریادا

جدیدانئ دا بکین دکونیادا

ل نئ وان مەیدانہ کەخی و خالی

بیعدەیت حەرام نئ جانہ سەر دنیاين

(١) ل جھەکئ دیتەر: کولان.

(٢) ل جھەکئ دیتەر: رپا.

(٣) ل جھەکئ دیتەر: طوقئ باقین پریزا بئ قلیبہ.

(٤) کۆرہ.

(٥) ل جھەکئ دیتەر: نہ لومە شوؤل نزانن کەر و لالی.

(٦) توؤف.

(٧) ل جھەکئ دیتەر: حەشاشہ.

(٨) ل جھەکئ دیتەر: حاشہ.

(٩) ل جھەکئ دیتەر: تەراشہ.

غش و رپيائى عالمى بهردايى
 فهحش و عهرهق و غهدر (وهكى چايى)
 خوه د هلاقين بو ييت حهلال وهك كالى
 وهك مه گوٽى حهمى بيدعه نه (ضالان)
 پتر ژوان نى سونهت و حهلالان
 پهيشا (كل) ئى تيناگههن وه بالان
 رپيا حهق نزانن كيژكه تالى
 ههچيخ هات گوٽ نه زانا و موفتى مه
 ژ طهير و طهوالا نه زيى بازى مه
 ئيك ژى نابيژت نهز سوخته^(١) و فهقى مه
 هونا بيژن ژ لهول حهتالى
 بهرى نهو ئهف عالمه ل كيڤه بين
 ژ نوى پهيدا بين بو هندهكا چهته بين
 بينه موفتى بى سمبيل بته خهبين
 خودانييت شاشك و دژداس^(٢) و شهلوالى
 چاقى^(٣) وان هه ر ل سه ر پوتبا دنى يه
 نهوا^(٤) نهولى دگهرن نهو كوره پئى يه
 بو خيخازى نهو مهلا تنى يه
 بخو بهيلن پيڤكه وي پيرهكالى
 لهو من هشاركرن من دلئ پيڤكه

(١) دستپيكا فهقياتين.

(٢) دشداشه.

(٣) ل جههكى ديتير: بهري.

(٤) ل جههكى ديتير: نهقا.

ل ئاستهنگا ده نه مینن ب پێقه
 گوهر بدن مه لایمی ژئی بکن خێقه
 دا ل حه شرئ نه بن دا هولاً خالی
 نه کو ژ عیناتی من دیارکن
 دلخ من پێقه یه به لکو بزقن
 پشتی بمرن دا باری نه هلگرن
 گوپی نه بهرت پیسیر و شه لوالی
 ما کن دیته و بهیسته ئیک سه له فی
 دهمی خه لیزا و ئیمامی حه نه فی^(۱)
 وه کی فان شیشتی مان بینه وه کی ده فی
 نئ ژ نه و حه تا دهمی ده جالی
 سه له فی قیت ل رپیازا سه له فی
 وه بزین ییت وه ک شافی^(۲) و حه نه فی
 نه ب ئه زمان و په انه وه ک نه جه فی
 عالم پیحه سان وه ک تهرش و که والی

(۱) ئیمام ئهبو حه نیفه (نه عمان کوپئ ثابتی ۶۹۹-۷۶۷ز).

(۲) ئیمام شافی (موحه مه د کوپئ ئیدریسی ۷۶۷-۸۲۰ز).

رسول الله

مهزناهی هه‌ر و هه‌ر یا په‌حمانی
(رسول الله) تو پۆناهی یا گیانی
هه‌وارا بی کهس و فه‌قیرو ژارا
خودانی وه‌عد و سۆز و په‌یمانی
ئه‌و جانی و جه‌مال و ده‌لالیا ته
کتی قه‌ط کهس نینه بو ته بت شانی
بنیره ل من ل حه‌شری ئه‌ز هه‌ژارم
تو خومکاری هه‌وار گه‌ها جه‌مانی
هه‌یف و پۆزا شوعله ژ دیمه‌ ته قه‌دان
ئه‌قه ئاله‌تن تو وی سه‌ره‌کانی
گول و نی‌رگه‌ز و کولیک و رحان
تیکه‌ده به‌هره‌ک ژ بیله‌نا ته یا ئانی
مه‌له‌ک و مروّف جن و حووری و حه‌یوان
تیکه‌ده په‌شکه‌ک ژ جه‌مالا ته ده‌رئانی
ته ره‌ونه‌ق دا به‌هه‌شته‌ی گرتی زینه‌ت
له‌وا گه‌ز و هنگه‌قین په‌یار و کانی
که‌سه‌ی فه‌کرت نوسخه‌یه‌ک⁽¹⁾ قه‌ی وجودی
دئی تیکه‌هه‌ت تو حه‌رفه‌ک تیر مه‌عانی⁽¹⁾

⁽¹⁾ دانه‌یه‌ک.

ده‌مێ وەغەر تە بری عەرشی کەرەمکر
 چی یا د لەوحی^(٢) دە هەمی تە زانی
 ڕکێب دارێ تە مەلەکی جبریل بی
 ده‌مێ وەغەر تە بری عەرشی ڕەحمانی
 پشتا سەنەما ژ طرسا^(٣) دە خەلا بی
 مەلەوونی ما بەدەست دە پەشیمانی
 مەلەک هاتن ل پیشیا تە ڕاوەستیان
 ئەمردا خالقی مەعبوود ڕەحمانی
 کافرا ئەو وەغەرە باوەر نەکر
 ڕەسوولی بوو دیارکرن کاروانی
 ئەبو بەکری گۆت من ژێ باوەرە
 چی یا ئەو بیژی ت وەیه من قوربانی
 پیرتەقنکی تەقنی خوە ژبەر تە ڕاچاند
 گاور هاتن تی فەکرین چو نەزانی
 کوتری ل سەر هیلینی خوە مط^(٤) کری
 دا نزانن ڕەسوولی تییدە دانسی
 دوژمنا گۆت د قی شکەفتی دە نینه
 خودی ڕاراست ئەو ڕەبی ئینسانی
 ئەبو بەکری گۆت سها وان ئەقەیه
 شرینی گۆت ڕاراستن یا ڕەحمانی

(١) تیر واتانە.

(٢) لەوحی (مەحفوظ) ل ئەسمانی.

(٣) ترسا.

(٤) مت.

بۆ ته كره قيباله و ئومه لقورا^(۱)
 ههر تير بهايه واري ساييماني
 بهري توبي ل خه لكى ظوئمهت^(۲) و طاري
 ته شوعله^(۳) دا روى عه در و عه سماني
 بى ديمهيك بين رهوشتيت دهلال
 بهري ته قهط كهس و هك ته نزانى
 توى فهخرى مهخلوقا ئه صلح عالم
 ل كهونهينى^(۴) پيشه و ايئ نه نياني^(۵)
 بۆ مه بهسه فهخرى ئه (رسول الله)
 چريسكه كى ژ نۆرھا پهحماني^(۶)
 تو سه به بهى بۆ هه بينا عالمى
 هيقيدارم ژ ته نه بهم بياني
 خودئ ژ بهر ته دهينان عه در و ئاسمان
 يا رۆهن و دياره (سبع المثاني)
 ئه م قالب و طارينه بۆ مه رحى
 خودئ تاقى ته دگه ل ناقى خودانى
 چهند گونه هكار ب ناقى ته فه حيل بين

(۱) باشترين جه.

(۲) تاري.

(۳) پوناھى.

(۴) (كهونين) واته (هه ر دوو جيهان).

(۵) پيغه مبه ران.

(۶) رۆناھيا خودايين دلۆقان.

دەستی طاھر^(١) بۆ ھۆگرا بی یەکانی
 ھێڤین تو نەبای دا ھندابن ئەسرار^(٢)
 موعجیزیت پیغەمبەرا مە نەدزانی
 خودی ژبەر تە ئادەم ئینا دنیا
 کا کینە گوھدار ل قی عەدری فانی
 بۆ تە خەلات پیکر قورئانا پیروژ
 دوپ و جەواھری ل عەدر و عەسمانی
 ل نە ھەر کەسێ شری و بلندی
 ژ ئەیوانی جەدە گەھشتی عەسمانی
 دەمێ مەدحیت تەکری خودی مەعبود
 بوویە دوژمن بۆ کەسیت دگەل شەیطانی
 ئومەتا تە ژ ئومەتاب قەدرترە
 ییت وان ھەین دیا تە دە ھاتە زانی
 مەھدەرچی ئینس و جن و عالەم
 عالا^(٣) بۆ تە ل کەوسەرئ ھاتە دانی
 تە ھاژ ژ ئومەتێ ھەییە ھەر و ھەر
 تەییە مەحبووب و شریخ دلانی
 چەند پیغەمبەر بۆ قی دنیا ی ھاتین
 ناقی تە ییت د کتیبیت وان دە دانی
 ھیش ئادەم د ئاخێ دە پیغەمبەری

(١) پاقت.

(٢) نەپەنی، نەینی، قەشارتی.

(٣) ئالا.

پىشتى ھەما بى يى ئاخىرى زەمانى
 چەند ئەوصافا^(۱) بېژىن نىنە دىماھىك
 تووى رېيەر بۆ قى دىنى سەمىيانى
 شەفيع و بىناھيا قى ئومەتى
 ل قىامەتى بەرەقانى ھەمانى
 (بارك الله) بۆ قەدر و روتبا تە ھەيى
 ئاشكەرايە خودانى موعجىزانى
 خودى گۆتى مەلەكا (صلوا عليه)
 ھەر صلافا ل تەبن ل عەدر^(۲) و ئاسمانى
 نى سەد^(۳) عەجىب بۆ كەسى قى بزانت
 چەوا گۆھدارى مەلەوونى شەيطانى
 نھۆ فەكرن پتر ئومەت و سەرداچوون
 پىشت دان ئاخىرەتى بەردان مولكى فانى
 مخابىن سەد ھزار جارا مخابىن
 دىن فرۆتن دانە ب پارىي نانى
 چو فەيدى بېدەرى يە مشتى كا بت
 بۆ قىتى^(۴) بەھەشتى قالە ژدانى
 سەرى چەوا راكن ژبەر خودايى
 دى ل دۆزەخى بن ھۆگرىت شەيطانى

(۱) سالوخەتان.

(۲) عەدر.

(۳) سەد.

(۴) قويت، ئەرزاق.

ما چاكه وئ پۆژئ سهرى بچه مینن
 بیته گۆتن هه قالئ ئەشقیانی^(۱)
 ئەى شه فیع^(۲) من گه لهك خه له تی هه نه
 هیثیدارم من به ژمییری ژ خویانی
 من داخازه بیژی بو ته شه فیعم^(۳)
 مه هه درچی بی بو من ل نك میزانئ
 بیژه ئەفه هه ژاره دگه ل هه ژارا
 ببووره مه لا حه مید سلیقانی

(۱) هه قالئ نه باش.

(۲) بهرپه قانکه.

(۳) بهرپه قان.

په شیمانی

ئهی خودی ئەز^(۱) په شیمانم ژ گونەهیت من کری
قییت شەف و پوژا ژ ترپسئ^(۲) نەنقم هەر بگری

ئاگری جەهنەمی^(۳) دژوارە پییت و گوری و سنجری^(۴)
طاقەتا^(۵) ئاگری مە نینە دئ مە سوژت هادری

چاقئ مە زلە ل پەحما تە ئەوی سەبقیەت کری
ئەگەر نە ب پەحما تە بت دئ مە بنە ئاگری

ئهی خودا^(۶) تو مە فەحیلکە بو خاترا پیغەمبەری
بیژە عەبدلکو ئازایی ببوورە^(۷) قەکن دەری

بگەهینن بەحەشتئ ل رموضا پیغەمبەری^(۸)
ئەز دئ خوە تیدە گەفیزم وەکی هیستر و کەری

(۱) ل جەهکئ دیتەر: ئەز هەر.

(۲) ل جەهکئ دیتەر: ترس.

(۳) ل جەهکئ دیتەر: دوزەخ.

(۴) گەرم، کەل.

(۵) (طاقەت) واتە (شیان).

(۶) ل جەهکئ دیتەر: یا خودی.

(۷) ل جەهکئ دیتەر: ببوورە ئازایی.

(۸) ل جەهکئ دیتەر: بگەهینە بە مەشتئ رموضئ هەتا کەوتەری.

ئەقە داخازا عەبدوکی هەر تو ژێرا مەفەری^(١)
کەرەم هەر شەئنی^(٢) تەیه ژ ئەوەل و ئاخری^(٣)

(١) رێک.

(٢) کار.

(٣) دەستیپێک و داوی.

لهزا مرنئ

ئهرئ عهبدو ئهگهر مرنئ ل ته كر لهز
فهیده ناکت كرت و مال و صهد كهريت پهز
حهمن هیلئ دگهل خوه بئ جانگهكى دهه گهز

مخابن دهركهقئ چيپلاق^(١) و دهست قاله
دئ چ بيئزئ خودانيئت گورز و پاماله
دهمن پسيارئ د گورئ ده دهست قاله

نئ دئ مشهوهشبي هنگئ تو دهست خالي
ل دنيايئ چو تشتئ ههئ ته پامالي
ته خوه ژئ فهندها حهرام يان هلالئ

نهكه بار و پشتئ دنيا يا لهعابه^(٢)
گهلهك ديف نه كهقه يا خرابه^(٣)
دئ ژئ باركئ وهك دا و باپير و بابه^(٤)

هزر بكه تو ل دنيايئ ميئهقاني^(٥)
نئ نه لازمه مالهكا مال لئ داني^(٦)
گوه نهدهن زك و نهفس و شهيطاني

(١) پويس.

(٢) ل جههكئ ديتر: نئ نهكه بار و پشتئ يا لهعابه.

(٣) ل جههكئ ديتر: هند مه ژئ نهكه گهلهك يا خرابه.

(٤) ل جههكئ ديتر: دئ ژئ باركئ ههر وهكى داى و بابه.

(٥) ل جههكئ ديتر: هزرکه و بهژميره تو ميئقاني.

(٦) ل جههكئ ديتر: نه پيدئقئ بنستريئ لئ داني.

ژبو ئاخره تی تشته کی تی بهیالی
دی پهشیمان بی دهمی قه دان کیالی
هندی مرنه نه ب ئیختیاری^(۱) و جهحیالی

ههر^(۲) دی هیالی ما تو گورا نابینی
دهمه کی کیم تول دنیائی^(۳) دی مینی
دی خوه هشیارکه ما تو هار و دینی

وهی بو وئ گورا طهنگ^(۴) و رهش و طاری^(۵)
ههر کهسه که دی گه هته وی واری
بو بی دینا وهک ژههرا کوره ماری^(۶)

مرؤقی تهقوا بهشوش و ئه مینه^(۷)
رهحته و تهنا و نهخوش بو نینه^(۸)
مونکه ر و نهکی ر پیگقه ژئ راضینه^(۹)

ئهی خودی مه لایی ل گورئ تهناکه^(۱۰)

(۱) پیراتی.

(۲) ل جهه کی دیتر: تو.

(۳) ل جهه کی دیتر: نئ تو تیدا.

(۴) تهنگ.

(۵) تارپی.

(۶) ل جهه کی دیتر: ژههرا ماری.

(۷) ل جهه کی دیتر: بهشوش و بژینه.

(۸) ل جهه کی دیتر: تیر و تهنا و رهحته و ئه مینه.

(۹) ل جهه کی دیتر: چو طهنگافی د گوریدا بو نینه.

(۱۰) ل جهه کی دیتر: ئهی خودی مه لایی هیقیه ئازاکه.

لئى بىوورە ژ بئى دىنا جودا كە
پەحمى پىبە عەذابى ل سەر پاكە

- (١) پەحم و كەرم هەر و هەر ژ ئىهتە يە
(٢) چاق من زله ل بەر پەحما تەيە
(٣) بىژە عەبدلكو ئازايى وەك تەيە

(١) ل جەهكئ دىتر: ژ شەئنى يە.

(٢) ل جەهكئ دىتر: چاقئ مە زله هەر ل پەحما تەيە.

(٣) ل جەهكئ دىتر: بىژە عەبدلكو وەك داخازا تەيە

دنیا پیچ و بهطاله

دنیا بو کەسێ نە ملک و ماله
چەند ئێ (١) بمینی هەر پیچ و بهطاله

خومکار و ملوک ییت تێدە پابین
نەبرنە (٢) سەری تێدە فەنابین

سەد سالاً عەمری ببی (٣) ل دنێ
هەر دێ طامکی (٤) سەکەرانا مرنێ

دێ چەندەکی پاکیشین بو شواری
دێ چیپلاق کن وەک کەلەخی مراری

تەستەک (٥) ئاقێ دێ ژێرە کەلینن
هەندەک جانگی ل دور لەشی (٦) ئالینن

دێ درێژکن (٧) سەر موقری و دار بەستی
داهیڵن گورێ ژ دنیاين فەرەستی

(١) ل جەهەکی دیتەر: چەند تێدا.

(٢) ل جەهەکی دیتەر: کەسێ نەبر.

(٣) ل جەهەکی دیتەر: عەمر هەبت.

(٤) ل جەهەکی دیتەر: طام کت.

(٥) تەستەک، تەشتەک.

(٦) ل جەهەکی دیتەر: دێ دوورێ.

(٧) ل جەهەکی دیتەر: دێ درێژکن.

مرن

ئەى ھەوار چەند تەحله طامما^(١) مرنئ
صەد جولئت پەزى ھەبن ل قئ دنئ
دەمئ مرن دئت نە ب شاخئ بزئئ^(٢)

دئ چ بئژن بو گورا رەش و طارى
نەخوھشترە ژرەھرا كورەمارى
كەس نامىنئت نەگەھتە وى وارى

د گورئ دە نە بانگىن و ھەوارە
دئ كەفت بن جەنبى و چار دىوارە^(٣)
يئت گونەھكار دئ بەزئئ زىھارە

ئەو لەشئت گەرز و نازك دئ ھلەن^(٤)
سەروسىما د گورئ دە دئ قەلن^(٥)
ئەو چاقئت زەر و زەلال دئ ھەلن^(٦)

(١) تام.

(٢) ل جەھكئ دئتر: چ دەمئ لەرزكئ گرت تە ب بزئئ.

(٣) ل جەھكئ دئتر: مە پئكفە وا دئتى جەنبى و دىوارە.

(٤) ل جەھكئ دئتر: دئ ورمەن.

(٥) ل جەھكئ دئتر: چى خوھشئئت مە دئتىن دئ بن خەون.

(٦) ل جەھكئ دئتر: ئەو چاقئت رەش و زەلال حتمەن.

بهژن و بال و قیافهت و تل و دهست
د گورئ ده^(۱) گیانه وهر پئ بن مهست
دنیا هوسا شیرین ژ دهستا قهرهست

نه ههما ئەم بمرین نئ ئەم خلاس
دئ ژ نوی بت دورا حتک و گورز و وهکاس
ئەه^(۲) خودئ گور نه بیژت نا بی خلاس

دیفده ئینه دورا مونکههر و نهکیهر
هندهک پرسیارا ژیکن نیژیک نه دیر
کهسئ بژین و پاقر^(۳) ئین هزر و بیر

نئ ئەگهر ژ دینی^(۴) دیر بت دئ شاش بت
لهشئ وی ئیته صۆتن نه هشیار بت
په نجهرهک^(۵) جههنه مع دئ بو دیار بت

ئهو دئ مینت ل ویرئ بیئت ئیسرافیل
بیئت عهدابئ ددهست ده قهید و زنجیل^(۶)
خودئ چ بو فهрман کت باشن یان پهزیل

بهحهشت و دۆزهخ پیکشه چاف ل مهیه
پهشیمانی نئ هنگئ بی فهیدهیه
یئ ههشیپوهر قارئ و جوهی و فلهیه

(۱) ل جههکئ دیتر: دئ هلهلن.

(۲) ل جههکئ دیتر: یا.

(۳) ل جههکئ دیتر: پاقر.

(۴) ل جههکئ دیتر: خودئ.

(۵) ل جههکئ دیتر: کولهک.

(۶) زنجیر.

گری و ههوار و قییری نیف شهفنی نۆح^(۲)

خودئ لی نهگره ئازاکه بیژی رۆح

ل بهحهشتی بگره بی دیماهی

ئهو جهنی ته بقیت بو ته ئافاهی

گههشتی رحم و کهردهما ئیلاهی^(۳)

(۱) (توبهك نه صوح) واته (په شیمانیا ژ دل).

(۲) گرین و نالین.

(۳) ل جههکن دیتر: تو گههشتی رحم و عهفوا ئیلاهی.

دیر نقیژ

یخ نقیژا نهکت شک بسلامانه
تیگههت کیتره ژ خودان کورتانه

گۆتییت وی ییت راست ژی باومر نهکن^(۱)

هندی ژ وهبیت قهط خوه تیکل نهکن^(۲)

کهد و کاری وی هەر لهعب و مهکر
هۆگره بو لهعینی ههشیپوهرکر

شهرم ناکت بوچی ناکت نقیژ

دهست و چاقا بمالت ژ قریژ

ب هیلانا نقیژا زهحف شهرمزاره^(۳)

وهک بی دینا عهذابا وی دژواره^(۴)

فهیی ناکت ب نافی بسلامانه

ئهو ژی بییه هۆگرئ شهیطانه^(۵)

دئ چ بیژت دهمن بیته مهلهکولمهوت

رحی ژ جانی د قهتینت دت بهر بظوت^(۱)

(۱) ل جههکی دیتر: یخ دیر نقیژ ژ راستیخ باومر نهکه.

(۲) ل جههکی دیتر: هندی ژ وهبیت قهت خوه تیکل نهکه.

(۳) ل جههکی دیتر: ب نهکرنا نقیژا زهحف گوتههکاره.

(۴) ل جههکی دیتر: دئ دگهل بی دینا ئیته هژماره.

(۵) ل جههکی دیتر: جهوا گوهدایه مهلعوونع شهیطانه.

دئ بته جهندهك كه له خى مراره

ئاخى رادنه سهه شىپتى دهواره

د گورى ده شهف و رۆژ قىرى و ههوار

دئ دنه بهر مه طرهقا^(۲) هه رۆ هزار

ما نزانته قه پچهتهك^(۳) زۆر مهزنه

دئ پى راملان گورزىت پىت و ئاسنه

باش بزانت مه عبودى چو ژىرا گۆت

نئ نه هه ما پىقه ننه پهل و بظۆت

رهحما خودى ژى ديره ناگههتئ

شه رمزار و روى ره شه ل ئاخهتئ

ژيهه هندئ يه گوه دايه مه لعوونئ^(۴)

ئهو جهىت خواهه ههتا ههتا نابىنئ^(۵)

دئ ئىته هزمارتن دگهل گاورا

چونكى دگهل وان بيه هوگر و برا^(۶)

بهحهشتئ تىر و پىبار و هه دىقه نه

فىقى و ئاڤىت تهزى لئ مشه نه

بهحهشت تىر طام و مزه هو درىژه

بههرا پتر بو كهسئ تىر نڤىژه

(۱) بزۆت.

(۲) چاكۆج.

(۳) ل جههكئ دىتر: قه بچهتهك.

(۴) ل جههكئ دىتر: بوچى وهكى قئ ئىزايئ ببىنى.

(۵) ل جههكئ دىتر: ئهو جهىت خواهه و تهنا قهت نه ببىنى.

(۶) ل جههكئ دىتر: بو هند بئ نڤىژ بئ دگهل دا بئ برا.

کهسێ دیر نقیژ چو جار ناچتی
بیلهنا بهحهشتی ژ دیرقه نا دتی

دئ بزقره توبهکه^(۱) وه نهکه
دلئ شهیطانی مهلعوون خوش نهکه

دلئ مهلایی یئ ب حالی تهفه
هه مرنه گوه بدئ ژئ نهپهقه

هندی نقیژه ملبه نهک^(۲) ژ دینی
قهط گوه نهده ئه لخناسی و مهلعوونی^(۳)

دئ ته قارئ کت ژ دینی خرینت
ل گور و دۆزهخی دئ ته هه لینت

(۱) ل جههکن دیتر: توبه بکه.

(۲) بنیات.

(۳) ئیک ژ ناڤین شهیتانینه، دهمن ناڤن خودایی مهزن دهیته گۆتن د پاشدا دجیت.

قورپه سه‌ری زله‌ك نه‌مال شوونئ
 هات داعویران سه‌رکه‌ته جهئ قوونئ
 هه‌تا نوکه^(١) ل ناڤ به‌حت و خه‌به‌ره
 سه‌سه‌یه بو خودانی قه‌ط وه نینه^(٢)
 ژیره موطیع و گوهدار و ئه‌مینه^(٣)
 دئ دیف كه‌فت هه‌تا كواش و بوورجینه^(٤)
 هل تویترت ژ ده‌رخانی ناچت دهره
 گهر فه‌ده‌رکی نه‌ده^(٥) كور و زاڤایی
 فه‌قییر و ژارا ب هیلی پاره‌ستایی
 پشته مرنئ دئ چ بیژی خودایی
 قاری نه‌به‌ه هنگ‌وری بزق‌ره
 خودئ یا گۆتی بو فه‌قییر و ژارا
 نئ نه‌بوو زه‌نگین و دۆست و یارا
 یان بو دای و باب و خزمه‌تکارا
 ئه‌فه‌ه گۆتئا خودئ و پیغمبه‌ره
 نه‌به‌س بیژی^(٦) ب ناڤی بسلمانم
 وه‌کی دی بو دنیا خوه نه‌بانم^(٧)

(١) ل جهه‌كئ دیتر: نهۆ.

(٢) ل جهه‌كئ دیتر: سه بو خودانی موطیع وه‌ك وی نینه.

(٣) ل جهه‌كئ دیتر: نئ نه‌بئ وه‌فایه و هار و دینه.

(٤) ل جهه‌كئ دیتر: دئ دیف كه‌فت چه‌نده برس و له‌خرینه.

(٥) ل جهه‌كئ دیتر: گهر ته دانه بو.

(٦) ل جهه‌كئ دیتر: بیژت.

(٧) ل جهه‌كئ دیتر: وه‌کی دی بو دینئ خوه ره‌هوانم.

ل نك چو نینه كو بیژت شهیطانم

دئ ژیره بته هۆگر و ریبهره^(۱)

قی مه‌لای شیره‌تکر دا گوهدار بت^(۲)

نی نه ههما بهاره دئ ساپ بت^(۳)

دئ گههت دهمه‌کی شه‌رمزار بت^(۴)

دئ چ بیژی دهمی ل بن فهرش و بهره^(۵)

چهند شیره‌تیت قی مه‌لای دورن

خنیکا وی کهسی بخوه ژئ وهرگرن

د گورئ ده وهک روپادی بخورن^(۶)

نه‌بیژه ئەف مه‌لایه چهند دوره^(۷)

لهوا من گۆت دلی من کهلهک پیقه

ل ئاخره‌تی دا نه‌مینت پیقه

نی نه وهکی دنیائی هرقه و ویقه

تیر ئاسته‌نگه‌ عمل هنگی مه‌فهره

(۱) ل جهه‌کی دیتر: دئ بۆ بته هۆگر و سه‌روهه.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: قی مه‌لای شیره‌ت دا گوهدار بی.

(۳) ل جهه‌کی دیتر: ساپ بی.

(۴) ل جهه‌کی دیتر: دئ گههته دهمه‌کی لی هه‌زار بی.

(۵) ل جهه‌کی دیتر: مه‌ فه‌نا کت کهته بن کوچه‌به‌ره.

(۶) ل جهه‌کی دیتر: دهمی قه‌پانی بۆ به‌حشتی خرن.

(۷) ل جهه‌کی دیتر: عه‌فوا خودی ژ حه‌می پتره.

دهوله‌مه‌ند

ئەى كەسى دهوله‌مه‌ند ^(١) زهكات لى كهتى
ژى قەدەر كه خودى دى ل ته كت بهتى
دى ته‌نا بى جهى خوش ته بهتى ^(٢)

قهط نه‌بىژه بدانى ژى كىم بت ^(٣)
ئەو كههنيكا بو ته زايى دى لىم بت
ئاقى ده‌ها يهك ژى بچت نادىم بت

يى نه‌كهت دهردى بت مار كهفت خهفكى
دى وهلى ئىت وهك مشكى كهتى خهفكى
ل ئاخههتى كهفت رىزا ره‌به‌نكى ^(٤)

بو ^(٥) ته‌جربيه خودى ئەو ماله دايى ^(٦)
وه مال داركر ل سهر رويى دنيايى ^(٧)
نه ژ هه‌ژىكرنه ئەى كورئ دايى ^(٨)

(١) ل جههكى ديتر: مالدارى.

(٢) ل جههكى ديتر: دى پى ته‌نا بى جهى خوش ته‌بهتى.

(٣) ل جههكى ديتر: قه‌د نه‌بىژه بدانى دى پى كىم بت.

(٤) ل جههكى ديتر: ره‌زىل بت شپتى ئىشا خه‌به‌نكى.

(٥) ل جههكى ديتر: نى بو.

(٦) ل جههكى ديتر: دائى.

(٧) ل جههكى ديتر: باش ويقه ژ مه ژى كره كورئ دائى.

(٨) ل جههكى ديتر: ئەو بىدەرە بو پىركر ژ ده‌خل و كائى.

بگههینه فهقیرو ژارا بلهز^(۱)
نه^(۲) دهخل و دان تنع نه دراف و پهز^(۳)
بوئاخرهتی چیتره ژ ملک و پهز^(۴)

نع دئ زانی شهقهکی ههر دئ مری^(۵)
ژیبر نهکه دئ کهقی بن کهقزی^(۶)
دئ پهشیمان بی هنگی بزقزی^(۷)

د گوریدا دئ بو بت پیت و ئاگر
ته پیك نهئینا خولی ته ب خوه ومرکر
ته گوھ دایه مهلعوونی ژئ باومرکر

قهیدی ناکت وهك قاروونی بیه ناسی
شپتی وی دل نهده داگره قاسی
پشتی مرنی بو ب بی ههقال باش ناسی

نه بیژه مهلا چهنه شیرهتکهری
دا چاف بدین ته ئهم ژئ بکین دهری
کا من^(۸) نبنه بیژم فهقیرو وهری

(۱) ل جههکی دیتر: لهزه.

(۲) ل جههکی دیتر: نع نه دهخل.

(۳) ل جههکی دیتر: پهزه.

(۴) ل جههکی دیتر: پهزه.

(۵) ل جههکی دیتر: مری.

(۶) ل جههکی دیتر: کهقزی.

(۷) ل جههکی دیتر: بزقزی.

(۸) ل جههکی دیتر: مه.

خومزیا رۆژیگری

خومزیا وی کەسێ رۆژیگرتی
دئ ل سەر پیرئ فپرت وەکی قورتی

نەشپن وان کەسانە ئەوئیت خاری
نە صەحەت بت دئ بۆ بت ژەهرا ماری

هەیقارەمەزانئ گەلەک پیرۆزە
کەسێ ختم کری نابت ئالۆزە

ئێ نە وەکی ئێکن کەسپن برسی و تپیر
چەندە ژیک دیرن طاژی^(۱) و پلنگ و شیر

چ کەسەکن نەخاری و ختمکری
جەئ خوە د گۆپی دە رۆهنکری

د حەشرئ دە ئەو دئ گەهتە ماکی
یئ خاری دئ بیژت دورزەخئ داکی

ما نزانن دورزەخ چەندە دژوارە
ئێ هەنە کورەمار و ئەژدەهارە

دئ وان میژن دئ هیلن هەستی و چەرم
قەخارنا وان زوخە^(۲) و ئاقا گەرم

ئەوی بسلامان قەط گوه نەدن شەیطانی
د گۆپی دە صەحەتئ بدە جانی

(۱) تاژی.

(۲) کیم و عەداف.

قهط بۆ مه‌لعوونئ له‌عین نه‌به هه‌قال
دا نه‌که‌فی جهه‌نه‌مئ^(١) صد هه‌زار سال

ما بته خوهشه سیمال ته بته رمش
دۆست و هه‌قال بگه‌هه‌نه جهیته خوهش

جهئ ته ته‌نگ^(٢) و طاری^(٣) قورپه‌سه‌رۆ
بزانه ئەفه یا هه‌ی هه‌شپپه‌رۆ

هه‌زر بکه دئ مری نامینی ساخ^(٤)
دئ که‌فی بهر ئیشکی بیژی ئاخ و ئاخ

زفرین بۆ ته نینه وه‌ک گه‌له‌کا
دئ که‌فی بهر گورز و حتک و خه‌له‌کا

بزانه ب یه‌ک ده‌ریی دئ په‌لخی
ب هه‌لما ئاگری ده‌مه‌مخی

یا مه‌ دیار کری کیمه و پتره
گوه‌ بده مه‌لای ل خوه بزقه‌ره

(١) ل جهه‌کی دیتەر: دوزه‌خی.

(٢) ته‌نگ.

(٣) تارێ.

(٤) ل جهه‌کی دیتەر: یا ژ ته‌فه تو نامری دئ مینی ساخ.

هه‌یفا شرین رهمه‌زان

هه‌یفا شرین رهمه‌زان چه‌ند پاقتی
ل سهر مه هه‌یه رۆژی هه‌یفه‌ك هه‌ژی

وا د تیده هاتی خار قورئانا شرین
(لیله القدر) تیده دقایت نه‌نقین

لح هشیار به ژ ده‌ست خوه نه‌که فورصه‌تی
هیش نه‌میری چه‌نده بی زه‌حمه‌تی

چاف نه‌ده نه‌حه‌زین^(١) نه‌گرن رۆژییا
قارئ نه‌به شپتی^(٢) فله و جوھییا

مخابن^(٣) بو هنده‌ك ناڤ بسلمانا
شهرم ناکن دهرکه‌قن ل کولانا

بلا چو جار نه‌بیزن بسلمانن
ژ دینی دیرن پئ ره و حه‌یوانن

که‌سه‌ئ بگرت سهر بلنده ل قه‌پانی
ئه‌و ده‌می خیر و گونه‌ه تین کیشانی^(٤)

ئه‌و موطیعه^(٥) خودی دئ ژئ راضی بت
دئ دهریاسبت^(١) سهره‌راز و روی سپی بت

(١) ل جهه‌کی دیتر: چاف نه‌ده وان که‌سا.

(٢) ل جهه‌کی دیتر: طامع نزانن وه‌ك.

(٣) ل جهه‌کی دیتر: سه‌د مخابن.

(٤) ل جهه‌کی دیتر: وه دلگه‌ش بت ده‌می بینه کیشانی.

(٥) گوهداره.

قەخارنا وی دئ بت ئاڤا کەوسەری
چو جەئ خوەش بت دئ بیژنی هەری

چی کەسێ نەگرت جە بۆ بت سەقەرە^(۲)

شەیطان دئ بۆ بت دۆست و مەفەرە

صە صەیه بۆ خودانی خوە موطیعە^(۳)

ژ صەیی کیمترە تیەئ شەنیعە^(۴)

گوھ بده مەلایی رۆژیا بگرە

قی شیرەتی ژ دەست خوە نەکە وەرگرە

مخابن قی لەشی بدنە صۆتن

ل بەر چاقیت هۆگرا ببینە قەرۆتن

(۱) دەریازیت.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: کەسێ نەگرت دئ جەئ وی بت سەقەرە.

(۳) گوهدارە.

(۴) کار و کیریاری نەباش.

پۆژی خارن

ئەو كەسنى پۆژيا نەگرت پەمەزانى
چاك بزانت^(١) پى پەهە بۆ گارانى

پۆژيا د خوت بى سويچ ل مال بەطالە
فەرق نينه فلەيه يان قەوالە^(٢)

چونكى پۆژيا دخۆت شەرم ناك
بزانت دى خودى ژ دىنى جوداكت

وہ دياره ئەو ژ صەيى كىمتەرە
هەندى صەيه بۆ خودانى حاضەرە

شەرم ناك^(٣) كەرۆ دخۆى پۆژيا
دى ئىى براشتن وەك بابى بيژيا

هەندى ساخين دقەيت هەر سال بگيرين
گۆه نەدين مەلعوونى حەتا ب مەرين

ما نزانى ژ كى دەرى دەركەتى
بۆ ناگرى بكى قەستا مزكەتى

دلپەك ئافى تو ژى چىبى مرۆف
نى خودى داىى مرۆف^(٤) نەكەرى گۆف

(١) ل جەهكى ديتەر: تىبگەهت.

(٢) قەوالين ئيزديان.

(٣) ل جەهكى ديتەر: ناكى.

(٤) ل جەهكى ديتەر: خودى دائى بسلامان.

حهج

ئەى كەسى بسلامن دەولەمەندى ھەج ئى كەتى
ما نزانى نەچى كەعبى شەرمزار و خەلەتى
بى گومانە بى نەچتى ئەو ژ دىنى خوە كەتى
ھندى ھەجە بى ئى كەت ل سەر فەرزە
ما نە شەرمە دل ناھىلى دەست پاقىژى بەرىكى
دئ دل ھىلى دەست باقىژى بۆ كورپى بىنى بىكى
يا ژ^(۱) تەقە ئەو چىترە وەكى كەرى بۆ ئالىكى
قىت لەزى بكى بەرى بمرى بۆ ببەزە
پشتى صالا دئ جودا بت پېھنەكى دەنىت قوونى
بىكا تە دئ ل تە ھەيتىنت چەند بۆ بكى صابوونى
چو نەما د دەستى تەدا خوەزىا^(۲) داعویرى لەخرىنى
چوونا كەعبى چىترە ژ بىك و پەزە
ھندى ھەجە روكنەك^(۳) دىنى بۆ كورپى ژن سونەتە
ما خشىمى سونەتى بكى تەركا فەرضى قەبەتە^(۴)
ھەگەر^(۵) جاھىلى نەزانى مەلا تژى مزگەتە
دئ بۆ تە ئاشكرا كن ھەرە ب لەزە

(۱) ل جھەكى دىتر: ياش.

(۲) ل جھەكى دىتر: ما چما د دەست تە قورچا.

(۳) ستوین، بنیات.

(۴) ل جھەكى دىتر: قەپەنە.

(۵) ل جھەكى دىتر: ئەگەر.

ما ژ وئ چیتەر ههیه صلافا کئ^(۱) پیغمبهری
 یان تو طامع^(۲) نزانى هەر وهکی نیره کهری
 ئەو کەس باشه گوھ بدت خودئ و پیغمبهری
 قهط گوھ نهده بی دین و ئەدهب سزه
 پیغمبهری یا گۆتی حال خودش نهچت ههچئ
 دئ ل بهر مرنئ بیژنئ بی دین و دئ بهعجئ
 هلبژیره جوھی^(۳) یان فهله توژ دینئ کهچئ
 نئ هنگئ فهیده ناکت ملک و پهزه^(۴)
 وی دهمی کهر و لال بی نزانئ دئ چ بیژئ
 گورا ته دئ بته ئاگر شهف و پۆژ دئ برژئ
 نئ ئەفه پیش هندئ فه بو دینی سست و کوژئ
 کوپ بو ته نا^(۵) مهزیخیت ب یهک پهزه
 قهط نهبیژه فی مهلایی ئەفا هه تی ژنک خوه گۆت
 نئ فهیته دل نا هیلئ بو پارا ته دین فرۆت
 دئ بیژئ ئاخ بو مهلایی نئ وهبی راستی ته گۆت
 دئ هه ره طه و افاکه عبئ بگهزه

(۱) ل جههکئ دیتر: طه و اف کئ.

(۲) تامع.

(۳) ل جههکئ دیتر: جو هیه تی.

(۴) ل جههکئ دیتر: هنگئ فهیده ناکت مهزیخی پهزه.

(۵) ل جههکئ دیتر: کوپ بو ته ناکت.

بج هۆز

مخابن هندەك بەرچاف و دیارا
خودان پیزا یهتیم و بهندهوارا
خوه ب هۆزا خوه نادن نیاسینئ
باشن لئ بخوینن دهورو و یاسینئ
بهری خوه بدن قان مەزن و پیهرا
ئەقان خودانیّت مەزەب و بەگلەرا
ما شافعی ناقئ وی شافعیه
یان ئیمام حەنەفی ناف حەنەفیە
ئەری برا ئەف چەند پیز نھونەنە
چەند دیارکم نئ پتری ییت هەنە
دیارە نەویرن بۆ یا مە گۆتی
نەکو بگەھنئ چریسکیت بظۆتی^(۱)
عافەری بۆ یئ خوه پئ دیارکری
ل ئاخەرتئ قەط ناگەھت ئاگری
شپتی مەلایئ خوه پئ بناسن
گوھنەدە ھندەکا کو تیر وەسواسن
ئەوی هۆزئ ژئ قەط منەت پئ نینە
چەندە ساخن ل نئ هۆزئ مرینە

(۱) بزۆت.

زل و زیوان

زل و زیوان نابن ههقران

نه ب رهان دئ بن سلمان

بسلمانى نه ب رهانه

ئهفه بهنده چاك بزانه

نه بهرده شپتى ساسوینكى

وهكى قهوال⁽¹⁾ و بهرخینكى

مهقهسئ تئ ب وهرینه

هندهكئ ژئ بقوسسینه

بهیله تهمهتئ كهفئ

قهط گوه نهده دهنكى دهفئ

ههچین هات داهول قوته

ب دیف نهكهفه ب ته به

گهلهك داهول تین قوتانئ⁽²⁾

ئیک ژئ یا بیکئ ئینانئ

یادی یا دهمئ پاشیقئ

یادیتر فتار و شیقئ

یا دیترئ دهمئ کالی

ژیک قاقیره نه تفالی

(1) قهوالین ئیزدیان.

(2) قوتانئ.

هند دبێژن سه له فینه
یان ئیسلامی و وهابینه

ژ ههه دووکا گه له ک دیرن
چونکی ههه دوو بی قوسیرن

قههه ههه دووکا هۆ نه گۆته
نه سه له هوات و قنوته

نه تهوه سه له و ئیغاسه^(۱)
زیده هی گوزه کی کراسه

مط کرنا^(۲) زکر و ته سه بیجا
دانا مه ولید و مه دیجا^(۳)

ل نک قی توخمی بیدعه نه
قههه هۆ نابێژن قه شه نه

حه می بیدعه نه مونکه رن
حه می ئیمام نه عومه رن

عومه ری نیعه مه پیقه نه نا
تینا گه هن وه ک ره به نه نا

په ر ژ بیدعا سه ونه تن
ئه وه چه ند خشیم و خه له تن

ئه وه چو ژ بیدعا نه زانن
کو ری ت بو په زی شقانه

(۱) هاریکاری.
(۲) متکرن، بیده ننگرن.
(۳) سه رۆد.

فههم ناكن ژ حهديسا
 ريسخ خاف دكن وهريسا
 فیت تیبگههن مهفهوومی
 دا نهوهرتن وهك هوومی
 قهط بهلگهیهك موکم نینه
 یان بسخ ومرار تاوینه
 چو مهذهبا بهگهه م ناكن
 یخ لئ دگهپن ئیك دی پاكن
 نئ ئەف ئایین كرنه دوو بهند^(۱)
 بو بسخ دینا بینه كه بهند
 هزرا طه پریف یا د سهری ده
 بهند ئیخستن د دینی ده
 بو كه لواشخ دینی گوهن
 شیرت ههر ده لنگ و پهن
 بهری وان بسخ ل غیر مه قصه دی^(۲)
 لهو مجدن بو قس كهدی
 بنیات و ماك^(۳) ژ سهوودی
 ئەف دینه ئیخستن كوودی
 طووف ره شانندن ل جیهانه
 نه گهنم و نه برنج زیوانه
 گه هاندنه كوردستان
 پاکستان هتا ئەفغان

(۱) دوو دهسته، دوو بهره.

(۲) مهیهست.

(۳) سهههكانی.

صلاڤ

من صلاڤ کر چیایی ژ من ڤا گازنده کر
ته ماشه که گیایی ئیک داقه ڤین نه کر
نینه ئاف دت مه گه لهک ب چیکا تیرا مه کر
سه روکانی ژ مه بی خه لکئ بو خو لیکه کر
چو نه ما دهستی مه دا که قزی چاکک به رزه کر
سه ری حه ما بلنده نی یی مه ژئی زیده کر
بکن هزرا طوفانی چو وا خوه دیار نه کر
هات و چوو گه میا نوحی مه هواند ته خسیر نه کر
دی فه کرنا مصحفی یا تیده به حس مه کر
حه مد و نه نا بو خودی شوکرا خودی گه لهک کر
نهو هلگریت گه میی ههشتیان^(۱) لی ئافا کر
تیته زانین ژ نهقی ما کین نی مه دهنگ نه کر
ما چ بیژین خشیما میرگ و چیمه ن به رزه کر
مه لایی خه م گرانه بیزاخا هاری نه کر

^(۱) گوندی ههشتیان: نهو گونده نهوئ نوح پیغه مبهری (س) و ل گه ل که سوکار و
نهوین دگه لدا کو تیکدا ههشتی کهس بوون پشتی ب داوی هاتنا توفانی و
پاوهستیانا گه میی ل سه ر چیایی جودی، ب هه قرا ڤابوون ل ژیریا چیایی ناقبری
گوندی (ههشتیان) ئافا کرن.

گورتا خشیم

مخابن گورتەك مه‌لا هول خوه كرى
هند بئ طامبين^(١) هەر وهكى گۆشتن چرى
چ بهندا هات بۆ ل چهپكا ددن وهك كالى
رهخ بكهفن^(٢) وهك تفاليت دوو صالى
دهنگ هلدائنه^(٣) ها ها دئ دن بوورى
ره گزافژن وهك^(٤) كورياس سقوورى
سمبيل^(٥) طهراشن دئ بيژى كوسه‌نه
يان كهفيا ل سهر ملي ب دشداشه‌نه
چ كونج و دكانا فه‌كرى ييت تپده^(٦)
حه‌مامئ ئينن^(٧) ليثئ چو ئومپده
موحه‌دثه^(٨) دئ بيژى بوخاريه
نا قاقپرن^(٩) ساخله‌مه يان تاويه

(١) ل جهه‌كئ ديتر: هند بئ طامن.

(٢) ل جهه‌كئ ديتر: رهخ دكهفن.

(٣) ل جهه‌كئ ديتر: هلدائى.

(٤) ل جهه‌كئ ديتر: ره گزافژ شپتى.

(٥) ل جهه‌كئ ديتر: سنبيل.

(٦) ل جهه‌كئ ديتر: چ كه‌نجا ئى بنپرى فه‌كرى تپده.

(٧) ل جهه‌كئ ديتر: حه‌مامئ ئينت.

(٨) موحه‌دث: ئەو كەسە ئەوئ شەهرەزايەكا باش د (حه‌ديسين) پيغه‌مبه‌رى (س) دا هەى.

(٩) جوداكرن.

(۲) کا مارونیسى و مهلا ئيسماعيل ناقشكى

(۳) دا قان بهر داخا ب زيلكا ديشكى

جهن قان نههنگا نامينت قاله

دئ پاملن وهكى قپش و قهواله

هه ج پئ هات ره بهردان دهلنگ هلكرن

ئهف دينئ هوسا زهلال شيليكرن

دئ بيژئ هاهه دئ دنه بوورى

نه ژوانن بو دينئ خوه بكن گوورى

نئ ئهژئ^(۴) مهلامه وهكى وان ناكم

دلئ مهلعوونئ لهعين تهنا ناكم

رپها ناكم تهخه خوهمه ئهز دينم

سمبئلا حولى ناكم و قوسينم

(۱) يههودى و مهسيحى.

(۲) ل جههكئ ديتتر: كا عالمهك ههبا شپتى ناقشكى.

(۳) ل جههكئ ديتتر: دا دت بهر داخا ب زيلكا ديشكى.

(۴) ئهز ژئ.

شیخ نۆرەدین بریفکانی^(۱)

شیخ نۆرەدین بریفکانی
هەر ئهوه غهوئى^(۲) زهمانى
تیر بهایه ل نك خودانى

بها نینه ژیره قیاس^(۳)

قاف و قاف شیخ مهشهووره
دهریایهك بئ بن و بووره
كەشف^(۴) و كهرامهتى زووره

بۆ دینی مهلبهند و ئەساس^(۵)

چ كهسهكئ بانگین گههاند
هیمهت كر و تازه جهلاند
ئهو ژ تهوش و نالا كهواند

ژ ئیش كهدهدرا خلاس

هات خهلاتى وى ژ خودایى
هیش د ئهزهل ده قیایى
مۆم فهنهر و چرایى

دا سهرى ئهو تاج و تاس

(۱) زانا و ههلبهستقان شیخ شهمسهددین قوتبى بریفکانی ئەخلاتی (۱۵۸۸-۱۶۷۴).

(۲) مهبهست شیخ عهبدولقادری گهیلانی كو ب (غهوسى گهیلانی) یان(غهوسى بهغدایى) ناقداره.

(۳) ل جههكئ دیتر: بها ژیره نینه قیاس.

(۴) دمرههیکرن.

(۵) ل جههكئ دیتر: بۆ دینی سهنگهر و ملبهن و ئەساس.

شێخه‌کی هه‌ر که‌س هه‌بینه
ئه‌و تانجا سه‌ه‌ری زێرینه
خه‌لک تێکده‌ ژێ راضینه

کری یه‌ به‌ر دینی لاس

نوکه‌ کیئ دیترو سه‌انه
بو دینی رۆکن و سه‌میانه
سه‌روه‌ری مه‌شائێخانه^(١)

خنیا^(٢) ژێ وه‌رگرتی پاس

شێخه‌کی نه‌هنگ و حیته
با تنی به‌حر و موحیته^(٣)
مه‌رگ نۆر هه‌ و قیته^(٤)

دور و جه‌واه‌ر و ئه‌لماس

شێخ وارسئ پیغه‌مه‌به‌ری
موه‌ر یا وه‌رگرتی ژ عومه‌ری
تاسا خه‌لاتی دایه‌ سه‌ه‌ری

نی نه‌و کانی دور نیاس

جوکه‌ک دبێن وه‌نینه
حتم و حافظ بی مه‌ژینه

(١) شێخ.

(٢) خومزیکا.

(٣) ئوقیانوس.

(٤) قویت، ئه‌رزاق.

حیّمی و به قەم و فاژینە

(یوسوس فی صدور الناس)^(۱)

مەلا بو شیخا رەفیعە

نە وەك وان طوفا عەتیقە

باغ و بیستان و حەدیقە

کریه بهر من ئەو کراس

چ کەسێ مونکەرێ وانە

ئەوی نە فەم و وژدانە

خشیم و پیسە ئینسانە

کەتیە پێزا (الخناس)

مونکەرا دگەل کەرب و پکە

لەوا عیناد و هەقپکە

بێ رەح بێ دیشک و کلکە

ژیپرا کورتانە لێاس

^(۱) سۆرەتی (انناس) ئایەتا (۵).

شیخ طه‌هایق سلیقانه‌یی^(۱) ئهرمشتی^(۲)

شیخ طه‌ها قوطب^(۳) زهمانی
خه‌لیفی شیخ نۆرهدینه
ته‌کیا شیخی یال ئهرمشتی
فه‌نهر و ملک و خه‌زینه
چ دهمی چووبیا ته‌کیایی
ژی‌هر مریدا جه‌ لی نینه
زه‌حف گه‌هانندن مرادئ
شیخه‌کی ههر کس حه‌بینه
ئه‌و کهمی هه‌وار^(۴) گه‌هانندی
دی بۆبت گهمی و سه‌فینه
به‌حره‌ک تی‌ر دوپ و جه‌واهر
که‌سه‌ک ژئ بی به‌هر نینه
ما کی قئ گاقئ وه‌سانه
پێ‌یازا شاه‌ی مه‌دینه^(۵)
چ کهمی موهره‌ خوه‌ لی‌دا
گه‌هاننده (عین القین)ه^(۱)

(۱) مه‌لا ته‌ها مه‌لا ته‌یب یه‌حیا ئهرمشتی سلیقانه‌یی، د سه‌ده‌یا هه‌قدئ زایینی دابوو.

(۲) گوندئ ئهرمشتی سه‌ر ب ده‌قهره‌ سلیقانه‌یانقه‌یه.

(۳) مه‌زنه‌ زانا.

(۴) ل جه‌ه‌کی دیتر: بانگین.

(۵) مه‌به‌ست پێغه‌مبه‌ری خودئ یه (س).

بهردهوام ههرد خه لوادا^(٢)
 تل وهران دهست لى مهحينه
 بهرى ببت شيخ ئاغا بى
 ژ ئيجاخا خورت و ميړينه
 قهست كره تهكيا بريفكا
 ل نك شاهى نوږهدينه
 شىخى ئەف خه لاته دائى
 ژئ وهرگرت تانجا زيږينه
 دويندهه ل بهر ل پييازي
 خورت و ميړخاس و ههژينه
 چو گاڤا بدن نهيارا
 رهف و بهز و بههعجينه
 چو جقاتا كوئهو لى بن
 چهنده ساخن لى مرينه
 حهيفى بو كهسى ناهيلن
 لى دكن شين و بههينه
 تيڤر ديانهت و تهقوانه
 خه لك پيڤكه ژئ راضينه

(١) بى گومانه.

(٢) خه لوا سوفيان.

شیخ علی بریفکانی^(۱)

ژ مەدح و ئەنا شیخ عەلی بریفکانی
عالمەك خورت بۆ علمی سەرەکانی

ژ سنسلا^(۲) سەید شیخ نۆرەدینە^(۳)
تیر هەیبەت و مودەرس و ئەمینە

زەحف طالبان ئیجازە ژێ وەرگرتن
گەهشتن پلا بلند گەلەك خورتن

پتر ژ هزار حەدیتیت بوخاری
تنی ژبەر بین ل قی دەقەرئ و شاری

مە گوهدائئ دەمی وی دەرس دگۆتن
مە تەخمین کر ئەو و نۆری جۆتن

عالمەك گەلەك تەقوا و مورشدە
ل رێپازا ئەبو بەکر و داودە

نەدیرە ل بوخاریئ بکت شەرح^(۴)
ئەقە بۆ قی هیژایی نا بت مەدح

ئەوی خودی فەحیلکە ئەقی مورشدی^(۵)
بگەهینە پەوضا مەحەمەدی

(۱) شیخ علی شیخ موحەمەد شیخ عەبدولقادر (۱۹۰۴-۱۹۹۴).

(۲) دویندە.

(۳) شیخ نۆرەدین بریفکانی.

(۴) پەرتووکا بوخاری شروقه بکت.

(۵) رێبەر.

زهحف رۆندك بۆ هاتن باراندن
بسك و كهزى بۆ هاتن قوساندن
حورى بۆ هاتنه خهملاندن

فهرمانا خودئ كەس ژئ قورپال نابت
هەر كەسەكئ نكقە ئيت قيت وەسا بت
خينا كەسە ب ئەمر و نەهيارا بت

ئەى خودئ فەحیل كە وەكى فەحیل
ئى ببووره دەریاسكە^(۱) ژ پیتلا
رۆناهیە دگورئ دە بۆ داھیلا

(۱) دەریازكە.

مهلا ئەحمەد ئەلئیمام^(١)

هێزایه ئیمام ئەحمەدئ ئاکری

دور و یاقوت فەنەر و جەواهری

پهواج دا علمی ل دهقەرا بههیدینا

ومره و نهقدامه حەتا مهککه و مهیدینا

ئە مه گوھ ئی بی دەمخ دەرس دگۆتن

مه تهخمین کر ئەو و نۆری جۆتن

گەلەك طالبان ئیجازه دائئ

نھۆ گەلەك پتری ساخن ل دنیا ئی

ئەف سەیدا هەقائئ شیخی بارزانئ

دگەل دە گەلەك مایه د زیندانئ

وهصفین^(٢) قی سەیدای نابنه خلاص

ب دهفتهر و قەلمیت حوبر و پصاص

(١) مهلا ئەحمەد ئاکرەیی، ناقدار ب (مهلا ئەحمەد ئەلئیمام).

(٢) سالوختین.

مهلا صالح حاجی سلیمانہی^(۱)

ئەف سەیدایە هیژایە دەریا علمە
گەلەك زانا و تێرو^(۲) تێر فەهمە

گەلەك^(۳) جارا مە قەست كری ب سەرەدان
حوجرا^(۴) وی داگریە ژ بریت^(۵) فەقیان^(۶)

مە گوهدایێ دەمی وی دەرس د گۆتن
مە تەخمینەر ئەو و نۆرسی^(۷) جۆتن

مە نزانێ ئەفە ل ناڤ كوردا مانە
وہ دیار بی ئەو هەمبەری سەدانە

نەخاسمە بۆ لێكشەكرنا میراتا
ل نك سەهل^(۸) بی دەھ باب موناخاتا

ئەفە بۆ فی بەرەكەتی نابت مەدح
نە دیرە ل بوخاریی^(۱) بكت شەرح^(۲)

(۱) مهلا صالح بالقوسی سلیمانہی.

(۲) ل جەهەكئ دیتەر: ئو.

(۳) ل جەهەكئ دیتەر: زەحف.

(۴) حوجرا فەقیان ئەو جەه ئەوئ فەقیان وانەیان زانستین ئایینی لئ دخواندن.

(۵) دەستەك.

(۶) ل جەهەكئ دیتەر: ژ فەقی و میقان.

(۷) سەعید نۆرسی زانایێ ناقداری كورد (۱۸۷۶-۱۹۶۰).

(۸) سانەھی.

هه‌رن ل نك قى سه‌يداي فيرين علما
دا نه‌ببژن ل ده‌قهرئ نينن فه‌هما

نه هه‌ما بو قى زانينى و خه‌صله‌تى^(٣)

هه‌سان و جانفیداى كوردایه‌تى^(٤)

گه‌له‌ك ته‌عب و زه‌حمه‌ت پي‌قه بووران‌دن
ب ئازادیا وه‌لاتى هه‌سان‌دن

ژیى خوه بووران‌ده^(٥) ل چۆل و چیا

دا بیته هه‌دانئ^(٦) شپتى هه‌میا

هه‌ر ژیره پیرۆز بت ئەف خه‌باته
هندي ییت هۆ هه‌بن نابت میراته

ئەف هیژایه بو كوردا زی‌پری زه‌ره

پسیار بكن ژ هه‌قال و هۆگره

(١) ل جهه‌كئ دیتەر: موسلمی.

(٢) شرۆفه.

(٣) ل جهه‌كئ دیتەر: خه‌صله‌تى.

(٤) ل جهه‌كئ دیتەر: هه‌سان و جانفیدا بو قه‌ومیه‌تى.

(٥) ل جهه‌كئ دیتەر: ژیی خوه بووران‌ده هه‌ر.

(٦) ل جهه‌كئ دیتەر: چكالان‌دن.

پاسته‌کرنا فکریت^(۱) شاش

من ناف دهینا پاسته‌کرنا فکریت شاش
دهست خوه بیخه دا تیگه‌هه‌ن نه‌به شاش
په‌رتووکه‌ک تیر سه‌نگه هه‌روه و به‌لاش

^(۱) هزروییر.

وه بېرەك نەزان وهكى خوه لىكرن
وه پشت دان رپا درست قانعكرن
وهك روى قىت سباتى هاژ خوه نينه

ما نزانن پشتى وان كهفن گورى
خودان گورز و وهكاز دى نينه دورى
دى هنگى پەشيمان بت زقپين نينه

سەردا نەچن^(۱) كەسەك گوها نەدنى
وى لىتگەرهن^(۲) ل بەندى بكن رپنى
باش تىفهكرن چەند بەقەم و فاژينه

ئەگەر لىقه نەبن خودانىت هندی
پشت نەدن ئەوى گۆتن و بەندى
وه دياره ژبو هندهكا ئىلچينه

بى گومان ل نك پەيدا نابت مروەت
بەرى ل رپا چەپ و خار و خەلتەت
گورستان هيلان بى دەور و ياسينه^(۳)

ئاشكەرا وان نينه دەليلەك^(۴) ئىثبات^(۵)
قەدەغەبن مری ژ خىرو و خىرات
دەلىلا كو ئەو د كوژن وهنینه

(۱) ل جەهكى دىتر: قەت.

(۲) ل جەهكى دىتر: يىت گەرن.

(۳) سۆرەتى (ياسين).

(۴) گرۆف.

(۵) سەلماندن.

هه‌نه مشه ئایه‌تیت قورئانا پیرۆز
که‌سێ تیبگه‌هت نابته ئالۆز
دگه‌ل گۆتئا پێغه‌مبه‌ری ئه‌مینه

سوورەت (الشوری) هه‌یه‌ یه‌ك ئایه‌ته
یا دی سوورەت (الاسراء) نه‌ب زحمه‌ته
دی‌فده سوورەت (المؤمنون) بخوینه

نێ ئه‌گه‌ر ئه‌فه‌هه‌ کێمن مه‌ هه‌نه‌ هیژ
ده‌ست باقی مصحفه‌فی^(١) نه‌ بی ده‌ستنیژ
سوورەت (محمد و حشر) بخوینه

چه‌ند ئایه‌تین دی بینم تیناگه‌هن
نێ وه‌ دیاره‌ خشییم و ئه‌بله‌هن
شپتی^(٢) کتکا سباتی هاشخوه‌ نینه

تیته‌ زانین ژ قان ئایه‌تیت ده‌لال
گۆتیت پێغه‌مبه‌ری ژیره‌ هه‌قال
خیره‌ ژیره‌ بکن زقیرین نینه

ده‌لیلا وان ئه‌فه‌یه‌ قی دکه‌قم
نه‌ ژبو هندی هاتیه‌ ژنی د ره‌قم
نێ که‌د و کاری وان هه‌ر ته‌حسینه

الا تــــزروا وازره‌ وزر اخــــری^(٣)
وان لیس لانسان الا ما سعی^(٤)
سوره‌ النجم تسع و ثلاثینه

(١) قورئان.

(٢) وه‌کی.

(٣) سوورەتی (النجم) ئایه‌تا (٣٨).

(٤) سوورەتی (النجم) ئایه‌تا (٣٩).

بِرْهَكْ^(١) موفه سِرا^(٢) گۆت بۆ كافرا
پوهنكرن فه نه ر و موم و چِرا
ژبۆ قهومي مووسا و ئيبراھيمي نه

تېكشەدن پەريڤن بوخارى و موسلمى
دى تېگهەن ئەگەر نه خودان صمى
كا چهوا ژ پېغه مبهرى گوھازتینه

ما ئەفه نه بهسن ئەى مونكه رۆ
دى هېش بۆ ته ئينم ئەى هه شپيودرۆ
گوھ نه ده جووقه كى^(٣) ژى بكى باومرينه

ديار بى كو ل نك شىخى وان درسته
ديفده شىخى خوه دن بهر كولم و مسته
ب ديف كهتنا وان حه نهك و يارينه

نئ ئەفا هه نئ تشته كى عه جييه
ما ده لاله ل شىخى خوه بكن لييه
بۆ قى شىخى مريديت ژياھاتينه^(٤)

ما ئەفه نه بهسه شىخى بۆ هو گۆتى
دى مريدا دايله بهر بظۆتى^(٥)
ب قى گۆتنى زهحف پى هه رشينه

(١) دسته كهك، هژمارهك.

(٢) شروفه كارين قورئانا پيرۆز.

(٣) دسته كهك.

(٤) ل جهه كى ديتى: نئ ئەفه خومش مريديت شىخينه.

(٥) بزۆت.

گهلی موریدا هیڤش ئەڤه نه بهسه
نه دهلاله ئەز بیژم حه می قهسه
شیخی وه هین ئینان ریزا ته رسه

ئهری شاعر ته چهند دهلال یا گۆتی
دلخ مونکه را دایه بهر بظۆتی^(۱)
ته خوولی پیوه کر نئ هاش خوه نینه

شیخ موحه مه د یا خوهش وان بهری کری
بو بنی پی شیخی بن که له م و ستری
یا ژ وانقه شیخ ری بو کته گری

دیفته فه کرن بهیههقی^(۲) و داره قوونی^(۳)
دا باش تیگه هن نه مینن قرنی
دا قاری نه بن که سی نه زه لینی^(۴)

وه دیاره تو چو ژ علمی نزانى
گۆت نی ت پیغه مبهری لی نه ره هوانى
دیار بی بو ته رشی کوره شقانى

هندی مه لاتیه نه هه وانطه یه^(۵)
نه شه رطی شاشک و جوبه و ته خه یه
بیژه مه ژ قان گۆت نا توبه یه

(۱) بزۆت.

(۲) ئەحمهد کورپی حه سه نئ خوراسانی بهیههقی (۹۹۴-۱۰۶۶ز).

(۳) عه لی کورپی عومه ری به غدادیخ داره قوتنی (۹۱۹-۹۹۵ز).

(۴) بیننه خورای.

(۵) هه وانته یه.

- چەند بۆ دیارکم راویا و ترمزی^(۱)
 بەگەم ناکن تەمەتی تایب دەزی^(۲)
 دئی وەرگیڤن وەك ئەو کەسیت بی دینه^(۳)

وەك قی حەدیثا موسلمی گوهازتی
 تیناگەهن کا کیشکە قازی و راستی
 ما ل خوە نافەکن چەندە تیر پەنینه

ئەگەر تە دقیت لاو تیبگەهی و بزانی
 فیر بی مەنا حەدیث و قورئانی
 هەرە نك سەیدایع عصمەت نافشکی^(۴)

دئی بۆتە رۆهن کت وەك رینئ نیفشکی
 دا نەئئ داخدانئ ب زیلکا دپیشکی
 خوە فەکرە ما تو چەند مەژی هسکی

یان هەرە نك سەیدایع مارونسی^(۵)
 دا تە تیبگەهینت هیش نە تەحسی
 د دۆزەخی دە تو نەفەطسی^(۶)

ئەف جۆقە بنیاتا وان ژ سعوودی
 ئەف دینه شیلانن کرنه کوودی
 مخابن بیژن سنسلامه^(۱) ژ جوودی

(۱) ل جەهکی دیتەر: چەندە دیارکم راویا و ترمزی. (موحەمەد کوڤرئ عیساڤ ترمزی ۸۲۴-۸۹۲ز).

(۲) ل جەهکی دیتەر: بەگناکن کارئ وان لەعب و دەزی.

(۳) ل جەهکی دیتەر: تەحریرف کن وەك خودانیت هارودینە.

(۴) مەلا عسمەت نافشکی دۆسکی.

(۵) مەلا حسین مارونسی.

(۶) فەتسی.

مهفهوومع^(٢) حهديشا چوژئ نزانن
دياره بو پهزي كووره شقانن
لهوا حيتوك و جاهل لئ دبائن

ديار بي دزن چوژ ديني نزانن
لهوا حيتوك و نهزان لئ بانن
سنبهكه قالهنه بئ دانن

دچن نك مفلسع كامه غهنيكه^(٣)
شهكالا^(٤) خوه ددن قئ كا پنيكه
يا ژوانقه هندی كولانه سيكه

(١) دهينده، كنيت.

(٢) تيگهه.

(٣) زهنگين.

(٤) پيلاف.

د ئاقینە خودانیت تەوسل
خوہ دگقیشن وەك خودانیت كەرسل
صەد مخابن كو بیژن سەلەفینە

دیاره ئەو چو ژ علمی نزانن
ب سەرڤە مەلانە نە لی رەهوانن
بۆ علم و فەهمی قالەنە و خالینە

كەسێ عالم قی گۆتنی نابیژن
نە لاوہ كو بیژن ئەزمان دریژن
یا بەرچاقە ژبو ھندەكا ئیلچینە

سەلەفیت سەلەفی ھۆ نە گۆتە
بۆ تەوسل نەبەین مەلەكولمەۆتە
ھندی بسلامن پیکشە ژئ راضینە

ئەف جۆقە بنیاتا وان ژ سعوودی
ئەف دینە شیلاندن كرنە كوودی
نئ بەلگەییٹ وان بەقەم و ھاژینە

مەفھوومی حەدیثا چو ژئ نزانن
دیاره بۆ پەزی كورە شقانن
نئ ناڤەك دی یخ لی ھەی تەكفیرینە

مخابن كو ئەو بئژن ئەم مەلانىه
نە شەپى شاشك و پە بەردانىه
خەلك قىت كەفن كا ژ كىفە هاتىنە

نە رەقدەك بت كەسەك دى ھۆ نايژن
نەدىرە ھەستىت تىلا بمىژن
كەد و كاری وان نى ھەر تەحسىنە

ئەفە بەلگە تەوسل ب ئايەتى
دا بزانت كورفايش و خەلەتى
بەلگەيىت قەدكوژن بەر ژپە نىنە

ژ ھەديئا گوھ بدنئ ئەفەنە
دا مونكەر بزانت نى ئەو قالەنە
نەشەپى شاشك و پە تەخەنە
بەلگەيىت وان بى وەرار و تاوينە

گوھ نادى قان ھەديئا ژى نەپازى
نى دى گوھ دى سەمىن و كورپى بازى
ل ئاخەرەتى مینئ چىبلاق و گازى

پىقە ھەرە دى فەكرە قان ھەديسا
دا تو گوھ نەدى بى فەھم و خەبىسا
قورپال بى ژ دەوسا مونكەر و ئبلىسا

فەيىت ناكئ ئەى دژى تەوسلى
عاقلى كىمترى ژ خودانئ كەرسلى
دىارە ژ پىغەمبەرى خودى سلى

ما قان حەدیشا حەما بەگەم ناکئ
نئ دیارە تو نە مرۆڤهک ب ئیدراکئ
لەو باومەری تە ب قان حەدیشا ناکئ

نئ ئەڤە چەند حەدیث مە ژێرە ئینا
قاییل نابئ شپتی کورئ وەرینا
نئ ل نەک وی ژەهریە بو برینا

ما نا فەکرئ قئ گۆتئا عەتەبی
دا بزانی بئ وەرار و کیم ئەدەبی^(۱)
ما حافظئ^(۲) تە ئەڤە نەدیتینە

لئ هشیاربن نئ دئ وە وەرطینی
ل دۆزەخئ بن هۆگریت مەلعوینی
ما حەتا کەنگی خو تیناگەهینی

هەدی ئەڤ جووقە عەقیدە ضەعیفە
شپتی مارینە لئ کیفە کیفە
هشیار بن کولووورنە ل بن خرنیفە

چەند بەلگەیا بینم حەتا ئیقاری
قاییل نابت ئەو خودانئ هەڤساری
وە دوژمنە هەر وەکی کورەماری

دگەل هەدی هیش بەلگەیا دئ ئینم
نئ ئەز ئەوم تەوہسائ دحەبینم
نئ نە وەکی مونکەرا هار و دینم

(۱) ل جەهکئ دیتەر: دا بزانی نەزان و بئ ئەدەبی.

(۲) ل جەهکئ دیتەر: خشمی هیژ.

تەووسل و ئىستىغائە (١) درسته
ئەو گۆتئا مونكەرا خاف و سسته
چو يا كو ئەو بۆژن نى نەدرسته

ئەفە بەلگە ب حەدەت و ئايەت
داكو بزانت بى فەهم و خەلەت
ژبۆ عيلم و فەهم و ئيدراكى قەت

كەكو هندی حەقىقەت و مەجازە (٢)
نى نە سەهلە (٣) وەكى پەرى پىجازە
يا ب جەفایە نەشەرط فەيس (٤) و ئىجازە

بۆ فى علمى نى دقەت مەلا مەلا بت
ژبۆ فەهم و ئيدراكى شەهرما بت
دا تىبگەت ژ فى گۆتنى كووتا بت

ئەز نابىژم ژ مەلا مەلاترم
خزمەتكارى وانم حەتا بمرم
ئىلاھى ئەلحەمد ژ گەلەكا پەلەوانترم

هەچىع هات شاشكەك ئاقىتە سەرى
يان رەب بەردان دا ژى بكن باومرى
چو ژ مەجازى نزاننە هەشپۆمورى

(١) داخوازا هارىكارىع.

(٢) دروستە.

(٣) سانەھى.

(٤) فەيس: كولاقى مەلا.

ئەقە ئەو عالمن ییت درست کرین
ل میڤرگیت به‌حەشتی گەپان و فرین
نە شپتی مونکەرانه هەرد عرین

کەسێ عەقلی وی ژ فان مەلا نە بپرت
دێ حالی خوە بینت دەمێ بمەرت
ل نە مەعوونی هنگێ هلتویترت

ئەقە ئەو عالمن ییت کو ژێ پازی
ل بەرفان عالما نی تو بەلەنگازی
نە دیره درستکی گۆشتی بەپازی

دیاره ژ فان عالما عالمتری
خوە مطکە^(۱) جاهیلی پێسێ گۆپی
بو تەوہسلێ یێ بی کەلەم و ستیری

(۱) متکە.

- ژدایکبينا پښخه مبهري (س)

گه لهك پښ رهه دژى دانا مهوليدا
نه ئين گوتن سه لهوات و نه شيدا^(۱)
هه بيه تا خودئ نه ما د دليدا

قهط هؤ نابيژن زنارى و جهينه
فهيت ناكن ژ فلهه و جوهيا
بو بينا^(۲) پښخه مبهريت خوه دكن شاهيا
نه شپتى قان خشيم و وهابيا
ئهو سهر صاله ل نك وان چهند شيرينه
قان طوقا گه لهك خه لك ومرطاندن^(۳)

سهردابرن ژ قى دينى زه لانندن
ل دوزه خج چهندهك لى ومرماندن
قهط گوھ نه دنخ به قهه و قازينه
گه لهك هوگریت (عبدالله بن بازى)^(۴)
دگهل كورپ قه بيم^(۵) مينن ريس و طازى
وهكى خودانييت ته نبير و شازى
ژيره پيرؤز بت ئهف كار و ژينه

(۱) سروود.

(۲) ژدایکبوون.

(۳) ومرطاندن.

(۴) عهبدو لهزیز كورئ عهبدو ئلاى كورپ بازى (۱۹۱۲-۱۹۹۹)، ئيكه ژ مهزنه زانايين
سعووديه دهپته هژمارتن.

(۵) شه مسهدين كورپ موحه مدهى ناقدار ب (ئيبين قيم ئه لجوزى) ۱۲۹۲-۱۳۵۰ز.

مهژیخ وان ضهه عیضه وهکی کهری
لهو دژی حه فلا بینا⁽¹⁾ پیغه مبهری
ل نافع بسلامانا بینه هه تکبهری

وه لهو هندهک بیژن قازی و موفتینه

ب قح گۆتئ حهمی عالم پیحه سا
گوه نه دانئ ره دانه بهر مهقه سا
نه گه لهک لاهه بیژن حهمی قه سا

شهف و رۆزا لئ دبارینن دوژینه

ما حه تا کهنگی عاقلی ناگرئ
ل جقاتا وهکی پی ره هی د عری
دئ کوره که دۆزه خئ بۆ خوه کرئ

مل بدئ ملح مهلعوونئ لهعینه

نئ ئەفه بهلگه یهک دی ل سهر هندئ
دا تیبه گه هی گوه نه دئ وئ بهندئ
ب زقپری وهکی کورئ قه ندئ

هیش نه کهتی بهر دهور و یاسینه

ئهقیئت نه شاهی ب بینا موحه مهدی
نه قین سه له واتا بدن ئه حمه دی
بۆ قی دینئ شرین چهوابن کهدی

مافئ وان لهعنه تی لئ ب بارینه

(1) ژدایکبوونا.

نێ دۆزه‌خێ ژێره بت ئاقاهێ

مونکەر ته باومری نینه ب قی نيعمه‌تی
نه یاری بۆ خودانی شه‌فاعه‌تی
دیاره ژبن هلکیت که‌ری که‌تی
له‌وا دژی خودانی شه‌فاعه‌تی
یا ژ خه‌لکی قی‌ری تو حورمه‌تی

صۆر و گو‌ه نا دئ ئه‌بویه‌کر و عومری
دئ گو‌هدئ مه‌لعوونی وئ خوه‌لیسه‌ری
ل ئاخه‌ره‌تی بۆ ته بکت ریبه‌ری

وه دیاره تو چو ژ بیدعا نزانی
بۆ په‌زی حافظ و کوره شقانی
له‌وا ل مه‌لعوونی له‌عین دبانی

بۆ بیدعا عالمایا دیارکری
دا هنده‌ک خشیم نه‌چنه ئاگری
چنکی ئاقل یئ ژ سه‌ری ته فپری

هه‌ره بخوینه نه ل نک حه‌می مه‌لا
دا خیرتریئ گه‌له‌ک مه‌ته‌لا
بۆ بس‌لما‌نا نه‌بی به‌لا

چهند به‌لگه‌یا بینم هه‌تا ئیشاری
قایل نابت وه‌ک خودانی زناری
دیاره خودان کورتان و هه‌فساری

شه‌رطی عالمی ئیدراک و عه‌قیده
فکرا طه‌ریف نه‌ که‌فت ددیده
دا نه‌به‌ته دژی دانا مه‌ولیده

گەلەك بى دىن بۇ عىلمى خوه تەمامن
عهقىدا وان فاسىده و نەمامن
كهرا دوو هېلكىت پېڤه نه زهلامن

هەر وهكى گىرارهك بى خوى رژه
عيلاجا چاقين كوره دهرمان خژه
چهوا بۆ مىلادى نايته دژه

ژ غهبرى پېرهها ئهقى نايژن
نخ چنكى گەلەك ئەزمان دريژن
فهیده ناکت ژيپرە چەند قەولا بيژن
دى دنه بهر زرجكا خو هلاقىژن

هندى گىرکهنن چو جا لى قەنابن
حهتا مرنى لهش تژى نابن
قيت گورستانا وان ژييت دى جودابن

مونكهرو بو قى هەديتى حافظى
چو ژ بيدعا نزانى دياره دزى
طرش^(۱) و تهحل و مرئ نه شرين و مزى

دياره ئەو ضالى^(۲) لهدكنه ضال
بۆ مهلعوونى لهعين دبنه ههقال
ل ئاخرهتى نى دى ژيپرە بن شهكال

قان بهلگا بۆ كهرا بيژن ناعىن
چو جا پېهنا نادەينن دى زقېن
دى كورتانى ئاقىژن خوه قەگرن

(۱) ترش.

(۲) (ضال) واته (سهرداچوون).

دیاره ئەف مونکەرە جەحشیلەنە
لەوا کارئ وان گەرن ل بەطەنە
کەتنە پێزا بی دین و رەبەنە

هەدی کەرن بێهنا گولا نزانن
پێ دلگەشن ل سەر گیفکا ب بانن
خوێ لئ بگەقێزن ژێرە خودانن

دئ حەفلا کین ب بینا پێغەمبەری
بۆ مە جەژنە بۆ خەلکێ قەکین دەری
خوێ هەلاقێژین تانجا خودئ ل سەری

حەتا مونکەر ژ کەریادا بدرهن
نئ نە دیرە دئ صەکتەن و برهن
ل دۆزەخی دگەل مەلعوونا بگەرهن

ئەف ئەو عالمن مۆئەلفیت مەولیدا
عەشقا پێغەمبەری هەر یا د دلیدا
خوێ دئ گەهینت فەچلی شەهیدا

ما ژ ئان عالما تو عالمتری
تە گوهدایە مەلعوونئ بۆ دەری
بۆ قی دینی یئ کەلەم و ستیری

- بئنا پئغه مبهري (س)

بئنا پئغه مبهري بيه رۆناهي
چار قورنه تا شوعله دا بي ئاهاهي^(١)
ظوئم غه در برها بيه ته ناھي

قاصد^(٢) و خود شتيق ئه ئلاھي
چريسكه كه ژ نورھا ئه ئلاھي
كه رهم و نيعمه ته^(٣) يا شاهنشاهي

بو ئومه تي مەرگ و جان و بئناھي
صه له واتا^(٤) بدن سه رب ديماهي
پيتقيه ل سه ر مه دي لان و شاهي

چ كه سي به گم نه كت كورئ ماهي
د گورئ ده ژپر نه نينه ئيمناھي
ل ئاخه تي دئ مينت بي بئناھي
دۆزه خ دئ ژپر به ته ئاھاھي

ئهف تهك فيريه ئهقن زي دبئرن
خوينا قئ دينة شرين درئرن

(١) ل جههكئ ديتر: چار قورنه تا شوعله دا بيه ساھي.

(٢) ل جههكئ ديتر: ئه و قاصد.

(٣) ل جههكئ ديتر: ئهف كه رهما مهن.

(٤) ل جههكئ ديتر: سلاھا.

ئى بنىرن گەلەك ئەزمان دريژن
ئى هونا بيرن زنارى و جوهينه

بى ئاقل و مەژينه وهك دموارا
خرابتىرن ژ خودانىيت هەفسارا
وه تىر ژههرنه وهكى كوردمارا
ب ناقى سەلەفى وهابينه

ئەزمان دريژ بو موته شابهاتا
دئ پەشيمان دەمى سەكەراتا
مائەف حەديت و ئايەت نە ديتينه

كەسى عالم دئ چەوا ئەقى بيژن
وهكى كەرا دىرن پەنا د ئاقىژن
دياره خەوارج^(١) و موعتەزلىنه^(٢)

دئ فەكرن تەئليفييت عصمەت ناقشكى
يا زەلال كرى وهك پىنى نىشكى
هەدى بىلمان تىكەدە ژى راضينه

هەچىي هات شاشكەك بخو گریدا
يان رە بەردان كەتە د محرابیدا
ئەمن موفتى و پاسخيت^(٣) قى دینه

(١) دەستەكا (خەوارج) ل سەردەمى خيلافەتا ئىمام (عەلى) پەيدا بوو.

(٢) عومەرى كورئ عوبەيدى و واسل كورئ عەتاي، دەستەكا (موعتەزلىه) ل دەستپىكا

سەدىا دوويى مشەختى ل باژپرى (بەسرا) دامەزراند.

(٣) خوہجە.

نئ وان ئەف دینئ هه کره دوو بهند
بو بئ دین و جاهلا بینه که بهند
زهحف وهرطاندن^(۱) نیاس پی تیه

فان طوفا گوری بهردان بسلمانا
تیناگههن وهک پیاپه و حهوانا
کهسهک گوھ نه دنئ قازئی و گورینه

زهحف زهلانندن لئ غهرقین گهمی
ئاقلی خوه نهگرتن ژ بهلعهمی^(۲)
چهوا قاری بی مههدهر ژیاپه تیه

نه شهپطی شاشک و په بهردانه
تییگههن مهعنا حه دیت و قورئانه
داکو نه کهقن ریزا نهزانه

ئه ری شاعر ته چهند دهلال یا گۆتی
دلی دوژمنا دایه بهر بظۆتی^(۳)
ته خوئی پی وهرکنئ هاش خوه نینه

نئ ئەفه چه بهلگه مه ژیاپه ئینا
بهگهم ناکت شپتی کهسئ بی دینه
خودایئ مهزن قهط منهت پی نینه

ئهقیئت مهجنوون چ بیژن بو چو نینه
دیاره ئه وههبله نه هاش خوه نینه
چیا کو ئه و بیژن قهیدی نینه

(۱) وهرطاندن

(۲) ئه بو عهلی موحهمدی بهلعهمی د چهرخئ چاریئ مشهختی دابوو.

(۳) بزۆت.

- دەنگ بلندکرنا ذکر و تەسبیحاتا

دبیژن حەقیقەت ذکرى بیدعەنە
ذکر تەسبیحات نە ئەشکەرەنە
شارعی یا کرى هیش ھاژئ نینە

ئەیی بسلامن گوھ بدن پیغەمبەرى
قارئ نەبن ھەر وەکی تیژکە کەرى
تە ھاژ حەدیثا ئیبن عەباسی^(۱) نینە

ییت گۆتین ناف سەلەفی و وەھابینە
دگەل ھۆگریت بازى و ھندەك دینە
وہ دیارە ئەبلەھ و بی مەژینە

ئەفە بەلانە وەك زیلکا دیپشكى
بۆ ھندئ تیر بداقن شپتی مشكى
قەط ھاژ حسابا ئاخەرەتئ نینە

کورئ تەیمی بۆ ھندئ بیە ھەقال
بەرى خوە وەرگیپرا بۆ ئاقا زەلال
نە شپتی ھندەکا هیش ھاژ خوە نینە

ئەف تەیمیە وە دگو بۆ مە ھەقالە
دئ فەکرن کتیبأ وی چەند دەلالە
کەشف القناع جوزئئ ئیکە چنە

^(۱) عەبدووللا کورئ عەباسی کورئ عەبدوولموتەئبی ناقدار ب (ئیین عەباس).

ئەگەر بېژنى نى خودى يا ھۆ گۆتى
ئەزمانى تە دى گەھتە بظۆتى^(۱)
خو ھشياركە تازە تىبگەھىنە

ئەما ھەدىئا ئەبى موسا ئەشعەرى^(۲)
(ما رواه الشيخان) ژ پېغەمبەرى
خو ھشياركە راسخى^(۳) ل نك تە نىنە

چەند بەلگەيا بىنم ھەتا ئىقارى
تىناگەھن كەسەت شىپتى دەواری
كەمىل الھمار يھمىل اسفارا^(۴)

دىارە قالەنە بۆ علمى خالى
ما كى دىتە بى قەم بىنە والى
ب سەرڧەنە گازىكن ھەك بەقالى

من دل كەسە قەھط نىنە ەنادە
مە دىاركر بۆ خەلكى كىژكە جادە
دا باش بزەنن ھەك دەنگى ھەدادە

(۱) بزۆتى.

(۲) ەلى كورپ ئىسماعىلى (۸۷۴-۹۳۹ز) ناقدار ب (ئەبۇلھەسەن ئەلئەشعەرى)
دامەرزىنەرى دەستەكا (ئەلئەشعەرى) يە.

(۳) خوھجە.

(۴) سۆرەتى (الجمعه) ئايەتا (۵).

مخابن بۆ قان چهپهل و نهزانا
موحهرفن^(۱) شپتی گهلهك نهديانا
تهفريقه ئيخستن نافي بوسلمانا

ئهفه ژي ل نك قئ جوقئ قهدهغهيه
چ كهسئ بيژت گاوور و فلهيه
پيتهكه ئيمانئ ل سهري نينه

ما ل سهر خودئ ههيه حهقئ ئينساني
ئهيهئ خودئ تو بحهقئ فلاني
ما ل سهر خودئ ههيه حهقئ ئينساني

ما ته ئايهت و حهديت نهديتينه
ما ئهف بهلگه حهمي نه ديتينه
وه دياره حافظن هاشخوه نينه
لهو گوه ددنه مهلعوونئ لهعينه

مخابن نه مهلا بيژت مهلامه
هندهكا ب زهلينت بيژت سهيدامه
ل نك خو بيژن همبهري مهلامه

گهلهك ههنه موفهسر^(۲) و واعظن^(۳)
د بنقه بنيپرئ بۆ ديني دزن
ل نك خهلكئ طرش و تهحلن نهمز

(۱) تيكشيلياي.

(۲) شرۆقهكاري قۆرئانا پيرۆز.

(۳) بانگخواز.

نئ ئەقە بەسن کەکو بۆ باومری
کەسێ مونکەر باشە بۆ صوحبەتا کەری
ب سەرڤەیه ئاخویر بۆ بیت دەری

- ئىستىغائە (۱)

ژ غەيرى خودئى ل نك وان نينه ئىستىغائە
(يوسوس فى صدور الناس) (۲)
كەسى گەرکەن گەر ل نك وى عادينه

يا وان ئەف حەدىث و ئايەت يا هەقال
(اتستغائون ريكم) سوپەت ئەنزال
فەهم و ئيدراك (۳) ل نك فى جوقى نينه

ل نك وان يى وەك وان نەبت كافرە
شىرى باقىزى سەرى لى بىرە
چونكى ل نك وان نە هەقال و هۆگرە

ئەفە نابت دەلىل كو نە درسته
هېجەتا وان بى وەرار و خاف و سسته
پىغەمبەرى نى نە گۆتە وە نينه

ئەفە دەلىل ب سەنەت و ئايەتى
ما هېش تېناگەھى و قارى و خەلەتى
نەينه سەر خوە چو گازندە و دوژينه

(۱) هاريكاري.

(۲) سوپەت (اناس) ئايەتا (۵).

(۳) تېگەھشتن.

مخابن كو ئەو بـيژن ئەم مەلانىە
وہك مە گۆتى بو قى دىنى بەلانىە
وہ ديارە وەكى گورتا چەتانە

ئەف رەنگە چو نزانن ژ مەجازى
بينە ھەقال و ھۆگریت بن بازى^(۱)
شپتى وئ مینن چىپلاق و گازى

بناقى دبیژن ئەم سەلەفینە
ھندەك ژى دبیژن ئەم وەھابینە
ل نك خەلكى ديار بى تەكفیرینە

دلغ من پیتھەیە من غایەت نینە
دا نە ئینە گیرانغ ژ ضالینە^(۲)
ئەفە نەصیحەتا دینغ موبینە^(۳)

گەلەك ژى دەرچوییت شەریعەتى
فەھما وان ھندە كیمە تەمەت قەتى
نە مەلەقان چەوا بوورت ژ شەتى

(۱) عەبدووللا كورپى بازى، زانابىن ناقدارى سعوودىيە.

(۲) (ضال) واتە (سەرداچوون).

(۳) پۆھن و ئاشكرا.

- ههژاندنا تلخ ل تهحياتي

ل سهر تهحياتي تلخ د ههژينن
شپتي سهرئ كم كمى دلخينن
دهلى ييت كو ل ديف دچن تاوينه
هشك و هولانه بهر ژيپر نينه

ههر دوو پيا زيك فهكن نقيژئ
وه دياره يا گوئن سهحكئ بيژئ
بو بئ فهما فهيده ناكئ چ بيژئ

ل سهر نقيژئ دهستا دگههينن ملى
ههئ مال وييران ما تو ژ خودئ سلى
ما ته عاقل نينه تهمهت پشكلى

يخ بئ فههم چهند دهليلا بو بينه
تيئاگههن چونكو چو علم نينه
يا مايئ لئب خوئين دهور و ياسينه

- سەردانا ژنان بۆ گورستان

دژی ئافرەتانن بۆ چوونا گورا
هیش ییل ریزا خشیم و حتم و کورا
مائەف حەدیث و ئایەت نە دیتنە

پیتقیە مەلایی فەهم و ئیداراک هەبت
نئ نە وەکی قاروونئ قالە بت
ئاگەه ژ مەفھوومئ حەدیثا هەبت

ئەف فوکرا هە یا هاتی ژ سەؤدی
نئ نە دیرە بگەهینن جۆدی
ئەف دینئ بەرفرەه کرن کۆدی

حتم و حافظ چو ژ دنیائئ نزانن
بئ لومەیه ل تیژکئ کەری ببانن
یا ژ ویشە ئەو تنئ ژێرە خودانن

کەسئ نەزان چەوا دئ گەهت ریزئ
وہ دیارە کو هەفکیضئ کیزئ
کئ دیتە بئ قەلەم کەتە سەر میزئ

چونکی خودی و پیغهمبهری یا گۆتی
قارای نهبه دئی که هقی بهر بزۆتی^(۱)

گوه نهده جوقه کۆ وهکی وان نهکه
دلخ مهلعوونخ لهعین گهشنهکه

ئهی بانگ بیژ و ما تو بوچی نابیژی
ما ته چ بهلگه ههیه دل قریژی

بانگ بیژ و ئهقی کاری بهیله
گوه نهده مهلعوونی ئهو پيسه فیله

گهر ته نهقیت بدئی سهر پیغهمبهری
دهف زئی بهرده ههر وهکی تیژکۆ کهری

ئهگهر مهلایی گۆته ته وهنهکه
گوه نهدی ئهو بو مهلعوونی بهندهکه

ئهفه بهلگه ههدیثا پیغهمبهری
تیناگههی ما جاهیلی نهتههری

^(۱) بزۆت.

- سونهتا ئهينىي

ل نك فى جوقى سونهتا ئهينىي بىدعهيه
كهسى گوه بدتى وهك وان چهتهيه
نى ئهف گۆتئا بهقهه نه نوكهيه

ئهفه چهند هديت ههنه كو درسته
گۆتئا وان بهقهه و خاف و سسته
وه دياره ياره علمى وان تئى مسسته

وه دياره وان ههيه غير مهقصهده
دا فى دىنى ب شىليت بو غير⁽¹⁾ كهده
تيناگههن كهس بو نينه مهدهده⁽²⁾

نى دى فهكرن گۆتنييت قهرهضاوى⁽³⁾
تيكده باخ لهمى ئيك زئ نينه تاوى
نى زيك نه قهتاندنه يهك پاوى

(1) زبلى.

(2) هاريكاري.

(3) يووسف كورئ عهبدوئلاي ناقدار ب (يووسف ئهلقهزراوى).

- قاييل نابن ژن بي مهحرم بگهرهن

قاييل نابن ژن بي مهحرم بگهرهن
مهفهوومي⁽¹⁾ فان هديتا تيناگههن
ني وه دياره خشيم و ئهبلههن

بهلگهيا وان مونكهرا ئهف هديسه
تيناگههن گوه نهدين فان فهيسه
ني پيسي وان خاقه نا بت وهريسه

ئهف طؤفه چو ژ مهفهوومي نزانن
مخابن برهك مي توك لي دبائن
مه گۆتي بو پهزي كوره شقانن

مخابن يي نهزان بيژت راسخم⁽²⁾
گارس⁽³⁾ و جهه و زيوان نهز گهنم
ژيپر چيتره بيژر خودان صمم

گهلهكا ژي خهرجيت شريعتي
خشيمن ژ علمي تهمهت قهتي
نا قافييرن جووا ئاقع ژ شهتي

(1) تيگهه.

(2) خوهجه.

(3) گارس، بهارهك زوي د چينن و ئاقييه و تير بهرههه، گوليپن وي مهزن و گومجه،
ب مهبهستا كو زوي هشك بيت، گوليپن وي د داننه بهر هتافي، ژبو ناني دهيتته
بكارهينان.

- رح پشتی مرتع و گوھ لیبینا مریان

نئ ئەف نەك خیریە هیش لیقه نابن
پیرەمیرو و طۆلاز^(۱) و شەبابن
بو شاشین فەکرئ گەلەك ئەربابن

مخابن كو ئەقئ زی دبێژن
خوینا قئ دینی هو سپەحی درێژن
نەلاكو بیژین ئەزمان درێژن

كەسئ مر غەوارە بی هاژ چو نینە
سەرا برئ و صلاحی کیئ هاژئ نینە
قەنجیا بو بکئ گەهانەن نینە

دیاره زەحف ضەعیفن د فەهمیدا
کنفا خوە ل پئ شکی گریدا
جریرانئ بیقه بکن د کونیدا

موفەسر^(۲) قیت پەلەوان و زانا بت
مەفھووومی^(۳) تیپگەهن نە د خەودا بت
دا بو قئ دینئ دەلال نە بەلا بت

(۱) تۆلاز.

(۲) شرۆفەکاری قورئانا پیرۆز.

(۳) تیپگەھ.

ما ئەف حەدیث و ئایەت نەدیتینە
خو ئینان پێزا کەسیت ھار و دینە
بەلگەییەت وان حەمی تاوی و قازینە

دەلیلا وان نئ ئەف ھەر دوو ئایەتن
تەمام نا خوینن نە گەلەك ب زەحمەتن
وہ دیارە بوۆ تیگەهشتنئ قەتن

ژ حەدیثا گوھ بدنئ ئەقەنە
وہ دیارە نئ ئەو ھیش قالەنە
نئ لەوا بوۆ فەھمئ ھەرودالەنە

نەکو ب پەوون بکن بەحتئ پێغەمبەری
بن ھۆگریت مەلعوونئ خولیبسەری
وہک وی توکا لەعنەتئ بکەفت سەری

مە گرتی ئەو ژى ھەقائیت بلعەمی^(۱)
وہک مە گۆتی دئ لئ غەرقت گەمی
دئ دۆزەخ لئ شارەت^(۲) وی دەمی

چەوا ل دنیا ئ تو تیر لبا سی
ل کفنی مری نەھیلە کیم و کاسی
نەبیژە مر و ھندا بی وەک ماسی

بەری خو بدە حەدیثا ترمزی^(۳)
گوھان تیژ پێغەمبەری شرین و مزی
ئەگەر ببیناھیی نە حافزی

(۱) ئەبو عەلی موحەمەدئ بەلعەمی د چەرخی چاریع مشەختی دابوو.

(۲) گەرم.

(۳) موحەمەد کورئ عیسایع ترمزی (۸۲۴-۸۹۲ز).

- خاندنا قنوتی

ل سەر نقیژئی قنوتی ناخوینن
دیاره خشیم و حافظ^(۱) و دینن
لهوا هاز بهلگه و ئایهتا نینن

هندی قنوت سونهتهك موئهكهده^(۲)

هندی ژ ته بییت دهستا ژئی بهرنهده

گوه نهده جوقهكی^(۳) ئه و پیسه كهده

ئهف بهلگه بۆ خر نافی سنهتی
قاری نه به گوهده فی نصحهتی
دی پهشیمان بی پۆزا قیامهتی

ئهف دینه شیلاندن^(۴) كرنه دوو بهند^(۵)

بۆ خشیما بینه هۆگر و كه بهند

تالیی^(۶) دی بینن دی بنه رهقهند

چ كهسی بقییت تازه تیپگههت

ل میرگیت بهحهستی بگهپت شبههت

(۱) كۆره.

(۲) رۆدی ل سهر هاتیه كرن.

(۳) دهستهك.

(۴) تیكدان.

(۵) دوو جۆین.

(۶) دویمههین.

خوه بگههینت عصمهت نافشکی
ژیره زهلال کت وهک رینئ نیشکی

یان بگههت شیخ علی بریفکانی
ئهوه موفتی و عالمئ قی زهمانی

یان ژی سهید هسهئ بیسفی
دئ ته قانع کت نهکهفن سهرگیفکی

فله و جوھیا قهط هۆ نه گۆته
بو دینئ خو وهک ته نهبین بظۆته^(۱)

^(۱) بزۆته.

- ل سەر فاتح بسم الله نابیژن

ل سەر فاتح^(۱) بسم الله نابیژن
دیاره نهزان و ئهبلهه^(۲) و گیژن
چهند ب شاشك و جوبه و ره دریژن

ما ئهف هه دیتا به بهلگه نه دیتینه
تیکده ساخله من کت ژئ نه تاوینه
لیبگه ره تیکه هه دن چاک بخوینه

ئیک ژئ ئه وه ناف (سبع المثانی)
ئایه تا به ژمی ره ما تو نه زانی
(بسم الله) ژ سۆره تی دا تو بزانی

ئه فه ئه و عالمن ییت کو ژئ رازی
ل بهر عالمانی تو به له نگازی
نه دیره درستی گۆشتی به رازی

ئه ری شاعر ته چهند دهلال یا گۆتی
دلی مونه کهره دایه بهر بظۆتی
ته خولی پی وهر کر نی هاش خونینه

(۱) سۆره تی (الفاتحه).

(۲) نهزان، ئه حمه ق.

پشکا دووین

نیشتمانی - سیاسی

مخابن براكوژی

هیش نه بهسه خسیم هو برا كوشتن
ما هتا كهنگی خوینن دنه پشتن
جهرگ و میلاك و پش ل مه برشتن

وهی حهرام وهلن هاتینه بهشهرهك^(۱)

كهركهه، كهركهت كوړی دئی زقپت
جار دئی نادتن لنگا لئ ببپت
دئی جوحنت^(۲) و ل وی جهی^(۳) ناعرت

ژ لهپا قهپهسته ما وه ذمهك^(۴)

بو هندئی دهست بگههته بهریكی
وهك پی رههی قهپستی بو ئالیكی^(۵)
نهخمه بكهفت بهر قوچان و خویكی^(۶)

گههاند گولچیسك و هناقا نشتههك

(۱) مرۆقهك.

(۲) پاوهستایین بن دهنگ.

(۳) ل جههكی دیتر: واری.

(۴) زیان.

(۵) ئالف، گیا.

(۶) باج.

بو دین و دنیا نابتە درستی
کیڕ و گویزانا نەگەهینە هەستی
مەرەزێ شەکری مینت نەپرستی

ل چو وارا تە نامینت مەفەرەک^(۱)

چاف نە دەگۆرتەیهکی وەک وان نەکە
ئافا زەلال و تەزی شیلی نەکە
دوژمن و نەیارا ل خووە بستەھ نەکە

ئاگەھدار بە دئی مینی تەپەسەرەک

هیقیدارم فەیدەیه لیک نەکەقن
ژ ژیارا وەلاتی دەر نەکەقن
تف و مست و حتک^(۲) داف وە نەکەقن

دا بیته تاقکرن^(۳) ژ مەرە دەرەک

براکوژی قەط فەیدە تێدە نینە
وێرانکرننا وەلاتی و تەحسینە
پێقەتەر بو نەحەزا گپنژینە

هەر بو دوژمننا مەطال^(۴) و چەپەرەک

ئەف کارە ژبەر کورسیک و پاخلی
لەوا چاف زلە ل کیشانا تلن
خووە فرۆتن وەک خودانی کەرسلن

دا ل مە وێرانکن کەسک و سۆر و زەرەک

(۱) پیکەک.

(۲) قوتان.

(۳) قەکرن.

(۴) مەتال.

پیتقیه هەر کەسەك قى بزانت
قېرش و زەكە بۆ ھېلىنى دانت
ئەف وەلاتى ھۆى شرىن لى ببانت

نەبتە كولەوار و ھەشپيۆمەرەك^(۱)

مىكەرم ئەقى كەدى بەيلن
ما نزان ئەف كارە پيسە فيلن
دوژمن و نەيار دى پى وارى كىلن

نى دى دنە بەر مەزارا دۆزەرەك

حەتا كەنگى ئەبلەھ^(۲) و تىناگەھى
ل مە قەمىنت قورمى حەتا گەھى
ھەيى بايى گرتە كىلەكى و پشت و گەھى

تېر خەم و كول و كۆقان و كەسەرەك

خوەزى ئەف كارە ل ناف مە برھابا
دلى دلسۆز و ھەزارا تەنابا
وەك خەلكەكى گەھابان دای و بابا

ديارە مەژى نىنە تەمەت كەرەك

د كەفندە مە ئەف كارە چورپىكە
لەو ل سەر مە ھەر ھېرش و ئىشىكە
كەتىنە بەر راق و زىندان و خويكا

ژىۆ كەسەكى نا بنە ھەبەرەك

(۱) خوەلىيسەرەك.

(۲) ئەحمەق.

حه تا نهۆ كاری مه هه ر ئالۆزه
ده رازینكا مه تی ر گایش و تۆزه
دفا دوژمنال سه ر مه قلوۆزه^(۱)

نی كانی بو قی وه لاتی ریبه رهك

خوه فه گره دی به سه به ته به ته^(۲)

بو تیفاقا^(۳) وه لاتی بخه به ته^(۴)

مانه به سه كو پ فالیش هه ر كه س زته

دال مه نه برهت^(۵) شاشك و خه نه جهرهك

دی هوسا گه ری بت مافی ملله تی

ده ف زۆهابن خودانی ت ئاف و شه تی

چو خك دی كه هفنه بنی به تی^(۶)

ل قی عه دری بو مه نامینت سیبه رهك

چ كه سی تی بگه هت ئه فه به سه

ئیقه نه بت یا دیاره ته ره سه

پی رهه و گرفتاره ئه وه كه سه

قان طو قان گه می هیلا بی سه نه گه رهك

(۱) خوار.

(۲) روینه خواری.

(۳) ئیكگرتن، هه قگرتن.

(۴) كار و بزاقی بكه.

(۵) نه برییت، ژ ئاف نه چیت.

(۶) عه بابی عه ره بی.

ما حافظى تۆ دىيائى نايىنى
نى تۆ هشارى ما تۆ هار و دىنى
دى مە سۆزى و برىژى و قەلىنى

وہ ناکى بئیتہ تاقىرنى دەرەك

نە پىرۆز بت روى رەش و بۆقى كەدى
دى ھوسا گەھى مراد و مەقەدەدى
بۆ دۆژمن و نەيارا خوەش مەدەدى^(۱)

پىقەتەرى ژ گازند و ضەپەرەك

نى ئەم بىنە كەلەخ و قەرقودە
بۆ دۆژمن كرىن كارە و فەرھودە
برھاندىن ئاڧ و نىشان و وجودە

ئاخ و ئاخىن بۆ جەحش و نىرە كەرەك

ژ باب و كالان نى مە ئەڧ دورھىە
لەو كەتەنە بەر سىپەل و لەھى يە
نەھاتە پىچان خىقەتە تا بەھى يە

مە گازندە ژ زاخ و قشەمەرەك

ئەم يىت بىنە ئقال بەر كئانى
كەتەنە دەستەخ خشىم و نەزانى
شىلاندىن ئاڧ و رىبار و كانى

ل مە قەمىرىن شەمال و فەنەرەك

^(۱) ھارىكارى.

ژ دەورئ میرهکا هۆ د له ییزن
ژیۆ گا ور و دوژمناد بهزن
بوۆقی وهلاتئ هۆ شوخ و شهنگ دزن

ما هوسانه ئازا کرن و مههدرهك

مه ره ما من ئهقهیه دئ ئهقه بت
كهس نابیژت گوهدارم دئ وهك ته بت
ژ پیا چهپ و خار من ژئ تۆبه بت

ههوجه ناکت بو بخوینم ئهلبهقه رهك^(۱)

هیقیدارم گوهد بدن قان مهسه لا
قهط قییرا نهکن ههفرک و جهده لا
ژ دلی بمالن قپرش و دهغه لا^(۲)

یا ل بهر مه بو مرادئ وهغه رهك

فهیده ناکهت بیژم ههتا ئیچارئ
بهگه م ناکن نئ کانی هاریکاری
لهوا فهطسینه^(۳) ل بنئ بارئ

کانئ ئیمام عهلی^(۴) و عه مه رهك^(۵)

(۱) سوۆرهتج (البقره).

(۲) كه لویهل.

(۳) فهتسینه.

(۴) ئیمام عهلی کوپئ ئه بی تا ئبی.

(۵) ئیمام عومهر کوپئ خهتابی.

قان كۆل و كۆقانامەلا براشتى
سەرقە ساخە دل و مېلاك كەلاشتى
هېش نەمرى دىتى ب درىستى ئاشتى
هاتى چكاندن كەسك و سۆر و زەرەك

ما تو حالى خوه نابینى
برین کولئ تیر برینى
ل بهر^(۱) دهنئ رمش و شینى

نى نوکه هیش بئ بنگههئ

دوژمن زه حفا کيڤه راته
دهست خوهڤه بینیت وهلاته
ل مه بکته میراته

نى دئ لئ قوسینت^(۲) رههئ

کانئ ئەو خورتییت ئەنزالئ
که له خ رادان بنئ چالئ
ما بو حالى وان نانالئ

خوهنه تو جوهى و فلّههئ

نى دئ مه لیک بهردینت
دا وهلات ههر بو بمینت
طوقئ خوه لئ برهشینت

وهکى بهرئ صال و مههئ

قى وهلاتئ هو شوخ و شهنگ
پیشئ شیر و خورتییت چه لهنگ
ب تنئ ما بئ ئاواز و دهنگ

ما بوچى تو لئ ناشههئ

(۱) ل جههکئ دیتەر: ل رهخ.

(۲) بیریت.

هەر كهسهك گه نهم و برنجه
بو وهلاتن خو به په نجه
تير بزاف و گه لهك قه نجه

هەر تنن تو سقى و جههئ

نن فهيتته د خه و دابئ
پال بدي ل نك زربابئ
وهكى تفاليت ساقابئ

ههئ بايى گرتى يه گههئ

دهمئ فورصهت⁽¹⁾ بو مه چيئى
كئيم بزاف و چهپ و ليئى
ژرئيا درست و قارئ بئى

ژبو پاخلى بستههئ

چاف نه ده پاخلى و بهريكا
رئيشتنا سهر كورسيكا
دوورئ نه ده ب موريككا

فه رمان و قيرو بههئ

ئهقه واره نه پاكيتته
دوژمن تير و ئاگر و پيئته
ميلاككا مه گه لهك ميئته

قهط زل نهكه چاقا ل دههئ

بگههئ پئزا قارؤنى
نه ب بهوستهكئ لئ رؤنى
دئ خوه هشياركه، ههئ خوئى

دئ هوسا گههئ بنگههئ

(1) دمرهت، دهليشه.

چ بو بیژم سهقا نادت
خوه ژدراقی قه نادت
کرت و مالی خوه پی بادت
نه دخه ما شهرم و گونه هئ

دیاره به شه هه شتیکه
دهر پی بی دوخین و میکه
زیزی هه پۆ ل سهه ریکه
دیار بکت شهرم گه هئ

ههه دئ ل هیقا خه لکی بی
نئ فهیته ما ناچی بی
ژ پییا درست قاری بی
ههه هوسا بی ناگه هئ

ههه جاره کی دئ مه هیلن
دئ باز دئ واری دئ کیلن
ریبار و کهه نی دئ شیلن
ههه بایی گرتی یه گه هئ

وه کی (مه لایی) ژبیر نه به
نه بو دوژمنه پاله به
بو وه لاتن خو بقه به
دا ههه و ههه لئ بشه هئ

ما دئ چ بیژن بی زاخا
بسه رفه نه بدن بهه داخا
ته نشت و پشت و که ماخا
دا بکه فن بهه قه هه هئ

دستوور

بکن شوکرا خودئ ههردهم ئهو تهواب و قههاره
ژئ بطرپسن شهف و رۆژا دۆزهخت تیر پیت و دژواره

چ کەس باش نەبت هەردەم تیبگەهن ئەقلئ وی کیمە
دەممئ قافیژ و قەیانئ واری وی لئ بتە لیمە

نھۆ بۆ تاوانا ل سەر مە بی گومان نەمایە چو رپک
نئ بەری نوکە بەشیمە ل مائئ مە بی هەشتیک

ببت عیبرەت ئەفا بووری خودئ هەر حاضرە سەرمە
بنیرن تالیا کاری نەحەزا قەبەخت و شەرمە

ب قی دەستووری دەینایی ئەم پیکشە بۆ دوەچینە
خودئ ژئ هەر هاریکار بت کو ئەم پیکشە ژئ راضینە

دەغەل^(۱) شین بی باران باری ل سەر تەیروکئ مەحوابی
دئ بەری خوە بدن واری مە چەند زەنگین و ئافا بی

ئەوئ ئافا مەیا شیلی چەندا زەلال و صافی بی
ساقایی سیوی ئەنزال ھندە شیرخار پئ شاھی بی

ب تەنا خوین ھاتە پشتن ل واری دا مسوگەر بت
بیتە ھلدائئ عالا مە رەنگئ زەر و کەسک و سۆر بت

(۱) کەلویەل.

کاربدهستا بۆ خووشیا مللهتی پیتقی هشیاری
هاتی بهیستن بی گومان بهقی حیوانی گهلهك خاری

کسهکی ئیفلح نهدیته نی بی پرسیار و تهفتیشا^(۱)

خودانیت فههم و ئیدراکه بکاری حهق دهوام کیشا

بۆ دین و دنیا مللهتی پیتقی سهرومرا هشیار

ما کی تیر خاره ماست و دهو رینجبهری پهبزی گورگن هار

غدر و خیانهت بۆ کسهکی قهط نابنه راست و مال

ل دین و دنیا بی ژیره بته گازنده و وهبال

شوکردارین ژ خودی ههردی چیتربت دنیا مه

بشان قههرمانیت کوردا پیشقه ترین ئەف ئەحکامه

^(۱) قهکۆلین.

سه‌ریخوه دا بژین شوپتی همه‌یا
دوعاچینه بوۆ وی دگهل صووفیا
صالح^(۱) و باش و شیخ و وه‌لیا

دوعا خازن بی کهل و ژار و برسی
کو یا خودی ئەقه ل حالئ مه‌ پرسى
نه‌هیلان کوله‌وار و کوله و طرسى

ئهووی زانی بن دهستی چهند عه‌ذابه
قیال سه‌رمه ببه‌ت^(۲) ئەف عه‌ذابه
فه‌حیل کرین ژ له‌پین^(۳) قان سه‌بابه

فه‌خره ئەو بوۆ عالمه‌ما ساخ و مری
هه‌ر بکین په‌سن و ئەنا بوۆ قادری^(۴)
ئازا کرین ژین دهستی گاوری

کو حاصل^(۵) کری مه‌ره‌ما دل کوئی
چاق زوه‌ابین ژ پۆندک و شلی^(۶)
به‌سه بوۆ حالئ مه‌ هه‌ر ئەو عادلی

که‌سه‌ک نه‌ما ژ سه‌رۆکی نه‌پازی
بی وه‌سابی وه‌ک دل و جان بخازی
چهند کوردستانئ پی بر سه‌رفه‌رازی

(۱) باش، قه‌نج.

(۲) زناف بچیت.

(۳) دهستین.

(۴) (قادر) ئیک ژ نافیئ خودایی مه‌زنه و پامانا (خودان شیان) دده‌ت.

(۵) بجهینای.

(۶) ته‌ر.

كو شهئنى ئەقى سەمىانى ھووہ
ژ دەریا قودرەتا خالقى^(۱) جووہ
بوۆقى وەلاتى ناسنامە و میژووہ

چەند پەرا وەرگىپرەم ھەتا ئىقارى
تەمەتى خیز و بەلكیت دار و بارى
دەر و یاقووت و زىپر و مەرارى

دویندەھى پىكقەبەرە ل پىبازى
موم و فند و فەنەر^(۲) و دل بخازى
لايەتیت تاج و (پۆتبا)^(۳) ئىجازى

(۱) خالقى ژ ناڤین خودایە مەزن و پامانا (چیکەر) ددەت.

(۲) چرا.

(۳) پلە و پایە.

خەم و خیال^(۱)

مخابن صەد مخابن بارزانی د حەیفیدا
خورت و جەحیلێت کوردا تیکەدە شین بو گریدا
پرچ و گەفک و بسک پیکە هاتن برینێ
وہلات کەت بەر ئافات^(۲) و تۆز و گەر و شینێ
ل کوردستانێ بی بەھی و خەم و گری و شین و تازی
قیڕ و ھەوار قۆرقۆر و نالین و حتک و گازی
صالاف لیبین سەرۆکی ژ فی وہلاتی بارکر
دیرۆکا کوردستانێ بو من پۆھن و دیارکر
پتر ژ پینجی صالاف بنستربوومە دانێ
بابێ^(۳) مەسعوود^(۴) و ئیدریس^(۱) ھەر پەمزێ کوردستانی

(۱) ل جەھکێ دیتەر: صەد کورەھی.

(۲) نەخوہشی.

(۳) مەلا مستەفا بارزانی ل (۱۴ ئادارا ۱۹۰۳) ئ ل گوندێ بارزان ھاتیە سەر دونیایێ ب ناقدارتین و مەزنتین پێبەرئ تەفگەرا ئازادیخوازا کورد دەیتە ھژمارتن، گرنگترین خال د ژيانا بارزانیدا چوون و زقپینا وی ژ پروسیا (۱۹۴۶-۱۹۵۸) ئ و پێبەریا شۆرەشا ئەیلولی (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئ بوو، ل سالآ (۱۹۷۹) ئ مالناقایێ کر.

(۴) مەسعوود مستەفا بارزانی، سەرکرده و پێبەرئ گەلئ کورد، پۆلەکێ باش د ھەر دوو شۆرەشین ئەیلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئ و گولانئ (۱۹۷۶-۱۹۸۸) ئ دا ھەبوو، د ناقبەرا سائین (۲۰۰۵-۲۰۱۷) ئ سەرۆکئ ھەرئما کوردستانێ بوو، نوکە وەک مەرجەعی سیاسیئ کوردان دەیتە ھژمارتن.

کورهمی

کورهمی ئوجه لانی^(۱) ل زیندانئ
ب لهپیت^(۲) زۆردارا هات گریدانئ

بلا دوژمن نه بیژن مان بی خودان
شیر ژ بيشا نابرهن ژیره سه میان

نینن بی زیندان و خوین نه رژاندی
ل جیهانی هتا مافی خوه ستاندی

نئ قیز و خورتا پیکه دهست ئافیتئ
ژ ههیهتئ جهرگی دوژمنا خوین پشتئ

ژنهك كوردا هه مبهری صهه زه لاما
چ دهریا ئه و بدنئ ژیره قاما

هندی کوردن میرخاسن شیرئ شهرا
دئ دوژمنا ژیک ژهنن تهرا و بهرا

گهه تهژی بن هزار و ههشتئ نوهاال
دئ رامالن وهك غهبر و بايئ شيمال

گهفا وان ههه وهکی بریسی و تههنگ
ژیره پیروژ بت خهبات و ناف و دهنگ

(۱) عهبدوولاه ئوجه لانی، سهروکی پارتا کریکارین کوردستانئ.

(۲) دهست.

نەبن پالە بۆ دوژمن و نەیارى
بەسە بەیلن وئ ئاقلی (حمار)^(۱)ی

ماحافظن^(۲) قى عالەمى نابیین
بۆ ئازادیا وەلاتى خوە د حەلین

پیرۆز بت گەلى چەکدار و هەفالا
ئەو جەفا^(۳) وە بووراندى ھندە صالاً

ئى وە گەلەك خوین پشتن بۆ وەلاتى
بنگورکرن قیز و خورتین ژیهاتى

ئەم قەردارین بە خوینا هاتى پشتن
وە جەرگ و ھناق ل دوژمنا میھتن

ژ بى وەرارى مەلا نەگەھشت ریزى
دا دوژمنا قەدم وەك مار و کیزى

(۱) گوھ درپژ، کەر.

(۲) کورە.

(۳) ستەم.

زاخۆ

زاخۆ گولا باژیرین کوردستان

تیر خهمل و رهوش و رهونهق ل جیهانی

ئهوه ماک و هیلینا کوردهوارا

قهط خوه نه چهمانده بۆ زۆردارا

ب طهنا⁽¹⁾ خوین پشتیه بۆ وهلاتی

زهحف بن گور کرن لاویت ژیهاتی

جهن مێرخاس و ماقویل و بهگلهر⁽²⁾

عالم و زانا و تیر زاخ و پێبهرا

نان دهه و مهرد و سهخی و صووفیا

پاست و درست و تیر دین و فهقیا

مێژوو زاخۆ یا كهفن و دیاره

کوردستان پیکه پێ ئیفتیخاره

هندی کو بیژم ههر کیمه و نهههوه

پیش مێرخاس و کوردهوارا ئهوه

ژێره بیرۆز بت جورعهت و خهباته

وه مال ل دوژمننا کره میراته

ههتا گههشتن نیشان و عهلانی

دهنگ و ناف گههشته عهدر و عهسمانی

(1) تهنا.

(2) حوکمران.

فهرمان

هه‌ی هه‌واره د سه‌رمه‌ده هات فه‌رمانه
ناقه‌ومت هه‌تا ئاخه‌ری زه‌مانه
وه‌لات هورگوماندن به‌ردان کولانه
که‌ده‌ر و ته‌وشی هاقیته هناقا
بنی‌پرن کواشی و مه‌رینی و باقیا
گره‌ش و گرشین و کولئ قادیا
سه‌رته‌نگ و گه‌رماف و سیج و هاجیا
پیاپیته رۆندکا بارین ژ چاقا
بی‌زیه و بی‌تاس و هسه‌ن ئاقا
دولا و ئه‌رمشت و بورجین و زیناقا
گه‌لناسک و ده‌رگه‌ل و بی‌ک و لیناقا
وه‌ک په‌فیته که‌هوا ئالقین ب دا‌قا
بالقوس و ئاسیه صوریا و قه‌ره‌قوور
موقبل و سه‌ره‌که‌هنی و سه‌رشوور
پێچه‌ک و ئاقه‌ ته‌حل و پیش‌خابوور
لی کرن طوفان و فه‌رمان راقا
دوولب تنی مایا به‌گئ مويسلی
یا ل ریکا ده‌وکئ ل سه‌ری ملی
هه‌مه‌ری سه‌رته‌نگئ^(١) ل رپیا مويسلی
ل کوردستانی ب تنی ئه‌فه ما ئاقا

(١) سه‌رته‌نگئ.

نئ من ئەف تنئ گۆتن بۆ نموونه
قهلاندىن لئ پاكرن فرتوونه
ژ خانەقینئ حەتا دیرەبوونه

لئ تەواندىن پەلها بيك و زاڤا

ل گەلەك جهوارا بەلاڤكرن
گەلەك پير و كال ژى سپى برن
زارۆك و تڤال زەحڤ ژى مرن

ئاڤيته دەڤ و لئقا قەشاقا^(۱)

ل پش و ميلاكا هادا خوريكا
نەما پيڤهتر ژ قەهر و خوەزيكا
كەتن بەر ديوارا و كولان و سيكا

هاتى يە قەگرتن دەست بۆ دەراقا

ل دل دە ئاگرئ من پتر هلبى
هناڤ صۆتن و جەرگ و ميلاك كولبى
پيټا دژوارترئ ڤيڤا دگەل بى

ئاڤيته دەڤ و لئف و بره و چاقا

ژبۆ قى دەردى دەرماني نابينم
ئەزئ بئ خولك و پەنگ و تير برينم
بئ دەليڤه مە هەوارئ بگەهينم

طاريستانه^(۲) بووكئ ريكم صلاڤا

(۱) (قەشاق) واتە (كەڤا دەڤى).

(۲) تاريستانه.

نھۆ صەد دڤ و صەد زێڤ و مراری
کۆ یەك بێژت تو نازقڤی واری
ل نك (مەلایى) نائینت یەك پارى

پوی نادم گۆشت و كەباب و پەلافا

ئەى خودا مە ب تە هەیه باوەرى
بۆ قان بەلەنگازا تو قەكى دەرى
حەتا دەق و لێقا ئەو بینە هەرى

دەست ناگەهتە ئاف و دەرائاقا

مەهان گەھاند شیخ طەھا سلێقانی
دگەل شیخ نۆرەدینى بریفكانى
هەروەسا عەبدولقادری گەیلانى

دگەل چاك و باش و دەلییت بەھراقا

بگەھینن پێغەمبەرى قى ئوممەتى
هیقیادارین ژ خودى بۆ پەحمەتى
ئەق وەلاتە دا دەرباس^(۱) بت ژ محنەتى^(۲)

مەزناھى هەریا خودى مال ئاقا

چاخى چەرخ زقڤى نەكو ژبیركن
پشت بدن مال ویرانا خوہ ژئ دیركن
گوھ نەدن ئیش و نالى خوہلى تیركن

ژئ بگرن دەست و ئەزمان و چاقا

(۱) دەریاز.

(۲) نەخوہشى، بەرتەنگى.

گۆتئا (مه‌لایه‌) وه‌ك زی‌رێ زهره
به‌گه‌م بكن ژێ بكنه‌ باوه‌ره
مه‌ره‌م شه‌دانا كه‌سه‌ك و سه‌ور و زهره
ژی‌یر ناكه‌م قی‌را یه‌تیمیت سا‌فا

هه‌ی هۆ

چ كهسێ پابى دبێژت شقانم
نابێژت به‌رخم به‌لى ئەز به‌رانم
بۆ قى كه‌والى نى ئەز هەر سه‌ميانم

نه‌حه‌ما ده‌ستى باقێژت^(١) گۆپالى

ل به‌ر خوه بكت شهل و شهبك و شه‌لوالى^(٢)

نى ئەزم پێبه‌ر و خودان و والى

ژ وى چه‌ندى له‌غه‌ر^(٣) بى كه‌ت كولانا

نه‌گه‌هاندا فه‌راشيني ل زوزانا

ما چ بێژم قان كه‌سان قان نه‌زانا

ژبه‌ر هندی مان مه‌ليل و په‌ريشان

هاته چه‌راندى زيانا بى پاوان

د كه‌فن ده^(٤) هه‌تا نه‌و مان و مان

گه‌ر شان نه ئيك بت لاو ناچه‌رينت

گۆرگ مشه‌نه عويرى لى درينت

چه‌ره و چه‌روان دى بۆ دوژمنا مينت

شه‌ره‌نيخه هەر كه‌سى بۆ كورسيكى

(١) ل جهه‌كى ديتىر: باقێته.

(٢) ل جهه‌كى ديتىر: چ ده‌مى له‌يى پابى خوه بدت ئالى.

(٣) لاواز.

(٤) ل جهه‌كى ديتىر: ژ كه‌فنده.

وهك پى پھى چاف زله ل ئاليكى
خوه بگههينت بنى پهلهابيكى

ب شهف و پوژا لى خوږ و ئيشيكه
وهك كهوا لى قهپ و قهپه و حيك حيكه
نهخهمه دورئ بدت ب موريكه

ئهف وهلاته ئىخستن بهر لهيى
شاقيرت ئهف قورچا ئاقا كههنيى
ئهم دئ بينن دئ چ لى ئيت تاليى

نهكو سهميان بيت وهكى يا دىكا
دهمى بازى دادا مط⁽¹⁾ بين هيديكا
خوه گههاند دل و ميلاكاب نونىكا

لهكا ژ كى بكم نى مه بهز حهلا
وهك قهديدى گۆشتى مهدا سهر پهلا
كا كهسى تيبگههت قان مهسهلا

شهف و پوژا هەر ل من قيرو گازی
خوه قهگرن ل مه نهكن بهمى و تازی
ل مه نه برهت بهنووك و بهرو و مازی

مهلايى ددان لى ومهران ژ خهमा
كهته بهر ئيش و نالين و ئهلهما
زاروك دبيژن باپير پهنگ لى نهما

(1) مت، بىع دهنگ.

مانه بهسه ههتا كهنگى حم حمه
وه ناكن نائى مه بت گهنامه
دئى ل مه ويران كن شهل و شهيك و كومه

يال بهر مه پييهك دير و دريژه
خهلك چوون بانى ههيف و گلافيژه
ئهقه دورهيى باب و كالا ژ ميژه

ههؤ سهرخوه خوه ييک بينه
سهري راکه نهچه مينه
شويتکي د خه نجهري ب ئالينه
بارؤقه به ووري هاقينه

ملا بدن ئيک ل گؤقه ندي
تل و دهستا حه تا زه ندي
وهکي بهري نه رهقه ندي
خوه بناسه نوکه چه ندي

ئهم ملله ته که مي رين
وهک هه وسنا دي چکي نن
دوژمنا زي ته رهقي نن
وه لاتي دي خه ملي نن

يا فهر زيؤ مه تيفاقه⁽¹⁾
دا دهست نه گه هته باقه
دهروکي دوژمنا ل تاقه⁽²⁾
گه لهک بو هندي موش تاقه

نه کو مه ليک به ردينت
دا ئه ول وه لاتي ريننت
طؤقي خوه لي ره شيننت
وهکي بهري مه ب چه ريننت

(1) ئيک گرتن.

(2) قه کري.

قئ فوڤسه تی^(۱) ژ دهست خوه نهکن
دوژمنی ل خوه بستهه نهکن
دلئ خوه ژ ئیک راقهکن
خوه ل سهر ئیک قهبه نهکن

بهر نهدن پاخه و بهریکا
بیلاف و دمراف و پاریکا
پالقه دانان ل سهر کورسیکا
ژیپری نهدن ب موریکا

چهند خوین پرشته هتا نوکه
نه بازاره کئ کچکوکه
کتاف و شیلیم و نوکه
ههله بجه و نه نفال دیرۆکه

نهکن وهک طهیرئ تیتانی^(۲)
مال ویران یا مه ل سهر دانی
کهته داقیلت نیچیرقانی
چهنگ قوساندن مال بن بانی

نئ تویی عالهمی دینی
نه هار و حافظ و دینی
کراسئ خوه ناقه تینی
دا ل سهر قئ پارچئ پینی

(۱) دهلیقه، دمرهت.

(۲)

مهلا ژ خه ما ره لی^(۱) سپی بی
کیم بیناهی چاف طاری^(۲) بی
طاقهت نه ما بی هیثی بی
کا ئه و کسه سی ژئی راضی بی

نه ده لاله حهمی بیژم
ژ کۆفاننا رۆندکا د ریژم
بو وه لاتنی گلاقیاژم
دل صافیمه و نه ب قریژم

(۱) ل جههکی دیتر: په دین.

(۲) تاری.

نەزان

چ كەس پېيا درست بۆ نەبت پىك
ب سەرڤەيە بەهر بۆ بتە هەشتىك
ئاستەنگ و دەحل و درى بۆ بتە پىك

قەط جەئ بەخت و باومرىئ ل نك نىنە

دئ بۆچى وه بت هەڤال ژئ برەڤن
نە دىرە مست و حتك قىئ بكەڤن
دنيا چەرخ و زەمانە هەر نەشەڤن

دئ پەشيمان بت هەر يئ سەرنخوينە

بۆ چ دئ قارىئ بت بۆ نەيارا ب رموت
وہناكت برىنا هۆگرا بکەوت
پەلھال سەر بيك و زاڤا ب تەوت

ئەو سەر و سىما پىتقى گەنىنە

چ بىژم تىلە و حىتوك و نەزانى
تەبەك قالايە ژ چەنىەك نانى
ئاگرەك بەردايە بن پىت خودانى

يا ژ ويڤە كەسەكئ ئاگەھ ژئ نىنە

پىت هەيىن^(۱) نەۆ زەحف و گەلەكن
ل نك هەر كەسئ رۆژئ رەش و بەلەكن
بۆ ويرانكرنا وەلاتى بچەكن

نە راست و درست و چەپ و ڤاژىنە

^(۱) ل جەھەكئ دىتر: وىت هەنە.

كەسپت ھوسا وە پى نەبت باوەرى
تف و مستا ببارينن روى و سەرى
قەدرئ گولئ نزانن وەكى كەرى

مافئ وى دفن و ئەزمان لئ برينە

مەلای خوە گيژكر نائيتە رايئ
دلۆپەك تيرۆژكا تافئ نەدايئ
كەتە بەر ئاستەنگ و ئيشيت دنيايئ

بسەرڤە ساخە چاف كيم بيناھينە

وەكى سندی ^(۱) و گوليا ^(۲) دەست باقئزئ
وہك وان جەرگئ زۆردارا خوینئ برئزئ
وہ ديارن ھەر وەكى گولاقئزئ

نئ نەوہك خەلكئ بەقەم و قازينە

ھندی سندی و گولينە شيرئ شەرا
چو جارا بازنادن ل پشت چەپەرا
وہكو دەوارن ھەتا ھەرۆ ھەرا

ژيرە پيرۆز بت دەنگ و ناف و ژينە

بن گوركرن ميڤرخاسپت ژيھاتى
ھەتا زۆرداربان ژ وەلاتى
دا ل وەلاتئ خوە بكنە ماتى

ئەف وەلاتئ ھوساش پەچى و پەنگينە

(۱) ھۇزا سندیان ل دەقەرا زاخۆ.

(۲) ھۇزا گوليان ل دەقەرا زاخۆ.

بج زاخ

كهه دوهري تهه په سهه هري
وهه په نهه بهت بهه وهه
بهه بن گه وهه وهه كهه هري

كهه هري بهه بهه وهه وهه
هه هه بهه وهه وهه وهه
مهه وهه هه بهه وهه وهه

هه بهه كهه سهه وهه وهه وهه
وهه وهه بهه بهه بهه وهه
مهه بهه بهه بهه بهه وهه

تهه وهه كهه بهه وهه وهه
نهه كهه هري بهه وهه وهه
هه بهه هه بهه وهه وهه

وهه وهه بهه بهه وهه وهه
سهه وهه بهه بهه وهه وهه
نهه بهه بهه بهه وهه وهه

مهه بهه بهه بهه وهه وهه
بهه وهه بهه بهه وهه وهه
دهه بهه بهه بهه وهه وهه

نەبە شەبەتی حورمەتەت
نەتو مامەن نە مەتەت
تەبەگە هە قەتەتەت

مادەم هەر یەتەت زەخەت
بەتەتەتەتەتەتەتەتەت
هەتەتەتەتەتەتەتەتەت

بج زاخ

سهري ل بهر مننه تا
ل قونجال و قورنه تا
بو گور و زياره تا

گهل زاخ دگهل ده ههبا
دا ل مهشكع كت لولهببا
خورت داكهفت قهببا

كار كريبا بو وهلاتي
گهلهك لئع كريبا ماتي
دابت كووردهك ژيهاتي

ئهو نه دبي يه سهرنخوين
لئع پهيدا نه دبى برين
ديار نه دبى عهرز و قوين

دگهل هوگرا ئيت پيزي
بهري خووه دته مييزي
نه دبى ههفكويفن كيلزي

مهلا چهندي ئه ههسانئ
بو وهلاتي دهرمانئ
رينئ بنئ قازانئ

كا كهسن ئئع بزانت
ل وهلاتي ئئع ببانت
سهري هانت نه دانت

سەرهلدان

پابن سەرخووە ئەفرۆکە پۆژا مە هات
بۆ قی وەلاتی زەحف بکن کێفەرات
دوژمنی بتەر قینن ل سەر وەلات

دوژمنی واری مە قەگرت خورت و زۆر
ما وە نەدیت بۆ کولان قەبر و گۆر
بۆ قی وەلاتی شرین ببن خەمخور

ئەهی برادەر ئی ئەم ییت کرین شەمۆ
کەمال و حەسەن کرن حەسۆ و کەمۆ
پەمەزان و عەلی بین عەلۆ و پەمۆ

ئەم کتا ژوورینە ئەو دئ بنکەقن
لئ هندا بین قونجال و کون دئ پەقن
هات پێیا وان طرپس و هەیبەت بینە ژن

هەیبەتی بیخن دلئ وان گاورا
شبتی پلنگی لئ ب خورن هەهی برا
طۆقی لئ ب برهینن تەرا و بەرا

ژن و زاروک و مەزن ب دیف کەقن
طرپس وا کەتی ئی یئ د پەقن
بەعجین ب شەف و پۆژا نانقن

هەرنئ دا بچنئ بیەزنئ
بنیاتا وان لئ بدن قەلانئ
دا واری خووە بدینە پاراستنئ

خورت و زارۆك و جهحیل پیکه بهزی
بو نههیلار و ئاقیت تهزی
ئیخسیرکرن هر وهکو کهریت پهزی

مه لایی دا بهر قییرا ب رهخ کهتی
تهرقانیدن بوورانیدن ئهف ژ شهتی
لی میراتهکرن د شداشه و بهتی

ههی هۆگر و مزگینی مه بو وه دا
خیتهتا رحمی خودی ل سهر مه قهدا
ئهم گههاندنه مههم و مهقصهدا

قیت بکین شوکرا خودی گهلهک گهلهک
دنیا ل مه زقرانیدن چهرخ و فهلهک
قورتال کرین ژ قهید و گورز و خهلهک

پیتقیه ئهم تیکده ئیک بگرین
ژ پیا چهپ و خار ئهم بزقرین
دا زهفیکا خو ئهم بخوب درین

دوو بهند

هنده ژ وهبیت که کو نه بن دوو بهند^(۱)
دئ بو دوژمن و نه یارا بن که بهند
کولهوار بن ژیره دئ بنه رهقهند

چونکی هه ر ئالهک دئ بخوه کیشت
بگه هینت خوه رهخ دی داکیشت
بو نه خمه دلی لی بکه لیشت

هه تا نه بن دلهک خوه ئازا ناکن
توخ و عالال وهلاتی بلند ناکن
دلی کوردهوارا قهط ته ناکن

دارا دوو تا هیژ و خهمل هندکه
سیها وی بی وهراوه و ته نکه
بو نه یار و نه حهزا نابت پکه

ما چاف نادن عالهمی نابین
نی مل ب ملیقه خوه د شدین
بو ژیارا وهلاتی خوه د برهین

ل چار قه رنه تا هاتن هژمار و پیزی
چه نکلی وان بلنده ل سه میزی
بتنی بینه هه قکویض میس و کیزی

^(۱) دوو دهسته.

ژ کەریا دە مەلای دایە هناقا
ددان وەرھان پۆندک بارین ژ چاقا
ھاھا نیزیکیە پۆز لی بچت ئاھا

دکەقن دە کاری مە بی تفاقە
دەریکیە مە بۆ دوژمنال تاقە
دەرازیکیە مە ب گلیش و شیلماقە

ھندی ھوبت دی ھوسا بت دی ھوبت
عەلی دی بت عەلۆ محی محۆ بت
گولۆ دی بت گولۆ خەمی خەمۆ بت

مە گازندە ژ پێھەر و سەرورە
کەھنی ئیکە شپتی ئاھا کەوسەرە
ژیکشە نەبن خودی بۆ مە فەرە

مەلا کۆفاندارە زەحف بۆ ئاخ
چاف طاری بین ل بەر غەبرا مزاخ
ھیش نەمەری پالدا بال رەخ مشتاخ

خيانهت

فهكرن كهنگه نه و بهرپرسا خار فهقير

نان ژ سهر سيهلخ رهفاندين هيش ههقير

چهنيهك خواهش بوو نههيلان نهو بخوون

فهكرن دهوسا وان كا نهؤ كيئه چوون

بو ليكدانا كرت و مالي زييرهكن

بو فهسادا ديني گهلهك بهلهكن

كههنيا ديني شيلاندن كرن ههپري

ههژار ماب دهستخ ئاه و گري

چ كهس ژ كونهكي هات بي سهرهك

بو ژيارا مللهتي بي ريبههرك

طرس و برس خور خورا توپ و تهيارا

نالاه نالا زارؤك و بريندارا

مه خانهدا تهمهت د وي قهليني

يان سها عهوري ل چلي هاقيني

خودانييت طرس و برسا ئاقي بين

كهسي دژي وهلاتي پي شاهي بين

پهزي كيقي ماتخ دكن بو خودان

تهرشخ خومال و داي دووت بو نهبان

كهتنا شكهفت و كونا كهفر و تهراش

فهيده نهدايي بينه پالييت بهلاش

گەلەکا خوہ پیقہ نیساند زکپہشا
چ خارنہکا خوہش گەہشتہ دەف بەشا

ژپہ ما گۆشت و کەباب و تەک و پەلاقی
بۆ خۆھمالا بی یە ژەھرە نان و ئاف

مانە بەسە نە ئەف کارە خەلەتە
کوھۆل خۆھمالا بکن ما مرووتە

کەسەکن ھۆ نەکرە بی مرووتی
تیکدە خوسارەت بن بقی عەدەتی

کا مەدیتی ئەف کاری ھە برھایی
ھیش دوژمن و نەحەز پی نەحەسایی

دا ئەف دەستکەفتی یە بۆ بمینت
دلی زۆردار و نەحەزا بقەمینت

ههیهۆت

ئەری کوردۆ بهاره و وری ههیهۆت
قازان مایه نهکەلی بینی قه صۆت

مانه لهخرین نی دئی هلو بکه لۆت
ئەفی کهوالئ خۆمال خه لکهکئ دۆت

چو مروهت بمینن برسی نهبت قۆت
مخابن کهسهک خه مئ نهۆ ناخۆت

لهوا نوکه بینه دارهک هشک و رۆت^(۱)
سەرقة ساخین ل جهرگی قه بی تابۆت

ما هتا کهنگی دئی قه گرین کالۆت
خوه هشیارکه دوژمنا بکه تانۆت

هه ی خوه نیشا ته دایه مه له کولمهۆت
تیبگه هه هه ی هه ر دوو لنگ بینه جۆت

گه فا مه لای نی دئی دلا شۆت
دهوس نیشا وه دا و گازی کر و گۆت

وه کی ل سه ر فه رضا نقیژئی قنۆت
دا نه که فن بی را هارپۆت و مارپۆت

نی پیت و گۆری بهری وه لاتنی صۆت

(۱) پویس.

ما چاكه وهك هرچى بىن ته ماشه
سىنه مایهك بى دراف و به لاشه

ژیهه ره خه ما مه لای دایه هناقا

هه ره وهكى كه وى ئالقی ب داقا

كه سى بى زاخ چه ند بو بیژی چریكه^(۱)

چاف لى زله مه ره قدارى ئالیکه

^(۱) قهئس.

عالا^(١) مه

نئ نه تنئ ئهوی ل گارانئ کهرن
هندهك كهس ههنه وهك كورئ ماکهري
ب چار لنگا ههنه ژ وان چیترن
دهمئ دیت رئ لیمه نادته گهري
چ كهس تنئ ناگههت ما بۆچی یه
هندي ساخه چو نائیته بیدهري
ما نه بهسه كولهتئ و بهنی و خولام
نه ئهبلهه و حتم و حافظ و كهري
ما مایه كهسهك وهلات پئ نهشرین
گهلهك شریتره ژ گهز و وشهكري
یئ دگهل رهفئ نهبت بئ بهایه
ئئ بنیره كهو و قولنگ و قری
ما نابینی گۆقهندا مه ملمی
ومره دیلانئ هتا كهنگی شری
خورت و جهحیلا پیکمه دهست ئاقیتئ
تو وهکی تیلا مط^(٢) و هل تویتري
وهك مهلای بگههی خوه بههژینه
مل بده ملئ من بۆ كهسك و زمري
دا وهك ههر كهسی بیکی قهگوهیزین
خوه مط^(١) نهكه ما تو دهوار و كهري

(١) نالا.

(٢) مت.

میژوو

میژوو گه لهك^(۲) ب بهایه
یا مه ب گریك نه نازایه
شیلای یه مژ و مورانه
که تی یه دهستخ نه زانه
مه تنخ پیته پخ نینه
حه تا نوکه نه بژینه
کای پخ پخت رابته فاقیرت
دیار بکت نه شه شپرت
که سخ بچ میژوو چیپلاکه
ئاقاهی هه ردهم بچ تاقه
بو چاق نادن رده و دووره
بینه پیژان و کونووره
نخ دقیت باعهوری بمالت
ساهی بو رۆژی دنالت
تاق نه دت گول و گیایی
رپن نابته سخ تایی
ئاق نه دن شتلا رحانی
کاتا نادات ب بارانی

(۱) مت.

(۲) ل جهه کخ دیترا: زهحف.

ئەقە دۆپەك نموونە
فەكرن جەلوود و حەسوونە

مەردەما مەلای میژووہ
دا عەلی نەبت عەلووہ

میژووا مەگەلەك كەقنە
قیت بیتە گوردان وەك تەقنە

تیفاق^(۱)

هه‌گهر^(۲) پشتی صهد صال خه‌بات
یا فهر ههر ژیره تیفاقه
چ ده‌می نه‌بت بوچی یه
که‌قت بهر مست و چیلاقه
لی بته شینئ و به‌هی یه
راست ئیک نه‌بن بان و تاقه
قه‌ط نابته ئاقاهی یه
دوژمن بو هندئ موش‌تاقه
لی بت دیلان و شاه‌ی یه
ری‌نن (یه‌ونان) و (ئیس‌هاق)ه
مه ژ وه گازنده و هیقی یه
ده‌می نان هات لیک دووتاقه
ئه‌فه نه کاره‌کی نوی یه
له‌و نه‌دیت که‌یف و ته‌لاقه
نه ئه‌فرۆکه و سو به‌هی یه
له‌و مه‌لایی واقه واقه
مایه بی وار وه‌ک کیقی یه^(۳)
ده‌ولت سه‌ری لیک دووتاقه
له‌ورا لی قیرو گازی یه

(۱) ئیک‌گرتن.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: نه‌گهر.

(۳) ل جهه‌کی دیتر: ریقی یه.

حیت و نهنگ

مه دهستویر خاست ژ ئهحمه‌دا^(۱) بۆ ریبازئی

به‌رسف دامه ب ئیلهامی تو دل خازئی

مه دهست بره نقیسینئ بۆ مه روون بی

چو مه‌قصه‌دا مه دل گه‌شبا ل مه کۆم بی

پیحه‌سام کو ئه‌فه هیمه‌تا وانه

بۆ کوردا سه‌نگه‌ر و ره‌وش و سه‌قانه

شوعله دان کوردستانئ وه‌کی رۆژی

ناسنامه نه‌شپتی فه‌رضا نقیژئی

ل علمئ وان بنی‌پرن نه‌هنگ و حیتن

دور و جه‌واهری‌ت ده‌ریا و موحیطن^(۲)

ئه‌وان کورده‌واری نیشا خه‌لکئ دا

کودا بژین وه‌ک خه‌لکه‌کی ددنئ دا

وه‌کی وان مه نه‌دیتنه شیره‌تکار

دا ئه‌ف وه‌لاته نه‌مینت به‌نده‌وار

ئه‌ف دلۆپه‌ک به‌حسئ فان قه‌هره‌مانا

ته‌مه‌ت هه‌رفه‌ک ژ هه‌دیث و قورئانا

(۱) مه‌به‌ست ژ هه‌ر دوو ئه‌حمه‌دان مه‌لا ئه‌حمه‌دئ جزیزی و ئه‌حمه‌دی خانی یه.

(۲) (موحیطن) واته (ئوقیانوس).

بها و قهدرئ وان ب تنئ دزانم
چهندا كو زیندی مه كولهیئ وانم

مخابن پهیکه رهك نینه ل جههکئ
نا هژمیئن ته مهت مقام بیژهکئ

هندی جھئی کوردانہ موبارہ کہ
خودایی یا گۆتی شہرفہک گہلہ کہ

فیت ئەم حەمی ئەقی چەندئ بزانی
ئیک بەرنەدین ھەردەم لیک بیانی

واری کوردا^(۱)

جهن کوردا شپتی میڤگا جنه تی
باشتری ژئ نابینئ بو صهحه تی
لی بگه ره هه کهر خودان طاقتی^(۲)
نه صار^(۳) و گهرم دل شه کهر تازه و هین
باغ و میڤرگ لی هه نه ئاف و دهراف
چو واری لی بگه ری نا دته طاقتی^(۴)
رهنگیت تهیر^(۵) و تهوالا^(۶) گوشت و په لاف
چ دهمی فه کری زهر و سور و کهسک و شین
وه^(۷) ده لاله هه ره دهمه کی لی بهار
رهنگیت کولیکا ژیره نینه هژمار
ئه وه هه ره که ره ما^(۸) خودایئ ستار
لی مشه کان و دهرفات گه زۆ و هنگمین

(۱) ل جهه کی دیتر: جهن کوردا.

(۲) (تاقت) واته (شیان).

(۳) ل جهه کی دیتر: نه سار.

(۴) ئاف.

(۵) تهیر.

(۶) تهوالا.

(۷) ل جهه کی دیتر: هند.

(۸) ل جهه کی دیتر: منه تا.

سیلاق و ئاقیت تهزی و كههنييت زهلال
راست و نشيف^(١) و كوخ و كهقر و نهال
تهحت و بهر تهحتی و جوّم و جهلال

كوز و چهروان مشهنه تهرش لئ چهريين

كهسهكئ نينه ههبت هوسا وهطهن
رهز و باغ و بيستان و حهديقه و چيمهن
ئيخر و بهروار و ئهقرارز و بهطهن

هندي رهنگيت فيقي ژئ تيئه چنين

مازي و كهزوان و بهري تيتن^(٢) و تهراش
وهكي وان كهسئ نينن^(٣) ب ئاقئ ئاش
چهند بخوي و ژئ داگرئ ههروه و بهلاش

بو داوهت و گوڤهندا ههر خهم رهقين

ديم و ئاقئ و بهركيل و كوژ و بهيار
ريهل و كهندال كيڤري و تيز خال و نزار
كوپ و بهرهقهز و نهقهب و دژوار

خولقهتئ^(٤) خودايئ رهبولعالهنين

هوسا كهسهكئ نينه ل چو جها
زيڤ و زيڤ و مهرمهر و ههلانها
غاز و گاز و پانزين و تيڤر بها

(١) ل جههكئ ديتڤر: بهطهن.

(٢) ل جههكئ ديتڤر: تويتن.

(٣) ل جههكئ ديتڤر: وهكي وان نينه كهسئ.

(٤) ل جههكئ ديتڤر: صنعهتئ.

ب سه‌رفه‌نه هه‌ر ئی‌کی^(١) ژئی حوور و عه‌ین
 هندی جهی کوردانه تی‌ر به‌ره‌که^(٢)
 واری خیر و خیراتا و موباره‌که^(٣)
 تی‌ر دین و دیانه‌ت نه وه‌ک هنده‌کا
 مصحفی^(٤) یا گوئی لی قه‌فا سه‌خین
 جهی کوردا تی‌ر جه‌گه‌ر و زاخه و زۆر
 نه شپتی ییت عالمی نه تی‌ر قصۆر
 بو دوژمن و نه‌حه‌زا دبنه‌ کنۆر^(٥)
 رۆبادن تی‌نه کاری وانا^(٦) ره‌قین
 لی بنی‌رپن^(٧) به‌ژن و بال و گه‌رده‌نا
 زهند و باسک وه‌کی تیر و له‌قه‌نا
 وه‌ک ئه‌له‌وا چه‌سپانن ل به‌طه‌نا
 زی‌ره‌ پیرۆز بت ئه‌ف ساخه‌ته‌ ئامین
 وه‌ک وان نین قیافه‌ت و تل و ده‌ست
 وه‌کی^(٨) شیر و پلنگا ژ بيشا قه‌ره‌ست

(١) ل جهه‌کی دیت‌ر: هه‌ر یه‌کی.

(٢) ل جهه‌کی دیت‌ر: موباره‌که.

(٣) ل جهه‌کی دیت‌ر: جهی خیر و خیراتا و تیر به‌ره‌که.

(٤) (مصحف) واته (قورئان).

(٥) ل جهه‌کی دیت‌ر: بو دوژمن و نه‌حسا دبن کونور.

(٦) ل جهه‌کی دیت‌ر: وانه.

(٧) ل جهه‌کی دیت‌ر: به‌ریه‌ندن.

(٨) ل جهه‌کی دیت‌ر: شپتی.

چەنگلیت دوژمنا ژ ھەیبەتئ شکەست

لائیقن ھەر و ھەر ژێرپە ئافەرین^(١)

ب خودایی قەبە^(٢) من سوند^(٣) خارە

ھندی کوردن ھەر کتەك ب ھزارە^(٤)

قەط خوە نەدانە دەست دوژمن و نەیارە^(٥)

گەلەك دلۆقانن^(٦) بو دینی شێرین

شێر و پلنگ و خورتن ل دنی

خوە ناڤەشێرن ل قونجال و کونئ^(٧)

ھندی زیندینە ھەتا مرنئ

ل نك پەیدا نابن طرس و ھناڤ ھین

ھەر وەنە وەك مە گۆتی بو چەپەرا

تێر جەگەر و سوعدن^(٨) پۆزا شەرا

دوژمنا د تەرقینن تەرا و بەرا

ئە ددن قەدان خیثەتا^(١) رەش و شین

(١) ل جەھكئ دیتەر: ژێرپە پیرۆز بت ھەر و ھەر ئافەرین.

(٢) ل جەھكئ دیتەر: مەزن.

(٣) ل جەھكئ دیتەر: سوندە.

(٤) ل جەھكئ دیتەر: جەئ كورد لئ ھەبت كت ب ھزارە.

(٥) ل جەھكئ دیتەر: خویكئ نادن دوژمن و نەیارە.

(٦) ل جەھكئ دیتەر: گەلەك دلدارن.

(٧) ل جەھكئ دیتەر: چو جارا خوە ناڤەشێرن ل کونئ.

(٨) ل جەھكئ دیتەر: سوعد.

ئاڤهكا بۆشن^(۲) نى نابنه چىك
حيت و نههنگ و بهران نابن هرك
لباسى وان دياره شهل و شهپك

يىت هوسا چىكرين (رب العالمين)

جههكى تير وهرار و پهنگيت گيا
دهرمانه بو كهسى ب تهوش و باويا
نهخاسمه نهو دهمع مهشك و كيا

ب نهو نههيا خودى ئەم دى تيدة ژين^(۳)

دهخل و دان و پوين و چهروان مشهنه
پهنگيت فيقى هندی بيژى لى ههنه
جهى شيخ و مهلا ئو كهكهنه^(۴)

بى ضهپر و طرپ^(۵) و مز و شرين

وهك جهى كوردا نينه تير واردات^(۶)
پيتقيه بو بكن كيفهرات
چاف بدن خودانيت^(۷) ئينجيل و تهورات

دهستا ژى بهرنادين هندی ههبين^(۱)

(۱) ل جههكى ديتير: لى دياركم خهم و بهى و.

(۲) ل جههكى ديتير: ئاڤهكه بۆشن.

(۳) ل جههكى ديتير: خودى هسكت ههر و ههر وئ تيدا ژين.

(۴) ل جههكى ديتير: جهى شيخ و مهلا و صووفى و فهقهنه.

(۵) ترپ.

(۶) داها.

(۷) ل جههكى ديتير: ما چاف نادن خودان.

چه‌ندا كو بیژن وه‌صفا^(٢) نابن خه‌لاس
 مه‌رگی خوه بکین^(٣) گوری واره و نه‌ساس^(٤)
 دا نه‌بره‌ت شه‌ل و شه‌پک و کراس
 هه‌تا كو نیشانا خوه ئەم لی قه‌دین^(٥)
 ئەف وه‌لاتی هوسا شرین^(٦) و سپه‌هی
 ده‌ستا ژئی به‌رنادین دقیت ئاگه‌هی^(٧)
 وه‌کی شیر و پلنگا لی ب شه‌هی^(٨)
 هه‌تا ل مه‌ بیته خواندن ده‌ور و یاسین^(٩)
 شه‌ف و رۆزا هه‌یف و صالا ئاخ و ئاخ
 ب سه‌رقه زیندین کا که‌سی تیر عار و زاخ
 مه‌رگی خو بکین^(١٠) گوری هه‌تا^(١١) ببین ئاخ
 رۆندکیت مه‌ بو دبارن زوخ^(١٢) و^(١٣) خوین

(١) ل جهه‌کی دیتر: قه‌د ده‌ستا ژئی قوت ناکین دئی تیدا ژین.

(٢) سالوخه‌ت.

(٣) ل جهه‌کی دیتر: بکن.

(٤) بنیات.

(٥) ل جهه‌کی دیتر: پی‌تقیه‌ه‌ کو نیشانا خو لی قه‌دین.

(٦) ل جهه‌کی دیتر: ره‌نگین.

(٧) ل جهه‌کی دیتر: قه‌د چو جارا ژبیر نه‌کن قیت ئاگه‌هی.

(٨) شه‌هین: ده‌نگ شیر و پلنگ و... هتد.

(٩) ل جهه‌کی دیتر: دا وه‌ک جارا دارا مه‌ نه‌ئیت برین.

(١٠) ل جهه‌کی دیتر: بکن.

(١١) ل جهه‌کی دیتر: هه‌تا.

(١٢) کیم و عه‌داف.

(١٣) ل جهه‌کی دیتر: ئاف و.

مهلا خه مخوری وهلات سلێفانی^(١)

ل نك شـرینتره ژ مهـرگ و گیانی

کانی نهـمـری گهـشتی عهـلانی^(٢)

سهـرقه ساخه دل دا تیر کول و برین

(١) مهـلا هـمید سلێفانهیی.

(٢) ل جههـکی دیتـر: کا مه دیتی هاتی فهـدان ب بانی.

ئازادى

ئەرى كوردۇ خو بەژىنە
سەرى ھادە نەنخوینە
شویتک و خەنجەرى دەرىنە

رەبە سەرخو بەژ دەنگ ناکى
بەرخ گەھشەتە بەر ماکى
بۆ تو عالا خو پاناکى

نى وەلاتى مە ئازاد بى
ظولم و ویرانکەرن رابى
ژ تەب و مستاتەنەبى

یا ئەم لى دگەرەن ئەفەبى
دەرگەھى زیندانەفەبى
تیکدە دى بىنە چەلەبى

ئەفەبە دەمى شەھیانى
تلیلى و کەیف و دیلانى
حەتە مەھاباد و وانى

مەلایى خو ھاڤیت سەرچەمكى
دگەل (کواشیا) و رەبەنكى^(۱)
خو ھەژاندە وەكى كرىنكى

^(۱) كواشى و رەبەنك دوو گوندن سەر ب دەڤەرا سلیڤانەیانقەنە.

ئەم دىءا عالا خوہ چکلینین
دىءا دوژمنان تہہرقینین
گولال ول ولاتى چینین

مہلا گہہشتہ مہرہرقى

دگہل کواشیا و (ئەحمەد خەمى)^(۱)

تەنابى ژ ئىش و ئەلەمى

مہلا بىم ل مسىرىكى^(۲)

نەشىام دەرکەقمە سىكى

دەمى دوژمنانا و ئىش سىكى

(۱) ئەحمەد خەمى، دناق کواشیاندا ب کوردپەرمرى و مىرانىخ بى ناقدار بوو.

(۲) کومەنگەھا مسىرىكى سەر ب دەقەرداريا (سىمىلى)قەيە.

پشکا سیین

جفاکی - رموشه‌نبیری

هه‌قال

كهو و طه‌پكا فه‌دایی
ه‌اش خو هه‌به
دار چكوكی سێ تایی
خشییم نه‌به
توم⁽¹⁾ ل نیقی ده‌ینایی
نیزیك نه‌به
نكلی نه گه‌هینی
ب سه‌ر ته‌ دا ئیلت
هه‌فكا ته‌ ئیلت برینی
نك ته‌فه ئیلت
میراته كت هیلینی
دته سه‌ر پیلت
ب نكلی بچه‌ره
برسی نابن
ناف ته‌راشا بگه‌ره
دی ششی رابنی
ب نزارا فه هه‌ره
گه‌هینی بابن
ل بنی دارا بگه‌فه‌زه
وهك هه‌فه‌الا

⁽¹⁾ تومن.

نێچیرا كهوا^(١)

كوردی هیژا ههگهر^(٢) تو نێچیرقانی
نهكوژه كهوا پهمزرا^(٣) كوردستانی
دهمێ تو ب كوژی كوردهكێ نهزانی

ب دیف د كهفی شهف و بارپۆف و مژئ
مخابن بۆ چهند دینارا^(٤) تو د كوژئ
ل وهلاتی ئاف و پیا خوه د رژئ

ل نك مه نهبن چ دهقهرا قییم ناكن
خوهش وهلاتی كوردستانێ قهناكن
وهك طهیر و طهوالی^(٥) دیترئ ناكن

وه دیته بلبهك هاتیه كوشتن
دهه زیرا بت نێچیرقان بۆ رینشتن
وه جهرگ و میلاكی^(٥) مهلایى برشتن

كوشتنا كهوا كهدهكا نه د رپده
وه گۆتئا سهروكی ل عهدرپده
هشیاربه خوه نه هپله د خهویده

(١) ل جههكێ دیتر: برهاندنا كهوا، هشیار به.

(٢) ل جههكێ دیتر: ئهگهر.

(٣) ل جههكێ دیتر: هیما.

(٤) ل جههكێ دیتر: پارهكا.

(٥) تهیر و تهوال.

چبکم ژ سیتەڤان و دیم جانە
کار مەلسینە ل دول و حەلانە
مافی وان بگەهینن ئەختەخانە^(١)

^(١) ل جەهەکی دیتەر: دا تەنابن رەنگ و ئاوازی جانە.

دیلان

مه دهست ئافیتیه دیلانیه
ژ دهوکن گههشته وانیه

دیاریه که ریه و جزیره ریه
سایمانیه و مه خمه ویره

هه قلیه ره ته تا مه ابادیه
تیکده فهرخیت باب و یادی

خه لات بو حه مهیا گی پان
پانگ و بهران و شیران

مه جهن گۆقه ندیه خوشکر
جه گهر ل زاقایه گه شکر

خوه خه ملاندن بو دهه وهتیه
پسمام و فهرخیت خالهتیه

خۆشه نی پفکر زرناییه
خورت و جه حایلا هه و داییه

بهه و پشت شیخانی^(۱) قوطان^(۲)
پیره و کالان دهست بو قوطان

(۱) شیخانی، جورهکی داوهتیه یه.

(۲) قوتان.

جەحەیلایا تلیلی دانئی
دەنگەدا ل کوردستانئ

ژن و میڕ پیکه رهقصین
دوژمن ژ کهریا فهطصین^(۱)

مه لایئ خوه ئافیت سهرچه مکی
دگهل کواشیا و گریه نکئی^(۲)

شه هیانا مه وه مملئی
ههروه کی پیلیت هیزلی^(۳)

کیم بـرن سهه ری زاقایی
جویه کی خوه فه هیلایی

کته کا خه لات فه گیـران
ههروه کی ره به نیـت دیـران

داریتی طاقیه ک طه ییـرۆکی
فشکی کت نه مال کۆکی

وهی مخـابنی فشـتی
جه گهر ل زاقای مه رقی

بو دیلانا مه ئەف کاره
نه شه رطی گه وده^(۴) و هژماره

نه نه پهنی^(۵) یه و بهرچاقه
لهو هه ر ده مئی ل مه راقه

(۱) فهتسین.

(۲) گریه نکئی گونده که سه ر ب ده قه را سلێقانه یانقه یه.

(۳) رویاری هیزلی.

(۴) لهش.

(۵) نه پهنی.

دیلان^(۱)

خەلات ھاتنە گێران بۆ دەھوتن^(۲)
برەکا قەگێران ژئی^(۳) کوپیت مەتن
نەکو نزانن مل بدن دەھوتن^(۴)
بگەھن ھۆگرا بۆ قی خزمەتن^(۵)
وہ دیار بین^(۶) ھاتن پیزا حورمەتن

نە مافن خەلاتی یە قەگێراییی^(۷)
چ ھەبان بریان سەرئ زاقایی^(۸)
خوہ قە نەدابان ژ دیلانا برایی^(۹)
ژفستانن دئ لئیدن پیلایت باایی^(۱۰)
ھەر نە بارپۆقە دئ بتە تەنایی^(۱)

(۱) ل جھەکن دیتەر: خەلات.

(۲) ل جھەکن دیتەر: داوتن.

(۳) ل جھەکن دیتەر: برەکا نە وەرگرتن.

(۴) ل جھەکن دیتەر: نەکو نزانن بینە وئ داوتن.

(۵) ل جھەکن دیتەر: بگەھن ھۆگرا بۆ وئ خلمەتن.

(۶) ل جھەکن دیتەر: وہ دیار بی.

(۷) ل جھەکن دیتەر: قەگێرائی.

(۸) ل جھەکن دیتەر: زاقائی.

(۹) ل جھەکن دیتەر: برائی.

(۱۰) ل جھەکن دیتەر: بائی.

بهاتنا دههوهتيا^(٢) ديلان بۆش بت
 ناريناك و تليلى ب شهف و پۆژ بت
 دا زاقا پى سهر بلند و^(٣) (بهشوش) بت
 ئەو بيكا بيته ژوورى دا^(٤) دلخوش بت
 دا بيكى زوى گوهيژين ل ئەتروش بت^(٥)

چ ديلانا دههوهتى^(٦) ژاپره كيم بن
 دى زاقا و^(٧) بيك پيكمه سهر نخوين بن
 نى نه ديره وئ شهقى^(٨) دلبرين بن
 ئەو كتيبت دههوهتيا^(٩) هار و دين بن
 ئەوين خهلات قهگيرين^(١٠) مهلعوين بن

مهلايى نه ب خهلهتى كره گيره
 دا بهر تليلىا ههتا ههقلايره^(١١)

(١) ل جههكى ديتر: تهنائى.

(٢) ل جههكى ديتر: داوهتيا.

(٣) ل جههكى ديتر: زاقا ئيمه دى زهحف پى.

(٤) ل جههكى ديتر: دى.

(٥) ل جههكى ديتر: دا بيكى قهگوهيژين ل ئەتروش بت.

(٦) ل جههكى ديتر: داوهتى.

(٧) ل جههكى ديتر: ئو.

(٨) ل جههكى ديتر: سائى.

(٩) ل جههكى ديتر: داوهتيا.

(١٠) ل جههكى ديتر: بيت خهلات قهگيرائى.

(١١) ل جههكى ديتر: ههبليره.

نه وهكى نهحهز و نه جامپره^(١)
نههاتن گۆقه نه نه بینه قپره
ههه باشن وهك مریشكا بۆ بهر كپره

^(١) ل جههكئ دپتر: نع نه شپتی نهحهس و نهجامپره.

كه‌دومر

كه‌دومرۆ ده‌ست به كه‌دئ چهند بئ عارى
ما نزانى هه‌تكا ته چوو ب ئي‌كجارى
دياره ناميس ل ته بيهه يارى

مانه به‌سه سه‌رشوورۆ هه‌ر بنالى
هه‌ش ب سه‌رئ ته وه‌ریت بۆ قى حالى
نئ نه‌ديره نك ته‌قه بينن فالى

خوه هه‌شياركه ما ژ خه‌وئ تير نابى
وه دياره ئيتيم و ب زپيانى
كيليت بابئ ل گورئ هندابى

ما چو جارا هزرا خوه ناكى ل شوئى
هه‌ر مه‌سه‌خت و مال ويرانى ل چوئى
چاف بده هوگرا بكه ده‌ست كوئى

دئ خوه قه‌لقينه نئ تو نه مه‌ستى
هندى مط^(١) و پالداى و پينشتى
له‌خرين و بئ بهايى نه چ تشتى

ييت وهكى ته چو جارا شيشمان^(٢) نابن
كوئه‌وار و سيوى و بئ دايبى و بابن
هندى ساخن دئ نيچيرا هه‌ميا بن

(١) مت، بئ ده‌نگ.

(٢) قه‌له‌و.

چەند بۆ بیژم هەر و هەر ل نک ئیکه
حتم^(۱) و حافظ^(۲) نابینن راسته ریکه
ب سهرفه نه هەر بهەر و پشک ههشتیکه

ئهقا هه ل نک کهسهک دیتر نینه
لهوا تیر تهوش و لاواز و بههینه
پئ دلخو شه رهعیه تی ل نک شرینه

فهیت ناکت بۆ نه شهرمه گازنده
نهقییت بگههت چقاتهک بلنده
چ بۆ بیژم هەر ل نک باژیر و گونده

من مههمه دا بگههت مرادی
نهمینت ب ریکه بوورت بۆ جادی
دا نهبیژنئ بئ باب و کا یادی

هندی من کویرهه دادا سهقا دایی
چاق نه دادانی هەر بهرئ ل کایی
دلگه شه پالدت ل جهم میړئ دایی

کهسئ بئ زاخ مه لا ما دئ چ ئی کئ
بۆ بخوینی مصحفئ بهرنادت ریکئ
بهرئ خوه وهرناگیپت ژ ههشتیکئ

قهیدی ناکت بئ زاخ و تهپه چهپه
ما نزانئ چەند طه ریف و خه له ته
ل سهر وه لاتئ ته ب شاهئ و زته

(۱) کوره.

(۲) کوره.

نێ دوژمن ل سەر وه لاتی ته چهری
هنده کهس بو پالنه وهکی کهری
مابته خوهشه هەر و هەر ته په سهری

مه لایئ گۆت و وه خواند کا عه مه له
ما چ بیژن بو بی زاخ و چه په له
نه شه رطی زه لامی باسک و هه یکه له

عالمی پیکه پیش که تن زیده بی
هەر مه کوردا کوردهواری بهرز بی
نێ ئەفه کارهک که فنه نه نوکه بی

قەلین

ھندی ژ وە بیئت قەلینغ نەھیلن
حەتاد گۆرئ دە وە داھیلن

ھندی قەلینە رەونەقا^(۱) جئاتا
خاسمە^(۲) دەمغ ئیش و ناک و ئافاتە

بۆ گیانی نە ضەرپەر و دەرمانە
بیژئ یا مەرە وەك حەپك و قەھوانە^(۳)

فەیدەییە بۆ حەمی جۆرئیت میکروبا
بۆ گیانی جەلاننە ژ شۆبا

ھەگەر^(۴) تو بیژئ گەلەك ب قریژە
قەرن بوورین کەس پی نەمرە ژ میژە

زەحف دەرمانە بۆ ئیشا سوکەریئ
وەك نساخی بۆ گۆمتلەك کەقیئ

ھەگەر بیژئ لی بتە کوختە کوختە
سەحکە خەستا دەھا ئیک نە ل تەختە

(۱) پەوش.

(۲) ب تاییەتی.

(۳) ل جەھکئ دیتەر: قەھووە و حەپکانە.

(۴) ل جەھکئ دیتەر: ئەگەر.

حه تال به حشتی قه لاین ههیه
(فیها ما تشتهی الانفس) (١) وهیه

کهس بکیشت نی قهط قه لهو نابت
کیم خارنه ژئیش و نالا تهنا بت

هه گهر (٢) بیژی نوژدارا گۆت نه کیشه
قهط گوھ نه دئی ئه و لیدن شهش و بیسه

هه گهر زهره پ با بۆچی ئه و دا کیشن
دا خوه ژئی قه دن حه فک و سینگ نه ئیشن

دیفته فه کرن کارمه ندیت فه حصا (٣) خوینئ
ل سه ر سه رئی وان مژه وه ک ئیتینئ

گهر بیژی ئه گهرئی ئیشا گرانه
مه مکیت ژنا دبرن قه لاین کیشانه

هه گهر نه باشبا ما ئه و ژئی دا کیشن
بۆ صه حه تا جه سه دی (٤) زه حف دل بیشن

نی هه گهر تو بیژی موبه ذرییه (٥)
بۆ نابیژی لباسی بی پنییه

هه گهر بیژی کیشانا وئی حه رامه
ئه فه خه ونه نه فره ت نه کره ئیمامه

(١) سۆره تی (الزخرف) ئایه تا (٧١).

(٢) ل جه ه کئ دیتر: ئه گهر.

(٣) پشکنین.

(٤) ساخله می له شی.

(٥) ده سترپیژی.

د چ کتیبیا ده نه فرته بو نه هاته

نه نهینی نه ئاشکرا و ئیثباته

نی نه قورئان و حه دیت و ئینجیلی

نه تهورات و زه بوړی بی ده لیلی

قه دهغه نه کره چو پیغه مبه را

نه ماقیل و شیخ و عامی و سه روه را

تشتی پی نه هاتی قه ط حه رام نابت

پیتقیه ئه ف گوتنه کوتا^(۱) بت

ئه ف (حه دیته) (لا ضرر ولا ضراره)

نه تا وی بت شهمل ناکت جگاره

ئه و تشتی خودی نه فرته ژئی نه کری

دلؤقانی^(۲) یا ب به نیا کری

هه گهر^(۳) ژ فه می را تیر به هر و باجی

سه حکه ئه و حه دیتت که تینه تاجی

دا تیگه می^(۴) کا چو تیده گوتی یه

(وما کان ربک نسیه)^(۵)

نابت قیاس^(۶) بو جی هوسا له وتی^(۷)

تیگه هه کورفالیشی نی نه ژتی^(۱)

(۱) دویمهیک.

(۲) ل جهه کئ دیتر: په حم.

(۳) ل جهه کئ دیتر: نه گهر.

(۴) ل جهه کئ دیتر: دی تیگه می.

(۵) سوړه تن (مریم) نایه تا (۶۴).

(۶) پیقه.

(۷) ل جهه کئ دیتر: نابت قیاس ل سه ر تشتی له وتی.

ههكهەر^(٢) نهكيشى بوچى ناتهبتي^(٣)

ل كوچك و جقاتا دكى پت پتى

خوه فهكره چو قهولا تهحريف نهكه

تهحسى كهفى مريهت و خهلهكه^(٤)

چ گورتا هات بهندهك گرت بناقى دينى

ئهف ههرامكر ئهف ههلالكر كه ر قوينى

نى ههرام و ههلالى يا زهلاله

گوتنا پيغه مبهري بى قيل و قاله

ئهف قاعيديه ل ناف زانا مه شهوور

چو خارنا لى نهئيت خوه نه دنه دوور

كهسى ساقار لى نهئيت ما ههرامه

گوه نه دن گوتنيت ئهفان نه مامه

ژئ بهگهه نهكن دئ وه وهرطينن^(٥)

تالين دئ وه ژ دى زه ليينن

ئهفه ژى نيعمه تهكه خودئ داي يه

چ كهس لى بيت قهخوت وهكى چاييه

شهف و پوزان پتر ژ بيتا^(٦) دكيشم

مزب مزى دادعويرم هلدكيشم

(١) ل جههك ديتر: تيبگهه هادري دئ شهووتى.

(٢) ل جههك ديتر: نهگهه.

(٣) نا رينيتهخواه.

(٤) ل جههك ديتر: هادري تهحسى كهفى خريهكا.

(٥) وهرطينن.

(٦) ل جههك ديتر: سها.

ئەف مەلایە نە وەك مەلا و ھندەكا
خوہ بدهستقه بهرنادت بكهفت لهكا

ئەگە ھەسكى وەرە بجەربینە
دا بزانی نە وەكى وان ھناق ھینە

خابير و زى

خابير و نى تو و زى دوو برانه
چاك نزانم ژبه رچ ژيك جودانه

سه ره كه هنيا وه هه دووكا ئيكه
نه ژيك ديرن هه دووا بهه ر ئيكه

نه يهك تهحل و سوير و مې، يهك شرينه
يان يهكه گهرمه يا ديتري هينه

سه ري ئيكه ديماهى دگههن ئيك
نشيف و بهروار و ئهقرازي يهك ريك

هه كهسى ژئالهكيته جوو زى گرتن
تور ئاقيتن ماسيا ژيك قهگرتن

قهط و قهط قام ئى نه مالى بي يه بوپ
ئى دهرياس⁽¹⁾ بين پير و كال تفال و قوپ

هو نهبا⁽²⁾ چو سكره خوه ل بهر نه دگرت
دا وهلى ئيت قهگرتبا سرت و سرت⁽³⁾

هندي من كره گازى بهرسف نهدا⁽⁴⁾
نهگههامه مههمى فهيده نهدا⁽⁵⁾

(1) دهرياز.

(2) ل جههكى ديتري: وه نهبا.

(3) (سرت) واته (چالاك).

(4) ل جههكى ديتري: هندي من تور ئاقيتن، چ نهما پيچه.

(5) ل جههكى ديتري: نهگههامه مههمى مام ب ريچه.

ژ خه ما بايئ دژوار ئه زئ گرتي
دهستي من نه گه هشت هيلينا قورتي⁽¹⁾

ژ كوڤانا (مهلا) ما بن بيناهي
كانئ نه مري ديتي پيڤكه شاهي

⁽¹⁾ قورت يان كورت، بالئندئ نيچيريئ.

هێرۆ

هێرۆ وئ شەمالا دەلال ل ئاف چەما
تە بەلگیت خووە وەراندن ژ ئەلەما
بشکوژیت تە چرمسین ئاف تئ نەما

وەخمئ چەق ل تە رەفاندن هەشکەرن
نئ نە دیرە ژ قۆرمی تە بێرن
وەی مخابن خوداننا خووە شپکەرن

مخابن بۆ چەما هێرۆ برهاندن
دوژمن و نەیارا طۆف ئئ رەشاندن
هەقال و هۆگرا خووە بۆ چەماندن

م گۆ^(١) وەرن دا بکوئن بەرسف نەدان
هەندی من دا بەر گەفا خووە ژئ قەدان
قێری و گازییت من گەهان سەرەدان^(٢)

ژ قەهەرا مەلا کەتە سەر تەنشتئ
بایی هاقییت کیلەک و سەر و پششتئ
یئ لەغەر^(٣) بی کەتی یە بەر ئئ مشتئ

ئەری مە لە خوزیا هێرۆ بشکفتی
بلا بیناھیا چاقال تە رشتی
دا بێھن کەئ ل سەر لەپ و رینشتی

(١) ل جەھەکن دیتەر: من گۆت.

(٢) سنوور، توخیب.

(٣) لاواز.

گۆپیتک

گەر گههشتی گۆپیتکی وهك جوینهكا ژئی نه وه خار
ب بهتته خوه قهكره ب تهقهنادن كورهمار

حهتا بهرخوهرئ هلینی زقرینی نهكه كار
نهچه سهری وهره بنی ما دی بۆ بی شهرمزار

ژیهر قی هاتن و چوونی ته خوه هیلا بهندهوار
یا ژ تهقه مهها سباتی گوندی ئهرمشت^(۱) لی بهار

كهسهك هزرئ ژ ته ناکت كورئ ماكهري^(۲) (حمار)
قهط نزانئ ظاما مانئ بۆ كهرا سهرگویشكه وار^(۳)

هنگی تو دی پهشیمان بی ته مالن قوته دار^(۴)
دی بیژی ئاخ كولوڤانکی هاقینی وی بایئ سار

ههر كهسهك د قهتینت ل ته نائیت نه گهرم و نه سار
ما ئهو چاكه تو هو بکی میزهكه گورا هزار

ههكههر^(۵) ههر دی ئییه خاری بۆچی ژیرا بیه نهیار

(۱) ل جههکی دیتر: کواش، نهفهل و عندهك.

(۲) ل جههکی دیتر: ماكهرا.

(۳) ل جههکی دیتر: قهت نزانئ ظاما شکی بۆ كهرا گهیفانکه وار.

(۴) ل جههکی دیتر: تو دی هنگی پهشیمان بی ته دادن قوتهدار.

(۵) ل جههکی دیتر: ئهگهر.

خازگینی

ل کواشع هات دیف من را ئیسقئ ئەحمەدی ل مال
گۆتە من سەیدا کەرەمکە دا بچن خازگینی یە
من گۆتئ برا ئەز هاتم ژ تەرا ئەزم خوما
پاش من گۆتە ئیسقی یا بخازن ژ کی یە
گۆتە من ل زاخو کچا(مەلا عاسف) بنەمال
ئاغایی سۆر خووش مۆرقە مێرخاسئ شەرنەخی یە
مە خوە ئیکدا و پیکئینا چووین مە دیت تیر کەمال
مە گۆتئ ئەمیت هاتین سەیدا کا بارئ مە چی یە
گۆتە من مەلا حەمید سەرچاھا هاتی تو و هەقال
پیشکیشی مەکر سەیدای ژ مەرا کر دیاری یە
ئیسقی سەفتەک دەینا بەر ژئ رانەکر یەک ریال
گۆتە مە هوین نزانن حەرامە و پوی پەشی یە
مە نزانئ شێرە مێرە یا ژ مەقە مشت دکت جوھال^(۱)
صەحەت بت شیرئ وی خاری لاندک زێرئ صافی یە
ئەف پانگئ هە مەلایە ئەو بەر ل کارئ حەلال
ئە ئەقە صەد کەس خاستن کەس دئ هو نەگۆتی یە
هەگەر هەر کەسئ وەکریا زەری نەدما بئ هەقال
مخابن وان شوخ و شەنگا ببن خودان هەوی یە
ما چ بیژن وان دەی باب شیلاندن ئاھا زەلال^(۲)

(۱) جوھالا تیرئ.

(۲) ب ئەقی شیوی ب داوی هاتیە.

ب کرمـانجی تیـت زانینـی
وهک تورکی و عهـرهـبی و لاتینـی
بو قـی ئـاوازی برهینـی

بو ئهـزمانی سهـرجهـلهـبین
بهـری ههـر کهـسی ئهـم ههـبین
نه مهـشکهـکا بی ئۆلهـبین⁽¹⁾

ژ حهـمی کـارا ئهـفهـه فهـره
حهـتا وهـرگـری تهـسهـکهـره
دا تووژی بیی ههـمهـبهـره

وهکی مهـلایـی پـی باخـه
خوه ژئی خاف نهـکه نهـقه
نی فهـیتهـه ب لـف لـقه

خومـپی باخـه بهـهـدینـی
ما توو ئالی دی نابینـی
نه گوهـیژه ما تو دینـی

بیـژه ههـره نهـکو بوـرپۆ
بیـژه پهـز و نهـکو مهـرپۆ
خوه تیـبگهـهینـه ههـی کورپۆ

حهـمی لهـهجا بزانی چاکه
یی خو نهـهیلـه ئهـو ماکه
مهـنه گۆتهـه خو جوداکه

نی ئهـف ههـر دوو رپـز نموونه
وهکی نیسـان و ئیلوونـه
نه ئهـمین تنـی و مهـئموونـه

⁽¹⁾ ئولهـب، ئهـو بهـنکه ئهـوی ب دهـق مهـشکهـیه.

فهـ كـرن ئـالى دى نا بوورن
بوؤ ئەزمانى خوہ بسـپوورن
نە وەكى مە حتم و كوورن

قـيـت تو بخوہ تيـبگـهـهـ
نـى نـه ئەبلەهـ و پـى رەهـى
تـه بگـهـهـيـنن تاقيـگـهـهـ

مـهـ لاىـى ژ وەيـهـ هـيـقى
ژ زارى خوہ نەبن كـيـقى
نـى دى فهـ كـرن گـورپى⁽¹⁾ و رـيـقى

مـهـ گـازنـدە ژ نـقـيسـهـرا
مـهـ گـوئى بـدن نـشـتـهـرا
ئـيـك پـهـيـقى ژئ نـاكن وەرا

وان نـهـؤ گـهـلـهـك گـوـهـورپـن
مـا حـافـظ و حـتم و كـوورپـن
نـهـخـاسـمە قـان صـالـيـن بـورپـن

قـيـت مە و قـى و جـدان هـهـبـت
نـى نـه ژ زارى خوہ ب رەقـت
ژبوـهـنـدە كـا چـهـتـهـبـت

نـى نـهـؤ ويا وەلـى هـاتى
ژ زارى خوہ نـاكن مـاتى
ئـهـقـهـ نـه كـارەك ژيـهـاتى

(1) توپرى.

پڄان

ژبهر ته ئەزى دخەمە دە
شەف و رۆژا دخەيال و هزرى دە
بپهنگرنا ته هەر بو من ئۆمىده

ژبهر ته پڄانخ من هاژ خوه نينه
دلخ من مشت كول و پييت و برينه
ههردەم ل من شين و خەم و بههينه

پڄانى ئەفه چەند صال ل من بوورى
ئاخ و ئوخ و رۆندك و گرى و قوورى
كا رۆژا بپهنگرنا ته خوه بكم گوورى

ژبهر خەما مەلا ما كيم بيناهى
ددان و مرهان^(١) رۆژ نهگهشته ساهى
نيزيكه مرن ئەفرۆيان سوباهى

من بپهنگرنا ته بپام سهرشوارى
گوڤا من كولا يال مەها ئادارى
دا تەنا و شاهى بم ژقى نههارى

(١) ل جههك ديتەر: ددان كهتن.

كهو

كهو قهه مایه ل ده شتی
نی دئی ئالقی ب دا قئا
ژ ره قی ده ست ته پچاندن
گوری دئی بهر بت هئا قئا
هۆگرا سهر نه چه ماندن
گه هشتن ئاق و دهر اقا
خیهت و چادر شاندن
په رده هلینان ژ چاقئا
خوه ب نزارا پاگه هاندن
ده ست برن کار و بزاقئا
وه خمی په نهج ل ته ره قاندن
نکل ناگه هت چو ئاقئا
تیه لۆك ل خوه قه لاندن
لی پاکر طوفان و پا قئا
کوز و پاوان لی چه راندن
لی ویرانکر مالا ئاقئا
مه لایه زه حف نه حساندن
کف و تف ئاقیهت هه چاقئا

ئاگەھ

ھەر كەسە بەرئ خوە دا رڤیا درست
پتیرین ژ مە نھۆ پارە پەرسەت

ما نە بەسە چو جارا ژئ تڤرنا بن
بۆ چاف نادن ھۆگرا ئیڤە نابن

دراقی كەس نەگەھان دە مرادئ
ناینن تەمەت بەوستئ لئ دادئ

دراقئ تڤشت و شیف و فراڤین
بئ گومانە وەكی دی چو ناینن

موعیزیا سەرفەرازی چیتەرە
بگەھت رڤزا ھەڤال و ھۆگرە

كەسە بەر ل بەریكئ ھەر سەیسە
نزانئ چو جە و وار ژڤرە لیسە

بئ گومان ھەر كەسەك قڤت قئ بزانت
بنستەرەكئ بۆ ئاڤاھئ دانئ

ما نزانن^(۱) بەرئ مە یئ ل وەغەرئ
پئ دل خوەشن^(۱) بمینن لاوڤت بەرئ

^(۱) ل جەھكئ دیتەر: نەخشیمن.

ما چ بیژین قان کەسان قان نەزانا
نەخەمە گورە گورە ل کولانا

دلێ مەلایی مشت و جھۆپی گەش نابت
ھندی پۆزا مە ل عەوری ئاقابت

مە ئاگەھدارکرن دا چاک بزانی
ل ژیارا وەلاتی خوہ ببانی

جەما چبکم کا کەسی زاخ و زەکا
گوھ بدنە شیرەتی وەک ھندەکا

(۱) ل جھەکی دیتەر: پەن دلگەشن.

ئەز و بزاق

بزاقى ب بزاقى تىر بزاقى
پحانادا حەودى دە پىر خوناقى
بىھن دكمى وەك مسك و گولاقى

دەمى من ئەف ناقى شىرىن بەستى
هژمار گەھشتى نىزىكى بەستى
تەوش نەمال دل و پىش و پىستى

دەم و گاڤا چاقى من زى قەنابت
چەندە گيانى من لى بىك و پابت
ھەدى زەراتى ل روى عەدرى مابت

جەماچ بكم نەۆ كىم بىناھى مە
ل دل دە رۆھنەم نى نە ئاكنجى مە
بۆ قيانا بزاقى پىكھاتى مە

زهقی

زهقیکی مایی بهیار
جۆتی مهیی کهرانه
خصم^(۱) نابرت طغار^(۲)
ههفجاری بی مزانه
دیندی ژ دارا سپیندار
تیکیده هادا زیوانه
چهنده ههبت ئیک دهور
گورهکا بی پیژانه
دار نادت چال و عومبار
جۆتیاری نه هوسانه
ههر دی مینت بهندهوار
کهته دهستی نهزانه
لهو مه لی قیرو ههوار
فهطسی^(۳) بار گرانه

(۱) برین.

(۲) تغار.

(۳) فهتسی.

کارهکی بی نان و خوی

هەر کەسەکی گەهەشتە مەرەما دنی
ما ئەگەری دل کەسەر ئەم ب تنی

گەهەشتن بوخچ و باغا لی رینشتن
وہخمی پش و میلاک ل مە برشتن

پاخل و کورسیکا ئەم پاشقە هیلان
ئاف و دەراف و کەهنی ل مە شیلان

هندی دکم قییر و هەوار و گازی
نەخەمە بمینت چیپلاق و تازی

کرت و مال و ترومیلا پی بادن
نائین تەمەت بەوستی لی دادن

نەۆ بزاقە ل پاخل و بەریکا
بازار کەت دەستی نەزان و بچیکا

وہناکن فیقی داری بگەهت
پانگی مە ل وہلاتی بشەهت^(۱)

قەبە و بچیکا تیکدە دەست ئاقیتن
دل و میلاکیت مەلای خوین رشتن

^(۱) شەه، دەنگی پانگی.

ھندی من کویرھه دادان سهقا نھدان
ژ ئهقی کارئ بیخیر خوه قه نھدان

ژ کۆفاننا مهلا مایه پهریشان
صهه مخابن بۆ کهوالی بی شقان

سۆزەکا وەخمە بىرى

بىخ كىر ژيارى نەئىت قى بکەقن
چاک بناسن حەمى کەس ژى ب رەقن

بىگومان ھەر کەد و کار لى ئالۆزە
پەيدا نابن ل نىک باومر و سۆزە

ژ ھەقال و ھۆگر مینت قەما
نا گەھتە چو مراد و مەرەما

دوستىنى و تىکلىا وی پر دل ئىشە
بى بەھايە تۆز و قىرش و گلىشە

ھندى ساخە ناگەھتە مرادى
چ دەما نابىژت ئو باب و يادى

ئەقلىت ھوسال وەلاتى مشەنە
لى نەنلېرن خورتىن يان کەنکەنەنە

وہک مەلایى ھەر کەسەکى بناسن
نەشەرط بەدلە و قیافەت و لباسن

مەرچى وەلات ھەز ژىکەرئى عەمەلە
نە تىق دەرسوک و شەپک و شەلە

بنیڤن گهلهك نه ب شهل و شهپكن
بو حورپیهتا^(۱) وهلاتی ب كه رب و پكن

دهمغ تشتهك بو وهلاتی دیار بی

دی ژ نوی بیژت نهینیمه^(۲) هشیار بی

كهس نابیژت ههتا نهۆل كیشه بی

ژیۆ دوژمن و نهحهزا تیله بی

دی پئی دنغ ئینن پیزا بهرپرسه

ئهف رهنگ زهحفن نه پرسیار و نهپرسه

نی ئهقییت خوین مالین ل زقستانغ

حهما نابیژنغ ههپن گارانغ

كا ئهو كهسغ ئهقان پهنگا قافیرت

كا دی چهوا ئهقان طوقا هژمیرت

پیادی بوو بهرپرس و پیهری

هه ره كهسغ تهمهت خوھی بت سهری

گهلهك جارن وهدكرن لهو وهلی هات

نه هژمیرن ژ بهاری قهههسبات

دهولههمه ندمان زوها لی ب ئاخلیقه

بی هس و بیرن لهو مان بی دهلیقه

گۆتئییت مهلایلی بو خهلكی دورن

كا كهسغ تیپگههت ژی ب وهرگرن

(۱) نازادی.

(۲) نهبهنی.

ههفسهر

كهسێ ژ ههفسهرا گوهدار ههبت دویندهه
خوه قهگرت نهكت جۆت دئی بت ئهبلهه

ئینانا دوو ژنا گهلهك دل ئیشه

یا دیاره زهحف پی بینه دهرۆیشه

رۆژ لی نابوورت بی قیپر و چم چمه

ههر یی سهرکول و پیخاس و بی کومه

چهنگ قولۆز⁽¹⁾ و قهرقهشه⁽²⁾ و پرچ کیشانه

گفتوگو كهفن باژیر و كولانه

دۆرماندور ههپۆ دئی ئینه تهماشه

دئی بته سینهما ههروه و بهلاشه

ئهفه کاری وانه کرینه دوو ژن

یا ب جهفایه دهخل لی نابت پین

مه باومری ههیه خودئی یا گۆتی

درسته بکت دوو و سێ و دوو جۆتی

قییت ببوورینت بی فهرق و جوداهی

دا لی ته نابت سهر صال و شاهی

(1) چهمیای.

(2) ناریشه.

یا نهگوهدار و یا دی خوه قه نهده
خوه سست نه که قهط دهستا ژئی نه بهرده

هه کهر^(۱) ته دیت بهه قرا نه بین ئیتیفاق
بکه سئ ژیه ر ئیک بو ته بن موشتاق

هه کهر^(۲) دهست برن پرم پرم و دوو ژینه
دهست و تلامد که زیاب ئالینه

چاره تی هشیار به به حره ک بی بنه
نادنی نه مه لابن و که نه که نه

من ئەهقه گۆت برا دا تیر بکه نی
بو هندی میرخاسن وه کی ره به نی

(۱) ل جهه کئ دیتر: ئەگه ر.

(۲) ل جهه کئ دیتر: ئەگه ر.

گازی^(۱)

مه داخاز كـر بـؤ بارانـ
مـیـرگ و چیمهن بـین ئاقدانـ
ل وه لاتـنـ كوردسـتانـ

داریتـی تـهـرگـا ب دویـكـ
لهیـئ گـرت نهـال و شـیـكـ
هورگومانـدن^(۲) سـكـر و پـكـ

مهـگو چمـئ كهـسـك و زمـكـین
دهـرئ برینـا خوـه دهرـكـین
ههـشـئ^(۳) ب دوژمنـا وهـرکـین

نشـتهـر كهـت پاخـل و بهـریـكـئ
چاـف زله هـهـر ل ئالیـكـئ
وه ناـكن بگـهـهن چویـكـئ

قی ئالی بنـیـرن بهـخـما
نیـف قهـوارتن دور و پهـخـما
كهـت پاخـل و بهـریـكـ و زهـخـما

(۱) دناقبهرا سائین (۱۹۹۲-۲۰۰۳) ل دهۆكئ به للاف دبوو.

(۲) ل جههكئ دیتـر: ههـرفانـدن.

(۳) خوهلیـن.

لایئ دی شریکا عه ره بی
قیرئ گاز و ئه در و ره بی
ما^(۱) نه به سه ئه ی غه بی

بلا بگه هین عه لانی
گیره هه باقیتته ددانی
نیژهن بین میرگ و کانی

پاشی بدن پیپه ئیسکا
جام رهش و کپرت و ئالیسکا
بگه هینن هه فکا کیسکا

هندی مه لا دکت گازی
گوه نادنئ شپتی قازی
کا خودانئ خه نجه را گازی

نینه کانی خووهزی رابا
بو هه ژارا وه کی بابا
قافیرت وه کی قه سبابا

(۱) ل جهه کئ دیتر: ما هیژ.

گازی

گۆقارا گازی ل دهقهرئ دهنگ قهدا
وهدياره ههر وهکی کيليا شهدا⁽¹⁾
خوهندهقانا كهسي خوه ژئ قهندهدا

گازی يه گۆقارهکا تير کراری
لئ قرژين⁽²⁾ دهمنی كهتی بازاری
ژيک پهقاندن وهکو دوپ و مراری

كسهك نينه ژ قئ گۆقارئ نهپازی
وه هيژايه ههر وهکی دل بخازی
ته پيرۆز بت ب قئ دهنگ و ئاوازی

دئ بلا خوهندهقان هير لئ بنپرن
نابينم ته مهت هندهکا قهشپرن
ژئ ببرت و قاژی كت و وهرگپرن

سهخلهتيت گۆقارا گازی هۆسانه
دياردكت گویرهال دور ددانه
قهط ناکهفته بهر پهخن و ترانه

وه پيرۆز بت کارمه نديت قئ گۆقارئ
تير خهمل و پهوشه ههر وهکی بهارئ
نهخاهسمه بيست و ئيکئ ئادارئ

(1) کيليا ميژوويا (شهدا) ئهوا دکهقپته دهقرا (شنۆ) رۆژهلاتئ ئيرانئ.

(2) لئ کوم بوون.

لەكە

مە ھەری پست و بادا یا شەكەری
تەقن پاجاند ب ئەو نەھیا قادری
پێژك و ھەپك و دارگۆر حاضرکری
داپئ بکێشن دەخل و دانئ مە دوری
لھین پامالی فورصەتا^(۱) کۆم کری
پیسئ پستی جاردئ ل مە کرە ھەری
ئاگرەك بەردا لەشی پیت گۆری
ل مە دنیا بی دۆزەخ سنجری
گازندە و گەف ژ ھەقال و ھۆگری
بۆ دوژمن و نەیارا ھلتوی تری
بۆ بنئ لنگئ بی کەناری^(۲) و ستی
مانەبەسە ھەتا کەنگی چاف شری
تە خوہ ئیخست دەوس و پیزا عرەری
یارەب ھەر تو ھەکیم و قادری
مە دەریاسکە^(۳) ژین دەستئ گاوری
مەلای ژ کۆفاننا لەش لئ قەوری
سەرقلە ساخە ل پیزا کەسئ مری

(۱) دەلیقە، دەرقت.

(۲) پەخ، ئالی.

(۳) دەریازکە.

خومقهدا

ههوار كهتینه بهر راق و ئیتینی
وهك هه كهسی مرۆقین بو ژینی

تو خوه نهخپه ل ناڤ نینیی
بهری كهوالی خوه بده پالینی^(۱)

وه دیاره نزانلی طامما ژینی
گورستان ل مه هات گوهورینی

هه كهسهکی زهڤیا خوه دا درینی
باغی مه ویرانکر هاته برینی

ب سهرفه نه کای داکن کادینی^(۲)
بینه کارکهه و کویت خاتینی

هه تا کهنگی کوله دار و شانی
ما هیش نهۆ تیناگههی و نهزانی

پیچ و بی زاخ و پیسه ئینسانی
قاری نه به هه وهکی شهیطانی

ل دوژمن و نه حهزا بیانی
خوه بلقینه وهراری بده جانی

(۱) پالین بو دهمی بیهنقه دانا کورتا شانی دهپته بکارهینان.

(۲) کادین، جهی پاگرتنا کای.

گیرو نه‌به دهوری ئاخر زه‌مانی
گوه‌ بده مه‌لا حه‌مید سالیقانی

ما حه‌تا كه‌نگی حیتوك و نه‌زانی
دابیته ه‌لدان و بگه‌هین عه‌لانی

دامچی

دامچی و دەمى دامى^(١) بەرکا ژیکه نه که
یع پەخى دى دى ژ ته بت چاک بزانه وه نه که
هزرى هير^(٢) تیده بکه بو ته چى نهکت فه که
هه کهر تو پى حه سایی قهط خوه ژى غافل نه که^(٣)
بهرى ته دى گههت دامى زاناره و چه له که^(٤)
دى^(٥) ب ناف بهرکا کهفت راست و چه پکت خه له که
قیته دامچی ئوینه چیت دا نه بهته شکهسته که^(٦)
بهرکیت خوه بدته ئیک وهک ته فنى بو هه پکه
باقیژهک تى تیده بت فهیده ناکت پیژکه
چ دەمى گههشتى دامى زهحف هزرى تیده بکه
لى هشیاریه تیته برین جارا ب دوو بهرکه
فهیده ناکت هیدی بو ته^(٧) دهرباس^(١) نابن خیچکه

(١) ل جههکى دیتەر: دامانى.

(٢) ل جههکى دیتەر: کویر.

(٣) ل جههکى دیتەر: نه گهر ته دیت دهرسپیکر لى هشیار به دهنگ نه که.

(٤) ل جههکى دیتەر: بهرى ته گههته دامى ژیلهل ناچت که له که.

(٥) ل جههکى دیتەر: پاشى.

(٦) ل جههکى دیتەر: قیته دامچى ئوینه چیت نه گوپال و شفه که.

(٧) ل جههکى دیتەر: مهفا ناکت یى دى ژیره.

دویندها مصطخ ههسنا

هێژانه دویندهها^(١) مصطخ ههسنا

که لههمه دفنا نهحهز و دوژمنا^(٢)

تیر جه گهر و میرخاسیت دنیا و دین

ئه مین و مهرد مه شهوور و سیما شرین

تیر فههم و ئیدراک^(٣) و زانا و موخته بهر^(٤)

حهتا نوکه قهط نهینه دهسته سهر

وهک وان کیمن هنده تیر زاخ و چه لهک

ههر وهکی بهشی وان تنی پهخت و چهک

چه په ری وان ناگه هنی چو زهلام

چ جقاتا ئه و لی بن عالم خولام

گه فا وان ههر وهکی بریسی و تشهنگ

ژیره پیرۆز بت ئاڤا و ئاواز و دهنگ

بو کهسه ئه و چو جا خوه نا نزمینن^(٥)

چ کهسه بانگین گه هاندی دحهوینن

(١) ل جههکی دیتر: ئافه رین ئیجاخا.

(٢) ل جههکی دیتر: توپزی دفنا نه یار و دوژمنا.

(٣) تیگه هشتی.

(٤) جهی باوه ری.

(٥) ل جههکی دیتر: بو کهسه کی خوه ژیره ناچه مینن.

ژێره دیلانە دەمێ دەنکێ تهقا

جەسارەتا^(١) وان هەیی بو خەلکێ سەقا

چەند وەصفا^(٢) دیارکەم پتر و نە هند

پێ غەنی^(٣) کومەلگەه و باژێر و گوند

پشکا خوه خوین پشتن ل سەر وەلاتی

گەلەك بن گوپرکرن لاوێت^(٤) ژێهاتی

بەسە فەخر کەس ژێ نەبەین مستەشار^(٥)

نەگەرەن وەلات بمیّت بەندەوار

ل تەرك و ئیراق و سووری مشەنە^(٦)

خودان كوچك و جقات و كەنكەنەنە^(٧)

ئەقە دلۆپە بەحسێ قێ ئیجاخی

نێ تەمەتی چەنگەکی ژ موشتافی

(١) جورعەت.

(٢) ساخلەت.

(٣) زەنگین.

(٤) ل جەهکێ دیتەر: خورتیّت.

(٥) مەستەشارین جاشان.

(٦) گەلەکن.

(٧) کەسانێن مەزن و خودان پێگەه.

كۆفان

ممن ل دل كۆفان هـ زارن
ئەلەم و كەسەر دژوارن
پۆندك ژ چاقان دبارن

چو خەم نەمان من نە خارى
ئاخ و ئۆخ و گرفتارى
بۆ گولئ ئەز دكم كارى

هەردەم ل هـ زرا گولئ مە
شەف و پۆزا ل هيفيئ مە
ئەز يئ بئ دەليشە و پئ مە

چ كەس بەين بكت گولئ
گەهت كلۆفانك و تليئ
وەكى عەطارپت⁽¹⁾ ميسليئ

ئەف گولە ل حەودا ژوورى
مە چاف ل پئيه هنگۆرى
مەلا دا خوە بكت گۆرى

گولا من يا سۆر و زەرە
يا شين بووى ل ناف دار و بەرە
بۆ دەفات و بئدمەرە

⁽¹⁾ كەسانين كەلويەلین بئهنخوئش و... دفرۆشن.

حه‌یف

پ‌حانئ مه ئاف کیمه ته ئاف دم
دا ته بیهن کم ل بهر خه‌ملا ته پالدم

مخابن بو پ‌حان و به‌ژن و بالئ
گه‌له‌ک وه‌ک من که‌تن ته‌وشا خیالئ

من حه‌یفه خه‌مل و په‌وشا ته قورمچی
ئاف تی نه‌ما ده‌ف نه گه‌هسته چچی

مه که‌هنیه‌ک قه‌دا ل په‌خئ گوندی
مه تی فه‌کری می‌زاقوکه‌ک ل بن دی

مه گۆت به‌لکی پ‌حانا خوه پی ئاقدین
وه‌کی هه‌قال و هۆگرا پی ئاقدین

پۆژ بو پۆژی کاهنیا مه سه‌ردا چوو
ئاف زی‌ده‌بی ل خوه دێراند بنداچوو

موکم نه‌کر که‌ته‌ک نه‌قه‌ب^(١) که‌تنئ
هند تی نه‌ما چووئ بگه‌هینئ

مه بانگدا وهرن دا قه‌دین که‌هنیکئ
له‌زئ بکن خویه‌ئ بدن ئه‌نیکئ

دا مه‌ظبیت^(١) کین ده‌ست بدین طه‌قر و بێرا

(١) نیف.

سەيید عەبۇش سەیقانەیی

ئافەرىن سەيید عەبۇش سەیقانەیی
خورت و مەرد و شێر جەگەر و چەسپانی
كەس من نەدیت ھندە تێر راخ و جەگەر^(۱)
بو قى وەلاتى ژێرە ببتە رێبەر^(۲)
بەژن و بالا و سیمما شرین شوخ و شەنگ
خوپینا وی ھەیبەنا توپ و تەنگ
چەپەری لى^(۳) ناچن دورا دەھ زەلام
جقاتا ئەو لى عالم کولە خولام
ژ ئاستەنگا چو جارا خوہ قەنەدە
ژ یارا کوردستانى ژێرە کەدە
کوچکا وی بو مێھانا دەر ل تاقە
بو ھەزار و دەستکورتا زەحف و موشتاقە
کولیل کا باغى کوردا لى کر دیار
لەوا کوردا پیکە پیکر ئیفتیخار
خودان ئەصل و کەمال و تیر و دیانەت
بو وی ھەر لائىقە قەنجى و عەدالەت

(۱) ل جەھەك دیتەر: كەس من نە دیت ھندە تازە و چەلەك.

(۲) ل جەھەك دیتەر: ھەر وەكى بەھرا وی تنى رەخت و چەك.

(۳) ل جەھەك دیتەر: وی.

ب چاکی هەر سهری خه لکی چه مانده
کهسی ئاها خوه گه هاندی هوانده

ژ دویندهها (مهلا طهیب) ئی مه شهوور
خورت و عالم و مهرد و تیر بهخت و زوور

تهنگی وان مه نه دیتن هنده ئینسان
کهسی ئی بینه دوژمن مان په ریشان

ل ناف کوردا گه لهک شوهرت^(۱) و به لاقه
هەر و هەر پیروژ بت ئه دهنگ و ناقه

شه مال و سهنگه را ئه قی وهلاتی
مخابن صهد مخابن وه ئی هاتی

جانئ خوه بو وهلاتی کره قوریان
حه می کهس مه دحه کارن دهشت و زۆزان

ئه فه دلویهک به حسنی قی سهروه ری
ته مهت حه رفهک سووره تا (البقری)

هیقی دارین ژ خودایح مه حشه ری
فه حیل کت بگه هینت که سه ری

دوینده هنی چاف زله ل پیازی
وه هه ژینه هەر وهکی^(۲) دل بخازی

(۱) ناقداری.

(۲) ل جهه کئ دیتر: شپتی.

مراد

كانی گهه‌بابام مرادئ
نخ فلهطسیم^(١) بارگرانه
بووری بام بو درب و جادی
قهرقۆده تیر کول و ژانه
شهف و رۆزا ل ئیفادی
هه‌ردهم یئ^(٢) کوله و سه‌پانه
قوربانم ل بهر جه‌لادی
کانی ریبهر و سه‌میانه
گه‌ه‌شتبام باب و یادی
دهست دا بام قۆرم و عه‌لانه
شوینا شینئ ببا شادی
گویره‌هه دا دته‌هه ددانه
داخوورم وه‌کی رۆبادی
ته‌نابم ژ کول و کۆفانه
گه‌هم مه‌رم و مرادی
مه‌لایئ دالی بت شه‌هیانه
نه‌ه‌زا^(٣) نه‌ه د گۆتئ رادی
بو کسه‌ئ نه‌دبی قوربانه

(١) فه‌تسیم.

(٢) ل جه‌ه‌کی دیتر: هه‌ر ده‌می.

(٣) ل جه‌ه‌کی دیتر: که‌سه‌کی.

مه هیقی ژ مهزای بادی
ئه و داخاز کت ژ پهمانه
ل سهه وهلاتی خوه بادی
ئه م وهکی حه می ئینسانه

دووېانك^(١)

هندى دووېانكى ميړخاسى و تير زاخن
مهرد و نان ده هوسه ئ ئيك ئيجاخن

وه كوردهوارن گهلهك هاريكارن
بو نه حهق و نه حهزا زه خف دژوارن

گهلهك بداف كه نه بو قى وه لاتی
بن گوركرن سپه و خورتیت ژیهاتی

بو دوژمنا خوه ژیره ناچه مین
فه قیر و ژارا گهلهك دحهوین

گوندى وان دووېانكه ل رهخى ریه
چ رپبارا بوورى ل سه سزى یه

وه مه عرووف و دیارن ل ده قهرى
چیا بیژن نه نینه بهلى و ئهرى

ل حه مى هیرشیت كوردا پى شینه
كارى وان نه بازدان و نه گهرینه

ژیره پیرۆز بت ئهف زاخو جه گهره
ئهن نابینم كه سهك ژیره همبهره

^(١) دووېانك: گوندهكه سه رب دهقرا سلېفانه يانقه يه.

ئالۆز

قى ھەيامى ئەم ئالۆز بىن ب خۆڧە
بارگرانە كەس نىنە پى بلۆڧە

بەرى خوە بدئ قىبلى چىنا بت
ھەگەر پشتى بدىخ دئ ل تە تا بت

رۆژھەلاتى پشت و بەر وەكى ئىكە
وەك كراسى تەبت پستووك و مىكە

رۆژئاقايى ئەو ژى نابت درىستى
ل مە دنيا تىكە بى يە بەستى

ب لەپىت زۆردارا ل مە بى يە فەرمان
ماينە بى رى كەسەكى نىنە ئەمان

ئاوارە بىن ماينە بى وار و وەطەن^(۱)
ل مە وىران بى شەل و شەپك و كەپەن

مە ھان^(۲) گەھاند (شىخ طەھا سلىقانى)
بگەھىنت (شىخ نۆرەدىن برىفكانى)

ئەو بگەھىنت رەسول و ئەنبىا
ھەمى شىخ و صالح و وەلىا

(۱) وەطەن: وەلات.

(۲) ھەوار.

دگهل عهبدولقادر غهوشی بهغدایع
پیڤکه بهگههینن بابی فاطمایع^(١)

هیقیدار بن ژرهبی عزهتی
مه قورتال کت ژقی غهدر و محنهتی

ظولما قان ظالما هندی دژواره
پتر ژ پیڤکه دانا ئهژدههاره

^(١) فاتیما کچا پیغه مبهری (س).

ئافەرىن بۇ كواشیا

ئافەرىن ھەر ئافەرىن بۇ كواشیا
شېرمیەرن مېرخاسیت دەشت و چیا

كەس من نەدیت ھندە چەسپان و چەلەنگ
ھەر وەكى بەھرا وان تنى پەخت و چەك^(۱)

نى ئەوین كەویت پۇباد ل سینگ شەپرا
ھېرشا ددن سەر كوسك و چەپەرا

نەخوینا وان لى ب ئارزن كواشى
مخو و ھەمرا و ھەسب سەر لى پراشى

كەسى ھان گەھاندن د ھەوینن^(۲)
ژیۆ كەسى چجار خوە ناچەمینن^(۳)

بۇ تەقوا دینی گەلەك^(۴) مانە مەشھوور
بەخت و مروەت و سەخى دل فرەھ زوور

كوردەوارن پتەر ژ كوردەوارا
ژیىخ خوە بوورانەدن دژی نەیارا

مىژووا كواشیا كەقن و دیارە
بۇ كەسى نەكرنە پارە پارە

(۱) ل جەھك دیتەر: ھەر وەكى د ئەزەلدا بەھرا وانە چەك.

(۲) ل جەھك دیتەر: كەسى ئاھ و بانگیا خوە گەھاندن.

(۳) ل جەھك دیتەر: د ھەوینن دەست و سەر لى ھالاندی.

(۴) ل جەھك دیتەر: ب تەقوا دینی زەحف.

گەلەك خوین پزاندن بو وەلاتی
بن گوركرن سیپه و خورتیت ژیهاتی

ئەو لەهەندك^(۱) زێرینه یالغ ئقاندین
ئەو دایك پەرینه ئەویت هەژاندین

بو پیرۆز بت ئەو خەبات و بزاقه
هەتا هەتا دەنگ و جەگەر و ناقه

ئەفە دلۆپەك بەحسە ئان چەسپانا
تەمەت حەرفەك سوورەتا (آل عمران)۱

(۱) لاندك.

فەنەر

فەنەرئ شوعله دابی یه رۆناهی
دلئ ب کۆقان لئ بی دیلان و شاهی
چاف بشکوژین ل مه پۆهن بی بیناهی
مه و وه تهخمینکردئ بته تەناهی

مه لئ نیپری هەر کەسئ بییره^(۱) ب دەست
دئ وەرگیرت دەرایی پی بته مهست
هزر ناکت رهکا کەندال گەر قەرپست
ئاف و دەرآف دئ مچ^(۲) بت لئ بته بهست

مه گۆت بۆ دوژمنا دئ بینه کەلەم
ل مه زیدەبی تەوش و ئیش و ئەلەم
فەیدە ناکت قیجا شیرەت و قەلەم
دئ ل مه برهت^(۳) دەنگ و ناف و مەرەم

من ل سەر خەلکئ گازندە و گازی یه
رچا^(۴) و داخاز و هەوار و هیقی یه
خوه قەگرن دا نەکەقن بەر بهیه
چونکی پیغەمبەر ئی نهیی پاضی یه

(۱) ل جههکئ دیتەر: مه پیر.

(۲) هیته گرتن.

(۳) ژناف بچیت.

(۴) هیقی.

- پیتقی گوھ بدن قی نصحه تی^(۱)
 دا ژ دەست خوھ نهکن ئەقی فورصه تی^(۲)
 مه لای شیرت گه هانده غایه تی^(۳)
 دا پیکشه دهرباس^(۴) بین ژ میحنه تی^(۵)

خوینا هاتی رشتن دا نهبت هه در^(۶)
 دا ل مه ویران نهبت ناک و قه در
 مهژی وهک خه لکی ههبت پارچه ک عه در
 ما نه بهسه ل سه رمه هنده غه در

بهسه بو مه بهیلن قی دهنگ و نا قی
 دا وهکی بهری نهو نه بین ئا قی
 هه ی بای گرتنه دل و میلاک و چا قی
 ما هتا کهنگی چاف زله ل ده را قی

(۱) شیرت.

(۲) دهلیقه، دهرفته.

(۳) مهیهستی.

(۴) دهرباز.

(۵) نهخووشی، تهنگافی.

(۶) ههروه نهجت.

جۆتیار

جۆتیار خووش دەمه په لا كهتى⁽¹⁾
خوه پێك بینه هیش نه بهسه خه لهتى
زوى بچینه دا شه پێك بگههت بهتى

دهخلى ساقا خودان دئ هه ر لئ تا بت
چو نا ئیته بیده ر ئ مشتى كا بت
سه ر ئ وى ل بهر هۆگرا رانا بت

كوار و كوئین و چال لئ⁽²⁾ مینن قاله
دئ گه رى بت ناگه هته هه قاله
دئ⁽³⁾ بته قه ردار هه رمه هۆ صاله

بیته چاندىن هنگورى سه رفه رازه
به ر نا كه هته ئاستهنگ⁽⁴⁾ و ئه فرازه
نا بته خودان ته مبییر⁽⁵⁾ و سازه

خه لكه كئ هنگورى ده ست برئ چاندىن
چال و عومبار داگرتن خوه هه ژاندىن
گه هشتن مه رهمع عالا چكلا ندىن

(1) ل جهه كئ دیتەر: جۆتیارۆ قن سالا په لا هه دكه تى.

(2) ل جهه كئ دیتەر: دئ.

(3) ل جهه كئ دیتەر: نع دئ.

(4) ل جهه كئ دیتەر: نهال.

(5) ل جهه كئ دیتەر: ته نبیر.

دئ گوھ بده مهلايى زۆر بچينه
دا داگرئ عومبار و چال و كولينه
ئهفه خوش فورصهته⁽¹⁾ صالحهك زيڤينه

نئ مهلا دا زوى چينت بئ پهركاره
هنده هات و چوو ما بئ هاريكاره
دهست تنئ ناچته سهركاره

يا مايى ددهست مهده پئ بحهسينم
ده ههركه رۆژهكئ داسئ تئ وهريئم
نئ ئەز مهلايهك گهلهك وار شريئم

(1) دهليفه، دمهفمه.

ژن پهښان

کچا خووه دا پهښانئ
د فنا دایع بقوسینه
نخ هه که نه چه سپانئ
سئ بهرکا بو بینه
سه رئ ته دا چه مانئ
چو جار نه ختی نه ستینه
نه هیله بیت ئه یوانئ
له عنه تی لیب بارینه
ما چهوا دایع نزانیت
ئهو کچا سه ریه ردایی
حه تا کچ لئ ببانیت
ئهو دیه که په قایی
سه رئ خووه شوورکت دانیت
بیژت شوولا خودایی
ئهو چو ژ عادی نزانیت
هه تکا خووه دایه بایی
چه ند صال ته خودانکری
ب دیف کیرمئ ئیکئ که تی
من گرتی ئهو یا مری
ما تو بئ خاصیه تی
ئهو قه بجه ته پاکری
می رئ تو نه حورمه تی

دالتە بکن چافکری
برهین^(۱) قی عەدەتی
سەرئ ئیجاخا چەماند
پاشی نەختی بستین
دلی دوژمنا کەواند
ل جقاتا وی رین
تە فەحیل کەر و حەواند
داخازا وی پێک بین
تە پی غیرەتی خەلان
دیاره هار و دین
کائەف کاره برهبا
وەکی خودانییت عەبا
چ بیژن برا و بابا
تل دا بانە لولەبا
یان شەفرییت قەسابا
قیزا دا بیژن تو بەبا
کا تیژ زاخ و هوسابا
نە وەک جوھی و فالەبا

(۱) ژناقیبەن.

ژن ئینان

هه که دئ ژنی ئینی

عافییه تی ژنی ببینی

فه که ره پهوش تی دایی

دا نه که فه تی به لایی

گه ته دیت دایع عه رزه

خوه فه گه ره نه له رزه

ژیۆ کچی نینه چاره

دگه له ناکی ئی داره

نه که فچه که کی گه راری

چهند سویر بت دئ چت خاری

چهند یا به لاش بت نهینه

که یفا خه لکی ب خوه نهینه

زیزه هه له ل سه ره پیکه

ما دئ ئه زمانی ژنی که

بقوتی فه یسه ناکت

دل تی ته تژی تاکت

قییت دهست بیع سی بهرکی

هه تک چوول ناخ خه لکی

ژن به نکه تی قیامه تی

گوه به ده تی شیره تی

ته دیت یا نه رم و مه رده

ده ستا ژ کچی نه به رده

نه خاسمه يا ب ديانهت
دويندهه نابت هه لامهت

چه نند پيرى ته خودان كت
وهكى خورته كئى جان كت

له شئ ته پهرخينت
هه ردهم ل نك ته رينت

گوه نادت كچ و بيكئ
هه ادري ئييت ئاليكئ

هه گهر گوهداري منئ
نن اببئى وهى ل منئ

نه كو د حه ما ب وه رينئ
چاف زل بت ل دوخينئ

يا نه سهب⁽¹⁾ پر موهمه⁽²⁾
وهكى كه لها دمدمه⁽³⁾

هه كه تو ئه قئ ببئى
دياره كهر و گبئى

نئ ئه صالى زئى زئه
ما ييت ئه صالى بو چنه

هه زربكه د زيريه
نئ پاشى و شبيده

(1) دويندهه.

(2) گرنه.

(3) كه لها ناقدارا دمدم.

عهید

ئهو نه عهیده پاقر و لباس نوی بت
عهید ئهو عهیده بژین و دل صافی بت
دا خودی فهحیل کت ژئی راضی بت

گهلهکا وهکی مه عهید بووراندن
ل کولانا گهپهان خوه خهملاندن^(۱)
فهیده نه دان کفن ل دور ئالاندن

خه نیا وی بت ل عهیدئ خوه ئازاکت
تشتئ خودایئ ژئی قیایی ئه دا کت^(۲)
دا ل ههشرئ خوه ژ بی دینا جوداکت

هندی عهیده پۆزا ئازاکرنئ
نه تنئ یا خارن و کهشخه کرنئ
قیات هشیارین دا نهئین قهماندنئ

مه لا ل عهیدئ مه لیل و خه لیله
نه کوب کهفت بهر ئیش و پیله
کا دیتی گه هشتی رینزا فهحیله^(۳)

(۱) ل جههکئ دیتر: ل جقاتا پالان خوه خهملاندن.

(۲) ل جههکئ دیتر: تشتئ خودئ ژیره گۆتی ئه دا کت.

(۳) ل جههکئ دیتر: نزانن دئ کهفت دموسا فهحیله.

هه‌یقیت صائغ

صاڵ دوازده هه‌یقن هژمار نه ئیکه
چار ژوان سیهن حه‌فت سه‌ و ئیکه
ئیکه ژێ بیست و هه‌شت چار سه‌ کیم ئیکه

کانوون و کانوون ئادار و گولانه

تیرمه‌ه و ته‌باخ و چریا ئیکه
ئه‌ف حه‌فت هه‌یقه‌نه بیست سه‌ و ئیکه
سبات بیست و هه‌شت چار سه‌ کیم ئیکه

ئیلون و نیسان و خه‌زیرانه

دگه‌ل چریا دوو سه‌ سه‌ بزانه
یا من ژێ زانی هژمار هوسانه
که‌سه‌ نه‌قه‌هاند^(١) هوسا ب هۆزانه

دیار بی مه‌لا زه‌حف په‌له‌وانه^(٢)

په‌خنه‌ لی نه‌دن ئه‌ی هۆزانقانی^(٣)
هه‌یقیت عه‌سمانی من ژێ نزان
ژێ به‌حس نه‌کن لی نه‌ په‌هوانی

یا ب درستی شو‌لا په‌حمانه^(١)

(١) ل جهه‌کی دیتر: که‌س دی چئ نه‌کر.

(٢) ل جهه‌کی دیتر: بۆ شعرا کوردی زه‌حف په‌له‌وانه.

(٣) ل جهه‌کی دیتر: په‌خنی لی نه‌دن که‌س ب وجدانه.

- ههگهر ئېك بېژت من يا ژئ زانى (٢)
بو ديار (٣) ناكه وهك سايئاني (٤)
دا پي ب بهحسن كو ميئت ئينساني (٥)

-
- (١) ل جههك ديتر: يا ب درستي كاري خودانه.
(٢) ل جههك ديتر: ههگهر ئېك بېژت من زهحف زانى.
(٣) ل جههك ديتر: بو پوهن.
(٤) مهلا ههميد سايئانهيي.
(٥) ل جههك ديتر: دا مهفا بدت جومله ئينساني. ههف مالكه ب داوي نههاتيه.

قاقانی

ئەقە خووش وار و بهاره
دلێ من نە تیڕ وەراره

نێ بێ قاقانی و سەنەده^(۱)

ئەف مەدەد نەخووش مەدەدە

مەدەد یێ ل بەر مەصلەحتێ^(۲)

گەر وەج قەطە ناڵیت خەتێ

نێ مە دیت صائیت هەشتیا

دوژمنی مەشک ل مە کێیا

کەسێ قەط خوێ تێنەگەهاند

سەرێ خوێ ل مە نە هالاند

هەر ئەون یێت هۆل مە کرین

دارکوکا مە ژ قورمی برین

مار گەستێ ژ وەریمی طرست

چک چکا کێزا دپرست

قێت ئەم شەهرمزا و زانا بین

ئێک بگرین نە ژێک جودا بین

دا صەدا مە بچت سەری

کوئەوارین ب دوو بەری

(۱) بەلگە.

(۲) بەرژمۆهندی.

گه لهك جارا مه يا پراچاندى
سىپيك^(١) و دارگورپ شىداندى

يا افيز كه تنى ئالزى
شههتى وهك پيسستى پزى

فهيدى نه دايله دارگورى
پيسى پستى بيبه هبرى

قيت كوردو تو قى بزانى
دا بگهه هى قورم و عه لانى
لهو دلى مه لى قوط قوطه^(٢)
چهند شيف خواهه ل نك دانقوطه

هه^(٣) خودى مه ژته هيقى يه
بو خاترا شىخ و وه ليايه^(٤)

مه دهرباسكه^(٥) وهك هه قالا
بيخه ريزا خودان عالا

مکانى مه ديتى هداى^(٦)
هيش مه لايى چاف نه نقاى

دا هنگى قيركم كه بارى
خوه هه ژينم وهك مسعارى

(١) ل جهه كى ديتى: به قشك.

(٢) قوت قوته.

(٣) ل جهه كى ديتى: ئه.

(٤) ل جهه كى ديتى: ل تك ته سههله و ساناويه.

(٥) دهريازكه.

(٦) ل جهه كى ديتى: قه داى.

شیرهت

خوشکا هیژا نیژیك نهبه بۆیاغی
دا ل حهشری وی چهرمی نهبن دهباغی⁽¹⁾

کهسا کریت ب دهرمانی جان نابت
دوو سی پۆژن دی ژئی ومرت وهها بت

یا دهلاله سپههی بت بخوه جانه
ههوجه ناکت بۆ بۆیاغ و دهرمانه

یا کریت سوعیدا وی زیدهتره
خوه بپاریزه قی شیرهتی وهرگره

حهمی کارا بهیله ب هیقییا خودی قه
قهط کهسهکی ناهیلته ب ریقه

سنگ و بهرا هیقی یه نهقهویری
چهوا بستهه دکی ژ خودی د ویری

چ فهیدهیه بنی مهمکا دیارکی
طۆلاز و ژن مریا دین و هارکی

هلکیشانا موییا ئه وژی حهرامه
نه بۆ ئافرهتا تنی نه زهلاما

⁽¹⁾ دهباغ: گهماردانا چهرم و پویستی.

وهل بورهيا نهكه وهك كوریا مشكى
دئ ئیته داخ دان ب زیلكا دیشكى

عهلمودهیی دینئ مه بهگهه ناکت
هشیار بنئ دئ خودئ ته ژئ جوداكت

ههتك بهرى یه دههوهتا تیکهلی
دئ کوزرئ لهش دئ كهفت بهریهلی

ل سیک و بازارا خوه ب نخیمی
خوشکا هیژا نئ شهرمه تو حهریمی

تهشك رپسئ نوکه سهركول و پیخاس
نئ ناقهشیرت عهورهتی ئهه کراس

باقا دیار نهکه ما دئ دئ بووری
طۆلاز مهندههوش بین ما حتم و کووری

چهنگل رویتئ ههتا مل و بنکهفشی
دئ چ بیژئ دهههئ دکهفی بن فهرشی

پههنتههرونا⁽¹⁾ نئ تیده نا بزقئ
دهههئ دگههئ کهماخ تیده دلقلقئ

نئ ته خورت و طۆلاز مهندههوشکر
ژ یا راست و درست قاریکر

ل سیکا دگههئ وهك خفشا خهزالئ
خودان شههوهت فهدکرن بهژن و بالئ

(1) پههنتههرونا.

شپتی کەرا بۆ دکن فیکە فیکە
دەمەئ دقەرەسن بۆ ئالیکە

گوستیلکا دکن تەلا شەهەدە و بەرانی
نینوک درێژن وەک شاخین بەرانی

ما دەلالە هوسا بی دا هوسا بت
ئەف موریکا هە ب ریزا دورئ بت

چەنگل ریس و تازی ل نک بەقالا
مخابن چاف دان رێما دین بەطالا

هەتک چوو هەندە حەیا ل نک فری
بۆ نەخەمە باقیژن ئاگری

وەخما ئاگری گەلەک دژوارە
دئ برژت ئەو لەشەئ بی ستارە

وەکی بقی عەدەتی بینە فەهما
ژ دینئ ناگرن چو طەرژ^(۱) و رێما

مخابن هەتک برن بقی حالی
ئەدەب برهاند ژ عەررض و عەیاالی

فەکرن بازارا بقی رەنگی تزیئە
بۆ مقام و رەقاس کێوئینە

مخابن قی جانی بدنە صۆتن
ل گور قیامەتەئ بی ت قەرۆتن

(۱) تەرژ.

بوئاخرهتی تشتهکی تی بهیله
ههه مرنه دنیا تیرفهه و فیله

دینی مه سنورهکی بو مه دانی
قاری نهبن دی بته بارگرانی

مه کوردا د گۆت کو حاشا ئەم وهنینه
نهبن فهیت و بن نهرز و بن دینه

مه پاشی چاف دایی مه زی زیدهکر
ئهف دینی هو سپههی مه بن پهردهکر

ب سۆندا مهزن ئەو دهمن قهپانی
جهی نهقهشارتی دی ئیت داخ دانی

هیقیدارم بن پهرده نهچن سیکا
نهوهک خودانییت زنار و جینیکا

مه دیسا هیقی یه خوه زی قهگرن
ییت عهدابن گهلهک طهپراف و دررن

بینی هزرا خوه ئەو دهمن شواری
دهمن لیفکی ب لهشی داد ئینن خاری

مه لایی شیرت کر زهحف دلی پیقه
ل ئاستهنگا ده نهمینت ب پیقه

کا ئەو خوشکا هیژا گوه دایی شیرهتی
گوه نهدایی شهیطانی لیبکت لهعنهتی

عهلی خان سلێقانی

یئ بقیئت مهرد و میرخاسا ببینت
ل كوچك و جقاتا تیر رهونهق^(١) رینت

خوه بگههینت قهصرا مالههسنی
هوستایئ حهفت صائئ ئەو یانئزنی

بته میهقان ل كوچكا عهلی خانی
دا ل سفرئ دهست ببت لوطمئ رانی

ب ئەوصافا^(٢) لئ بنیره حاتهمه^(٣)
خودان ئەصل و كهمال و تیر كههمه

كسهك نینه ژیره همبهر و ههقال
جقاتا ئەو لئ رینت خهك تفال

كیم مه دیتن هنده چهسپان و چهلهك
ههر وهکی بههرا وی تنئ رهخت و چهك

چهك د لهپیدا چ دهمن گرتی چهپهر
دوژمنا بۆ نههما چو حال و مهفه^(٤)

بابئ ئەكرهم جهوههريئ كوردایهتی
تیر زاخ و سهقا مهركئ قهومیهتی

(١) پدوش.

(٢) سالوخته.

(٣) حاتهمن تائی ئەوئ ب نانددهییئ ناقدار.

(٤) رێك.

خوپینا وی هه‌یه‌تا بۆمبه و تزه‌نگ
ل ته پیرۆز بت ئاواز و ئاف و ده‌نگ

زه‌حف خوین رشتن ل سه‌ر ئاخا وه‌لاتی

گه‌له‌ك بن گوپكرن خورتیت ژیهاتی

ژ مالا مه‌لا ته‌ییی^(١) ئیجاخه
ل سه‌ر دفنا دوژمنا میرقوت و داخه

حه‌یفی ژ كه‌سه‌كی پا قه‌ط ناهیلن

ل حه‌می جه و وارا پرویاد و پیلن

ئامرن^(٢) چو جارا نه‌بین مه‌ئموور^(٣)

عالم و زانا و خورتن نابنه بوور

ل ئاف كوردا گه‌له‌ك مه‌شه‌وور و دیارن

خودان كوچك و كه‌رم و كورده‌وارن

(١) بنه‌مالع مه‌لا ته‌ییی ئیك ژ بنه‌مالین ناقدارین سلێفانه‌یان ده‌یته هژمارتن.

(٢) به‌رپرس.

(٣) (مه‌ئموور) واته (كارفه‌رما).

شیریت بیشا

بنگههه ئهحمهد لئ ههبن نامرت
عالا دئ لئ ئیته قههوان دئ زقپرت

بیشی شیر کهتنی کهسهک نابرت
دوژمن ل رهخ و دوور ههه ل تویترت

باغی گول ل نافع شوین بیهن ژئ دفپرت
دارا ئاف گههشت بنی دئیل سهه قویرت

تیرا تیژ و دژوار مههرتال نابرت
کهسی بههلهوان دئ هوی قهگرت

دوژمنی نهحهز عویر دئ لئ درت
خودانی باغی زوی دی حهقی وهرگرت

لئ بته شاهی دنافع دا ئیورت
بهه خوهری هلینت یئ دی ناکرت

ومرز و سهقا

ومرزیت صائخ ههر و ههر ئهف چاره
هاقین و پهیز^(۱) و زقسیتان و بهاره
هاقین یا هشک و وهخم و دژواره
هندی پهیزه سهقا هشک و ساره
زقسیتان تهر و گهلهک ساره
بهاری ناخجیه وهک ئیقه ساره

نخ هندی هاقینه چهکا جنیدیا
پهیزی دهمخ ئیش و تاویا
زقسیتان دهمخ مههه و دوباویا
هندی بهاره ومرزی گول و گیا
دشهکهره ژبو تهف سهیرانیا
نخاسمه رۆژیته عهتله و ئهینیا

(۱) پاییز.

خاندەوار

گەلی خورت و جەحیلا
فیر بینه خواندن
بەری بسک و سمبایلا
هەکەر گوهداری من
نە پالەن شپتی جەحیلا
نێ دێ بەری ژێ چن
گوە نەدن فەن و فیلا
نەئینە خاپانەدن
دا نەکەقن بەر پایلا
ئەووە ژیارا دن
نێ کەهەنیکامە شایلا
دا بەس بێن گقاشتن
خەلکێ واری مە کیلا
تەحلتەرە ژ مرن
دێ فەکرنە جاھایلا
نێ هەر ئەو مانە تن
هۆگرا ئەو قەھایلا
بۆ حەمی کاریت دن

قوتابی و خویندکار

قوتابی ماموستا بابیه

چ دەمێ هات پیشقه رابیه

گوهداری گهلهك بۆ فهره

موم و شهمال و فهنه ره

زقردگه له نه ئاخقه

دله پادا قههط نه ئقه

نع دئ ته فیرکت زانین

رۆنـاـهـیـن دئ پـیـنـیـن

دئ ته گههینت ئارمانج

پین وهگرری پله و تانج

دهییاب ژ تهپه وه ناکن

وهسا فهنه ری گهش ناکن

گهلهك گوهد بدن خواندن

نی ههکه ره گوهداری من

كۆفاندار

مەرەما من گەلەك كۆيرە
چېكەم من ل ھزر و بىرە

لەشەن من پېكشە ئى پىتە
خوین ژ مېلاكا من مېھتە

كەسەن ھاش دەردى من نینە
ھەر ل من گىرى و ئاخینە

ب شەف و پۆزان ئەز نانم
ھاھا ئەز دى ب عەدرى كەقم

ئى ئەم يىت بىنە بەندەوار
شېتى مارا بى جە و وار

خەمال دلى خىقەت قەدا
دەست ناچت چو كار و كەدا

پۆنناھى ل مە ھنەدابی
وەك طۆفاننى ل مە رابىسى

ئەم ژ سەر وارى مە برىن
ژ ملىك و مالا قوت كرىن

كا كانى بى يە پۆنناھى
دلى ب كۆفان ئى بى شاھى

كەسەن بىژت دى زقپرى
دى ل سەر وارى خوہ خوپرى

دارا بیج فهیده^(١)

دارا سییه ل خووه نهکت
نهفه کرئ هه ریا شینه
قهط^(٢) چهقا بلند ناکت
ئهوئ چو بها نینه
ئاف بدئ هیژئ ناکت
دئ قورمچت هاقینیه
کهس فهیده هیژئ ناکت
مافئ وئ هه ر برینه
نهکو مهلا دهنگ ناکت
قرقژی لئ هاقینیه
جیا ژئ بیئت ئهدا دکت
کهسه کی هازئ نینه
دئ جانیئا^(٣) خووه فیداکت
وه لهوو چه نه ند رۆح شرینه

(١) ل جهه کی دیتر: دارا بیج سه.

(٢) ل جهه کی دیتر: ئهو.

(٣) ل جهه کی دیتر: جانی.

بی خیفه

طاقیهك^(۱) بارانئ رشت زیل دا گیا
دهمئ هه یقا نیسانئ مهشك و کیا

ئاڤا كهه نیا^(۲) خرتیه پئ زیده بی
باغ و چیمهن^(۳) خهملین دل پئ قه بی

ومره و نه قدا كهه ملی هاته بهری
بالتیهی خوه ئاڤیت چهقی^(۴) سهری

چ دهمئ چوبا دا فیقی ژئی چنی
رهنگیت فیقی و ئاڤا^(۵) تهزی و تینئ

نیشكه کیڤه دیار بی عهورهك طاری^(۶)
شابهته داهیلان وهکی^(۷) زیهاری

خورمه خورم كهته عهورا لهیی رابی
وهسا قهگرت پئك و ریبار هندا بی

(۱) تاڤیهك.

(۲) ل جههكئ دیتر: كهه نیا.

(۳) ل جههكئ دیتر: بوخجه.

(۴) ل جههكئ دیتر: چهقی.

(۵) ل جههكئ دیتر: ئاڤیت.

(۶) تاری.

(۷) ل جههكئ دیتر: شپتی.

قورم و چهق ره و ریچال لیک ئالاندن
دار و باریت رهز و باغی قراندن

نیژهن کرن طان^(۱) و پیژان دانه دوور

راستکرن شیف و نهال بهطهن و کوور

هکولان ژ قورمی بشکفت و نفی

کاته دا هاته بهری گههشت دهفی

خوهمال هندی هاتن خیفه نهکری

پاشقهبرن قههیلان هه ی دی^(۲) کری

ئهویت^(۳) تهماشهکرین بار^(۴) داگرتن

خوهمال^(۵) و بنکول ژئی دمریخستن

شیر و پلنگ ژ برسا دا دمرن

گورگ و پیقی ل گۆشتی بهرخا د ئیورن

یا د ههبانیده هاته قارانئ

نی ئهقهیه دروشمی کوردستانئ

مهلائی پیقه خووه دا وهک ههقالا

خیفه نهکر^(۶) کاته بهر ئیش و نالا

(۱) تان.

(۲) ل جههکی دیتر: ههیده.

(۳) ل جههکی دیتر: ئهوین.

(۴) ل جههکی دیتر: بار ژئی.

(۵) ل جههکی دیتر: ئهوه خوهمال.

(۶) ل جههکی دیتر: طام نهکری.

ما دهلال و مروهته هو بكنه
هاريكار و خوهمال ببن رهبنه

نئ ئەقه دورهيئ باب و باپيرا

رئيهر و پاشا و سهروهر و ميرا

لهوا حهتا نهۆ بينه قهرقوده

مال و مهزهل ههر ئئ بيه فهرهوده

نئ يا تير گهلهك يا ماي د بنیده

ئهم ده بينن يا دبنئ هيژیده

باغی شعرا

باغی شعرا کاتا ددت نغ هەر شاعر لی هه نه
هیلینا تیده رابین فهرخ تیده مشه نه
دی خورن بو وهلاتی ژئی نابت میراته نه

باغی وان تیر بلبلن هەر ب شهپک و شه لن
بو ژیارا وهلاتی تیر بزاف و دل کولن
وهکو شاعریت خه لک دا دوژمن ب ههلن

مخابن نهۆ ییت مه هندانه و ئافیتینه
نه وهک ییت خه لکه ک دی، خه لک^(۱) بو مشتهرینه^(۲)
ما^(۳) چ بیژین نه زانا ییت مه پیته پی نینه

یغ هۆزانهک شههینا ل نک مه وهک وهلی یه^(۴)
هند بی قه در و قیمه تن کیمترن ژ بهنیا
قه ط و قه ط لیقه نابین هه تا قه دن کیلیا

دی مینت دهوره ک دی هه تا عالم^(۵) تیگه هن
ئهو برینیت پیتهی دی دهرمان کن و گه هن^(۱)

(۱) ل جهه ک دیتر: تیکدا.

(۲) (موشته ری) واته (بکر).

(۳) ل جهه ک دیتر: دی.

(۴) ل جهه ک دیتر: یغ هۆزانهک شههینا جه مه شپتی وهلیا.

(۵) ل جهه ک دیتر: خه لک.

دئ پلنگا خودان کن دا ل وهلائی ب شههن

نئ حهیف^(۲) صهد مخابن قهط قهدرئ وان نزانن

لهوانئ هتا نهؤ بهنینه و بئ سهمیانن^(۳)

مه حهیفا قان بهرانا ژیره کوره شقانن

شاعر و هوزانقانان ئهف ریکه نیشا وهدا

دا بگههن مرادئ خشیما خوه ژئ قهدا

ئهف لقلق و دهست کهتی دهولهسهرئ (ئهحمهدا)^(۴)

دئ فهکرن خه لکهکج دی چهوا شاعر حهبینن

ههردهم ژیرا گوهدارن مه رهقدارن بیینن

قهط و قهط ژئ تیرنابن قیت ههردهم ل نک رینن^(۵)

(۱) ل جههکئ دیتر: دئ گههن.

(۲) ل جههکئ دیتر: مخابن.

(۳) ل جههکئ دیتر: نئ لهوا هتا نوکه بهنینه و بئ خودانن.

(۴) ل جههکئ دیتر: ئهقا ژئ تیته زانین دهولت سهرئ ئهحمهدا.

(۵) ل جههکئ دیتر: چاف زله ل پینقیسیع دا وهرگرن بخوینن.

ئاقلمەند

سەر ھەنە سەر كۆك ھەنە
كا سەرى پىجى بجمەن
بى گومان زەحف مشەنە
قېت ئەو خولە نەبن
وەك قارۆل و لەقەنە
ئاگە ھادارى ل نك ھەبن
خەمخور بن بۆ وەطەنە
دا ھەردەم كولە نەبن
نەمىنن بى وەطەنە
بۆ خەلكى پالە نەبن
شپتى گورتا چەتەنە
چىترە ئەو سەر نەبن
بى فەيدە وەك رەبەنە^(۱)

^(۱) ب ئەقى شپووى ب داوى ھاتىە.

مخابن

مخابن هۆزانقانی کولیکا کوردا حەما
ما چ بیژین نەزان و مەزن و موحتەرەما
کەسێ ئاگەھ ژێ نینە دل بیه دەریا خەما

نی هندی هۆزانقانی هەسان و کوردەوارن
کایێ ظامما بزانی نەو نە لێ هشیارن
نی وەک یێت خەلکەکی لێ هشیار و گوهدارن

ئەف عالمە پیش کەتی دەولەت سەری شاعرا
هەنی مە داھول قوطا کەسێ نەگۆت مە برا
قەط دەستا ژێ بەرنادین وەک هەقال و هۆگرا

نی دەنگێ داھولامە دەنگ دا حەتا ئاسمانی
چاق دان زک و بن زکا و خارنا گۆشتی رانی
ئەف پچا ب دەست مە کەتی دەولەت سەری خودانی

هۆزانتانم

ئەز مەلایەك هۆزانتانم

د هۆزانتانادا چەسپانم

نابت مەدح مەوھیبەییە

پتەرا ژ من بەش تەق ھەییە

من دا رۆبازا ئەحمەدا

ل چار کناارا وان دەنگەدا

شپتی ییت وان کلاسیکن

نەوہك جوینەکی چوریکن

هۆزان ئەون ب کەقن پیکن

دەمەق دیلانەق بو بیکن

ئەقیات دین نھۆ پەیدابین

وہکی مودیلەق پەق پابین

گومتلی زهیری

چیا و گومتلی زیهیری زهیری
گهلهک جارا بهاتری ژیهیری
ژیۆ تهنگافیا گهلهک مهفهری

ئهوه پیژانغ مفرهق و پیلایه
بیناهی و موم و فهنهر و چرایه
شپتی دای و بابا تییر بهایه

بیهیری دئی هلینغ صال جارک
گهنم و برنج و جهه صد عهلبهک
ل نک من نائین چمی تهحتکهک

چیا رهنگیت فیقی ویت لغ ههنه
رپیار و کههنیلت تهزی لغ مشهنه
تری و ههژیرو و خوخ و زهردهلهنه

سیف و هنار و تهراقی و هرملکا
باهیف و گويز و کهزوان و حولیکا
گهزۆ و کشمش و تهفسک و ههلهلیکا

کتک و میویژ و بنسق و زهیتوینه
مژمژ و توی و سیقهلوک و کارچینه
گوهیشک و شاه بهلۆت و بهرینه

نهخاسمه مشهیه واری هنگفینی
نیف دانی پیقهتری لغ نامینی

قوربهش و كوويژك و كيڤيا
رېڤى و كيڤريشك و مهيمينك و ژويژيا

گورى و سيخور و بزن مشك و سقووره
كم كم و خهزال و مشك و جوردي كووره
ديپشك و مشك و زيهار و مارييت كووره

جوهر و بيك مار زيڤزيقه و كويسيئه
كيژ و كهرموز و زڤيرك و كيڤژهئه
زركيٽك و پيرتهڤنك و سهريئه

شاطان و پهنگ و كهنيرقاچ و سپيندار
مازي و كهڤوت و بهناف بهري و ديندار
زڤزلق و بهه و مهپان و چنار

كاژ و زهيتوين و شيلان و گاوك و بهنوڤك
پاص و بنهفص و رويل شيناك و بيهوڤك
تهڤري و كيپرات و بيه شهنگ و ههلههلوڤك

نيرگز و سيسن و مامبز و پيڤووك
گول نهخين و هيرو و كوئيلك و ترشووك
رحان و بهيبين و گول و پالي مووك

طوٽك و كههنگ و گويرسك و صوپيازه
كاريا كهلههي و گهزو دل خازه
كوند و زهبهش و تلوزي و پيڤازه

گهزؤ و توئ و كارچين و كهزوان و حليك
سيڤ و هنار و باهيف و گوير و هرميك
ههژير و مشمش و سيڤ و ههلههليك

داركوكه و زركه و كوچهك چهكويله
داوتك و تيتى و بهرپهش و زهرويله
ميش و خولينك و طهير كولى و رهشويله

زريچ و شركاك و سقيانك و ديف و سؤر
زهنگ و ليتك و بهفريك و خچو سهرسؤر
بن طانك و سهرشين قهشقهلانك و بم كؤر

نى هيش ناف و فيقى و گيا مشهنه
ژييات قى عالهمى حهمى زيدهنه
چهند ژى بخوى لى بگهرى ههروهنه

من نه گؤت چ بهحسى جوريت گيايى
گهلهك گههپهامه ل دول و چيايى
ههه تشتهكى لى ههه من يا بينايى

گهلهك ناف و گيانهومر منه گؤتن
نهكو هندن لهوما منه گؤتن
بلا چو ئاخفتن نهئىن گؤتن

لهو من حهمى نه گؤتن دا دريژبت
خواندهقان دا پيچه عاجز و گيژبت
وهك ستيرييت عهسمانى ئەف گولاقيژبت

چيايه بو ئهقى عهدرى سهنگهه
لى نه فكهه ب سههرفه قوچه بهه
دبنقه كانا زيخف و زيپرئ زهه

چهند دياركم هههه كيمه و نهههوه
جهن مير و مير و خومكارا نهوه

بنیـرن میـژووئ نـئ نـه درهوه

دئ بلا باش بزانی عالم حەمی
کورد ماکن پشتی نوح و ئادەمی
ئەفە شاهد ئی هات قەفاندن گەمی

مخابن ئەف کانە مایه بی سەمیان
هات چەراندن ئەف زیانە بی پاوان
ژ قەهرا دە مەلا مایه پەریشان

هیقیدارم گەر کیماتی ئی هەبت
ل من نەگرن درستی خەما وه بت
بسلمان و ئیزدی یان فەلە بت

کەسە نینە بەنی ئادەم بی نیسان^(۱)
پێرمیرو جەحیل و ناڤ سەر و جان
ئییلا خودایی زولجەلال و پەحمان

^(۱) ئەوی تشتا ژ پیر دکەت.

خانمئین پاقر و بژین

ژنییت بهرواریا ب صهبر و تهنانه
ئهو ژ ئافرهتییت دیتیری^(۱) جودانه

ل سهر مری و گۆرا خوه ناچهچرن
خنیا کهسج ب دهست خو ئیخستین دورن^(۲)

ئهو لاندک زیپیهتییده نغاندین
ئهو ماکه جوورینه یییت ئه و ههژاندین

ئهو شیر ههلاله یی پی فرشکری
خودئ تو فهحیل کی پۆزا ئاخری

من نه دیتن وهک^(۳) وان تیر ههیا و مهستوور
موخهدهر و نخامتی مانه مهشهوور

کا خوزی ههمی ئافرهت وهسابان
موخهدهر و نخامتی گهپرابان

دا لهشیع وان د گوری ده تهناپا
جان نه کوزری با وهکی^(۴) کهبابا

دویندهها ئان خانما دئ بن میچاک
خورت و مهرد و خودان دین و ئیدراک

(۱) ل جههکی دیتیر: دیتیری ژی.

(۲) ل جههکی دیتیر: ب دهست خوه بیخن تیر بهانه و دوورن.

(۳) ل جههکی دیتیر: من نه دیت شپهت.

(۴) ل جههکی دیتیر: شپتی.

ژێره پیرۆز بت ئەف سهبر و ههواره
عهشیر پیح سهه بلند و ئیفتیخاره

هندی بهرواری تیڕ رهوشت و دینن
تیڕ زاخ و جهگهر و وهلات شیرین

وه مهرد و نان دهه و خودان وهفانه
ژ قح عالمه ما دیتیری جودانه

ژێره پیرۆز بت ئەف خهصلهتین دهلال
ل دهقهری نینن ههفکویف و میثال

قاژی و بهقهه^(۱)

حهیف كهتینه دهوړی قاژی و بهقهه
لهو كهتین بهر ئیش و نال و ئهلهه
نی لهوا دنیا بیه شهقل و شهه

فهكرن جوینهكی تیږه و صوووفینه
جوینا دیترو وهابی و سهلهفینه
د بنقه بنیږن بهقهه و قاژینه

میژهکن^(۲) برهکا ب شاشك و جوبهنه
یان كهفیل سهر ملی ب دشداشهنه
سمبیل طهراشن دی بیژی کوسهنه

قهط بی دلیا کاریدهستا ناکن
گوتنا وان ناشکینن خوه زی قهناکن
گوتنا پیغمبهرییه گهم ناکن

چاق لی زلن بو دهراقی دلویرن
تا قافیرن ژ کیشه هاته دادعویرن
بو تالیی بی هس و بی بیرن

چ بهندا هات بهری ههما هوگرن

(۱) وهك پهنگی ژیجوووی.

(۲) سههكههنی.

دا ئه‌وژى توپه‌يه‌كه‌ى ژى داگرن
يان پارچه‌يه‌كا عه‌درى دا وهرگرن

بنپه‌ره هنده‌كا نى كاربه‌دستن
چه‌ندا داعويرن ژى تپه‌ر نابن نه‌مه‌ستن
ژرهمه‌ خودايه‌ مه‌زن شه‌ره‌ستن

به‌ره‌ى خوه‌ بدن زه‌نگين و تجارا^(١)
كونجى ل له‌پا نارپه‌ژن بو‌ه‌ه‌ژارا
قه‌ط نانه‌ن ژبه‌ر ته‌خمينه‌ پارا

به‌ه‌را خودى ب درسته‌ شه‌ده‌ر ناكن
له‌په‌ى^(٢) خوه‌ بو‌فه‌قيه‌ره‌ درپه‌ژ ناكن
گوتنه‌ خودى و پيغمه‌به‌رى ب جه‌ ناكن

ده‌سته‌ى خو بو‌فه‌قيه‌ره‌ د مچينن
دن وان كه‌سه‌ دا وه‌جا وان ب قه‌تيني‌ن
نيله‌ه‌ه‌ى ل قيامه‌ته‌ى ژى نابيني‌ن

نه‌ ل ه‌زرى يه‌ ئه‌و ده‌مه‌ى شه‌وارى
ده‌مه‌ى جانگى ب له‌شه‌يده‌ د ئيني‌ن خارى
فه‌يده‌ ناكت ئه‌وى مال شه‌ينوارى

به‌ره‌ى خو بدن دكاندارا همه‌ى
چاف زله‌ ل بازار و ده‌ره‌ه‌مه‌ى

(١) بازرگان.

(٢) ده‌سته‌ى.

طۆفان رابست تئى لى بقهفت گهمى

فهلاحا دهمى ئادار و نيسانى

پچا خازن ژ خودى بو بارانى

دهمى بارى دهخل هاتن كيشانى

بههرا خودى لب^(۱) ژ لهپا نارژن

هاژئ نينن گور لى بيت ئيك بههژن

تپده بدن بهر گورزا ب برژن

ئهگهر هندهك بدن ئهو ژى عهفاره

دئ گههين مهئموور و خزمهتكاره

دهها ئيك ناگههت فهقىر و ژاره

پتر شوپيرا چاف زلن ل ژنا

دهمى هاتن راست لى ددن هورپنا

دا فهكرن ئهقه نهكارى موئنا^(۲)

چافا ژئ ب نهقىنه ما مهژى هشىكى

نى تو خودان ژن و كچ و خوشكى

ما عاقل ته نينه تهمهتى مشكى

فهكرن پيرهژنا سنگ لى قهوارتى

جهئ خودى حهرام كرنه فهشارتى

گوه نادت ئهمرى خودى هنارتى

(۱) كهت.

(۲) باومردان.

پیره میرا ب شهف پط پط^(۱) و پرم پرمه
هیش هنگوری پیری ددته بهر کولمه
هرقه وهره جهن من بکه گهرمه

پیر دئ بیژن کورۆ هشبه خوه شرکه
هرقه نهوه بووری ده می گهرکه
گوه نادتی پیقه بیت چر چرکه

ئهفه پتر کاری ژنا ناف سهره
گوه نادتی بیژنی هرقه وهره
ما دئ چکت ههژاری دل که سهره

پیری دئ ژبیر کت چه ند ژی دگهل بوورانده
ل سهه زهن دی ههژاری خوه نقانده
یا ژئ تیر بی دل دلخ شکاند و قه مانده

بههرا پتر ژبیک و خه سویا
دگهل عنادن شپتی ههویا
لیک هیجه تن وهک شیخ و وهابیا

دهیکا بیک دئ بیژتی جودابه
ژ پط پطا^(۲) دش و خه سین ته نابه
مالئ بخو دهینه ژ خه و نه رابه

دش و ژن برا دگهل ئیک عناده

(۱) پت پت.

(۲) پت پت.

هەر یهكی دئی بیژی كهوی پیاده

وه گووگووه وهکی دهنگی هه داده^(۱)

خهسی نابیژیته كچا ژئی بگهرن

بوچی ل سه ر ژن برا بگره گرن

وهکی خوشكا وهیه ههرن بهرن

ژن تی و ژن تی نی ئه و ژی وهسانن

قهط پیک ناکن ههر ژ ئیک دلگرانن

دئی بیژی وهکی كتک و مشکانن

ئیک تشتهکی بکرت یا دی پهیداکت

دقیته ههفسهر بو بینت یان دئی بهریاکت

د کهفنده هوسانه دقیته ئه داکت

نی هندی ههوینه بو ئیک بظۆتن^(۲)

دئی بیژی عزرائیل و مهله کولمهۆتن

کوزین ههر ئه و میهرین جوۆتن

هندی ژن بابن دگهل نهفسیا

دئی بیژی وهک کیفریشک و تاژییا

وه ب عنادن وهک شیخ و وهابییا

هندی ههکیم و دختور و نووژدارن

پی دلگهشن ئیش و ئهلهم ب بارن

(۱) ناسنگهر.

(۲) بزۆتن.

دا ب میژن وهکی گورگی هارن

هیش نه دیتی دهست بیت بهریکی
وهکی کزوتی زافای بو بیک
دیژ توی ئیخت بهر قالب و ئیشکی

بهس درێژکت هنیرت تاقیگهه
ئهو ژێ دئ میژت قورمی هتا گهه
بهریکی قالا کت قیرا ناگهه

نقیسیت تورپهک دهرمان و دهرزیکا
ژ فلان سهیده لی بکهره زیکه
تو نابێژی دختور دگهل شریکه

نئ دئ وان دهرمانا خۆت چیتر نه بی
رۆژ بو رۆژی تهوش و ئه لهم زیده بی
دئ دوعا کت نئ ئه ز مرم یاره بی

سهحکت ئیکه دی یا ژ ویشه چیتره
مه عیه نا وی ژ ئه قئ دی پتره
ئهو ژێ ژ یئ دیتری که مباحتره

دهرمانئ دختوری دی نه دهرمانه
ئهو خواندنا وی خواندی نه پهوانه
ئهو ژێ دئ گازی کت وهک دزانه

فهیده نه دا دئ کهفت ناڤ نقینی
دئ وه لئ ئیت دهوره کئ لئ بخوینی
وه لاواز بی تهوش زیده بی ل برینی

گههینن خهستی دختۆر گوھ نادتی
دهرمان نینه ئەف سویجی حوکمهتی
بیه محهلی دی عیلاجی دتی

مهههل ئەو مهههله ئەوی ژنك هاتی
ییت پیس و گازی کری مال میراتی
ئەف تهوشا بی چاره ب سهری هاتی

(۱) یان بگههینه خهستا خصۆسی
(۲) ییت فهروۆتین نینه بخوت نیسکا سوۆتی
ژیهاتبنا دابن ئوردن و پۆسی

ههواره چهند جار بر مهههلی
چیپلاق کرم من نهما ژ غهیری شهلی
فهیده نهدا دژوارتر بی ژ پهلی

فهقیڕ رویت و پهواله وهکی ماری
بی لومهیه ئەفی پههه و ژاری
طاقهت^(۳) نینه ههنگرت ئەفی باری

مه گازنده ژ کارمه ندیته ههریمی
شان ههژارا دهریاس^(۴) کن ژ لیمی
چاف بدنه فی کیاس و کیمی

(۱) تاییهتی.

(۲) سوۆتی.

(۳) (طاقهت) واته (شیان).

(۴) دهریاز.

حهق مەعینە نا ژێ بنینه خاری
دەرمان سێ قاتن وەك مەهیت بهاری
مرۆت نینه تەمەت دیندكا هناری

فهكردن دختورا چهنده تیر و بۆشن
د مهحهلیده كوكا و ئاقن د فرۆشن
نه دیره كو بیژن پهزی لیب دۆشن

ئیک نابیژت بو فهقیرا ههروهنه
یان ئیتیم و سیویا دهست قالهنه
دیاره ژ مهلا خراب تی ههنه

دختورا پیکه بهردان کوردستان
ژ هند و تورك و عیراقی و ئیرانی
وه قهلهو بین وهکی پهزی ل دورانی

پۆژ ب پۆژ مەعینە نا وان پتەرن
سهیره ل تاقیگهها ویرانتەرن
نی فهقیرو زارا گهلهكا ژێ مرن

قهط كهسهك هاز ئاخهتی نینه
هزر ناكن ساخا پتەر مرینه
پۆژهك دی هیت لی بته بههی و شینه

مووهظفا چاف زله ل بهرتیلی
گهر ژێ وهرگرت دی بو بینت دهئیلی
شهفا طاری دی بو هلكت قهندیلی

ئەف مووچه وهرگرت دا وهجا ب قهتینت

نه قانعە دقيقت بهرتياي بستيت
ئەي خودئ ئەو ئيفله حئ ئئ نه بينت

ئەف كارئ پاريزەر و محاميا
چاف زلن ل بريندار و كوشتيا
وهكئ جوينهك مهلا بهر ل مرييا

ئەي محامئ بؤچئ ژ خودئ ناطرسئ
بؤ دهرافئ ل حائل ظالمه دپرسئ
هەر مرنه باش گوھ بده قئ دهرسئ

ژيپر زهلال كت وهك دوينئ هه لاندئ
دئ لوج كت وهك مريشكا زهمتاندئ
كوزرينت شپتي بهزئ هه لاندئ

گەر شهپلي ودره بؤ ته ته ميزكم
دئ وه نقيسم دوژمنئ ته پيسكم
دئ حهقئ خوه وهرگرئ ته عهزيزكم

بناقئ گورتهك مهلا و خهليفه نه
لئ بنيرن وهك لهقه نهئ قاله نه
په دريژن دئ بيژئ ته خه نه

عه جبا بؤ وان ئافرهت و هه قژينا
بهگه مرکن ژ خودانئيت په دينا
چهوا نا بهعجن دهمئ نشينا

ئەم نابيژن دهمئ ماچ و ليئدانئ
چهوا د قه تيئن وهك زيندانئ

شپتی گه نهمی دگهل زیوانی

وهلهو نهلاوه وهك ئەفا مه گۆتی
ما دهلاله ههمی دهست بو کالۆتی
مه هیقیه دهستا نه دن بظۆتی

نی ئەفه ژێ رهنگه که ژ بهقه ما
دلێ من پیقهیه وهکی ههما
دا بقوسینن وهك دار و باریت ههما

میژهکن بهشی پتر ژ بهقالا
کیم مروهتن وهکی شوپتین خه یالا
نه خاسمه بو پیرهژن و تفالا

چاقی خوه بدنه خودانییت عه لوا
دگهل دکاندارا دکنه خه لوه
دی میژن ته عبا جۆتیاری بت ههروه

هندی بهزازن چاقی ل ئافره تی
ههر متهرکی فرۆشن سی قه تی
هاژ ژنی نینه ل گوپ و قیامه تی

نی مروهت گه لهک گرنگه بو دینی
ل دنیا یی ده مهکی کیم دی لی مینی
ما دهلاله ل ئاخره تی ب جهلینی

نی هندی به شهکی ژ ماموستانه
چاقی زله ل موچن هه یقانه
نه خه مه قوتابی ببن شانانه

پیتقیه خوہ پیتقیہ ب وهستین
قوتابیا فیارکن و تییگههینن
نهکو ساقتبن خیری ژئ نهبین

ومرن بیژن مهسئول و بهرپرسا
تیر بین نینه هاها دئ مرن ژ برسا
دیچوون نینه نه پرسیار و بهرپرسه

بو نهخه مه بلا بهند لی داوهشت
بی ومرار بت وهلهو چهندا ههلوهشت
عهلبا وی بیت داردانج وهج ب مهشت

وهك شیخین رهفاعیا دگههن شیخی
چو جه نینه بی سخت نهکو بیخی
پیتقیه شیخ قان ژ حهلقئ دهریخی

ئهقه من گوت دلی من بی ب شیخی فه
دوژمن زورن وهك ماری کیقه کیقه
نهکو پیتقهدت مینت بی دهلیقه

نئ دئ وهرن چاف بدنه دهلالی
شریکیت ب کرینه بو کهوالی
چاقا لی د نهقینن قاری دکت ئالی

دهما زهکاتا فتریت رهمهزانئ
نئ دئ هیلنه ب هیقییا خیزانئ
دئ گههینت کوپ و کچ و جیرانئ

ناگهینت فهقیر و مستهحقا^(۱)
بونە خەمە مییری بدن بەر مطرهقا^(۲)
کەت دەستی ئافرتا دین ما بی سەقا

وەک مەسەلا رۆزا جەژنا قوربانى
دئ سەرژیکت مەهەکی یا بەرانى
دئ بن چووک کت نەرمە و گۆشتى پانى

دئ بەلاف کت هەستیا و بەز و چەرمى
وەى حەرام فهقیر طام ناکتە نەرمى
بۆ نەخەمە چەند بیژنى یا بی شەرمى

رۆزا جەژنى ئیک هەزار طام ناکتى
تەمەتى لبەک نوکی بۆ دانقوتى
میر نابیژیت بۆ هۆ دکی پیره قوتى

بۆ مییری نەخەمە قەط هاژى نینه
بلا فهقیر و ژار لى بکت نۆزینە
پەشیمان دبت دەمى دەور و یاسینە

نەۆ بازارى کەتى دەستى ژنا
حەتا لباس کرىن و فروتنە
مخابن زەلام گوھ بدن حەمى ژنا

قان کارا نەهیلن ب هیقیا ژنیقە

(۱) پیدقی.

(۲) چاکۆچ.

رئ نهدنئ دئ وه هيلن ب رٲٲه
چهپ و خارن نينه و هرڤه و وٲٲه

ل رٲٲارا دئ فهكرنا ئافرهتا
رٲٲ نادن زهلاما وهك گورتا چهپا
هاژ ژئ نين ئهڤه كارئ خهلهتا

بؤ وئ نهخه مه سينگ ب سينگ بكهفت
ب قولٲت ژووردا ب عهدرئ دكهفت
بلا ئهه و زهلامه ب سهردا بكهفت

خوزئ ئهڤ كاره ل ناف مه برهبا
پهردا شهرمئ ل ناف مه نهڤهتابا
دلئ بئ دين و نهحهزا قهه مابا

نوكه نهشئ مستئ دهينئ ههڤسهريئ
چيا بيژئيت ٲٲٲئى بيژئ ئهريئ
دهولت سهريئ قانونئ بئ مهڤهريئ

نئ توچه ند جار بقوتئ داين و بابئ
تهمهت مستهك ژنئ ناكٲ عتابئ
ئهو يا مايئ دهمئ هات ٲٲٲه رابئ

هندي بگهريئ نهشئ بكيئ دوو ژن
دئ ته ئٲخن مريهت و قونجال و كون
هندي ساخي دهخلي ته نابت رٲٲن

گوتنا خودئ و ٲٲٲه مبهر گوھ نادنئ
تهمهت لبهك نوک و كونا شيژنئ

خوه قه گره هه گهر گوهداری منی

نوکه ل مه بیه مههرا مهخینه
فهیده ناکت چهند حه دیتا بو بخینه
ئهمیت کهتینه بهر دهور و یاسینه

هندی هاتم و چووم من چو ری نه دی
کهسێ نه گۆت من مه لا دی بم که دی
دا کهمه جۆت وهکی بابی ئهحمه دی

بلا کهت بام چی بهت و پشت دهری
ههر هندهک بزاخ دا بیژن عافهری
چبکم دا قا رهش نه مال په و سهری

نی دا ئهز قانووئ دمه بایی
ئهز دا بهردهم شه ریه تی خودی دایی
کا کهسێ گوهد بدته فی مه لایی

نه به عجت ژ دهیکا بچیکا
دهمی گازی کن ببهزت زیکا
یان دی کهفت بهر ئیرش و ئیشیکا

گوهد بده مه لایی هیش وهئ نه هاتی
ئه گهر تیر جه گهر و نه ما میراتی
دا وهک گه له کا وهرگری خه لاتی

نی ژ بهر هندی نهۆ ئافرهت درن
وهکی کهوا ل زه لاماد خورن
کانی زه لام بلا پیکه به مرن

نوکه مال خوہتی کہت دستخ ئافرہتا
ل بازاری ہەر وہکی گورتا چہتا
چہنتہ ل ملی وہک ئہفسہریت دەولہتا

زەلاما لباس و پیللاف وہک قییری
دئی بیژی لیج بەھیہ ل بن چادری
ژیکی ناسناکی دقیت گەلەک تی فەکری

فەکرن ہندەکا دئی بیژی کوسەنہ
سمبیل تەراشن مەلا و کەنکەنەنہ
رہہ درین دئی بیژی تەماشەنہ

مخابن سمبیلیت خودی شین کری
د تەراشن وہکی تو نیسکا ب دوری
بو چاق ددن تەقالیدیت کافری

بەری نھۆ ل نک مە عەیبەک مەزن بی
ہەر وہکی بنی پیسیری لی کونبی
یان زەلامەکی نەمپیر ب ژن بی

ہندی سمبیلن نیشانا زەلاما
دئی خونہ ئیخنہ ریزا نەماما
فەکرن حەدیث و گۆتئا ئیماما

شپتی شەرەفا سمبیللا بہیلن
نی نە بەقەم و قازی و فەن و خیلن
ئاقەک زەلالن چو جارا ناشیلن

کایع قەدری زەلامی بزانت

هه چیه هات چاف بدتێ لێ بیانت
حولی کت خول ریزا حورمهتا دانت

پهغه مبهری سمبیل نه ته راشینه
نه سهحابا و خه لیفیت راشدینه
ئهگهر ئێک بێژت حاشا درهوینه

نێ هندی ساعی و کارمه ندیت کارهبع
وه ترش و تهحلن وهک کومتلی شهبع
تو نهشێ بێژی ئهه بره هرقهبع

ههشه نه فهکری میزانێ هندی بینه
دیار بی میزان رهمز پیته نینه
ل سههری ههتا بنی دیف چوون نینه

وهرگریت ههقی ئافێژی وهساخن
کهس ژێ راضی نینن ههستی گرانن
نه لائقه کو بێژن بی وژدانن

سهحکن خودانیته مهکته بێن عهقاری⁽¹⁾
ئێکی موحتاج عهدری دهینت بازاری
دهمێ فرۆت پارچا عهدری ههزاری

دێ بێژنێ هنده وهرهقا بینه
چو تهحلی و زهمهت پێقه نهبرینه
ژ غهیری ختمهکی و چایهکی بو بینه

(1) نفیسینگههین کرین و فرۆتنا ئهرد و خانیا.

نھۆ ل حەجیا تەمەع یا زێدە بی
بزانن ب چوونا بەیتێ فایدە بی
گوھ بدن گۆتئا رەسولێ نەبی

نێ نوکە وایبە دەورێ مودێلا
حەما ناعورن ھەر وەکی چێلا
لەوا وایبە دەمێ فەن و فیلا

دنیا واکەتی دەستێ بی دینا
خەمخور ھندابین وەک دووێ قەلینا
نە ل کوردستانێ تێ و بەھدینا

نھۆ ھەر کەسەک یێ بخوہ قەدکێشت
بۆ نەخەمە ل ئاخەرەتی دل ب ئێشت
رەحما خودێ ل نە نینە دل یێ ب ئێشت

ئاخەرەتی قەط کەسەکی ھاژێ نینە
ھزر ناکت ساخ پترژی مرینە
رۆژەک دێ لێ ئیت بۆ بت بەھی و شینە

دێ ھیر بنیەرن جوینەکی ئافرەتا
رۆژا ئەینێ گوھ ددن نەصیحەتا
سینگ قەوێرن دێ بیژی ییل ل داوەتا

ئەری خوشکی تو سینگی نە قەوێری
بو تە چیتەرە قەست بکی قێ خیری
بۆ واعظ نابێژت ھو نە وئ قیری

ھندەک حاکمن دێ بیژی خومکارن

بۆ مالدار و كەنكەنا دۆست و يارن
بۆ ھەزارا مەلەكولمەوت و دژوارن

نە ھندى جوينەكن شپتى خيارا
كتەك ژى مەرن وەك تىقلىق ھنارا
تو نەشىق داعویری دەمى فگارا

گەلەك ژى شرىنن وەكى ھنگىنى
وە دەرمانن بۆ تاویا ب لەخرىنى
صەحەت و عافیەتى گەلەك ژى بىنى

فەكەرن عاملى كورئى نافع تورجانە
دیفدە كەناسى نافع لیدە نورھانە
پاشى دەلوئى نافع كورى سەمیانە

يان شقانى نافع لیدایە چەلەبى
نە نە دیرە گەرۆك بیژنى نەبى
نە لاوہ كو بیژنى یى ئەدەبى

نوكتە دنیا واھاتى گوھورینى
بى پەردە دەستا دبنە دوخینى
دئ ھیژ لەوتت گەر ساخبى دئ بىنى

دنیا چەرخ و دەورانە صال و دەمن
نە ئەویت من گۆتین قازى و یەمەمن
نە دلە مەلایى تیر قەھر و خەمن

مەلایى عناد دگەل كەسىق نینە

(الله الحمد) ^(١) ژ قان رهنگا بو ژينه

هيفيا وى عهفوا (رب العالمين) ^(٢)

بهلى حهمى عالم عهبدت خودينه

نه هندهك بى گوهن هندهك بى پينه

بو دين و دنياي پيکشه ئيك رينه

نى هندی ئينسانن شپتى حهيوانى

ناف ژلت جودانه چيتري دزانى

نهگهر رهخنى بكي تونهي رهوانى

نى شير شيره پلنگ نه رتيه

خهزال و كيشى ناف نهشبله

نى كهحيل ناچنه پيدا طازيه

چول و مال نهكن بويا مه گوتى

دلى بهقام و قازيا يا صوتى

نهگهر وه نهبت دهست ببن بظوتى

(١) سوپاس بو خودى.

(٢) خودايين جيهانيان.

کرار

تیر و جوہال و خرار ل مه قهتان
دهست ببئع بریسن هریهکا جان
ل بیدمیری دهخل و دان مان بی خودان

ب په نیا وهج ناقهتت کهفر و طپاش
دا پاجینین تهفنیب کرار تازه و باش
دا ژیاری پی ببین خوه نهکه شاش

سنگا^(۱) بینه ل چار قورنهتا بقوته
بو پهیدا که دارتهفنی نه تهبته
هه ره سه ری و مره بنی بخره بته

ب ئالینه ل دارتهفنی گولولکه
پیژک بینه دگه ل بههش و ههپکه
سی پیکا ب دارگوریشه ب کهرکه

تیر کرار بت رهنگهکی نهقش دهلال
زمر و کهسک بت ب دوری بکه جوہال
دا وهج پی بقهتینن ئەز و تو و ههقال

ب شوژینهکا تیژ هیر ب دوری
تیرا ژیاری ههبت هیش نه مری

(۱) سنگا.

دا كەسەك نەببەرت تە پيسە گورى

ئەقە تەقنە ناف تەقنە تىبگەھەن

رەبە سەرخوۋە دەست بېن نە ئەبلەھەن

ئەق وەلاتى ھۆ شىرىن لى ب شەھەن

كوردەوارى وەلاتى مەلا ئەزم

بەرى من ھەر ل وەيە ئەز ب ئەزم

خوۋستەك داقەك بەنكى مە ب پەزم

خەما پیرەکی

نەپیرم خەم و کۆفانا پیرکرم
چبکم ئیش و نالا تیک وەرکرم
ل گەرما هاقینئ سرئ ئەز برم

مە باغەک دەینا ل گوندئ ئەرمشتئ
بو پیژانئ ستری مە دانە پشتئ
نیشکە کێقە قورمچی تەوش گەهشتئ

مە گۆ دا ب رەشینن دەرمان نینە
نە سیلەه باغەک گەلەک شرینە
سیف و ھنار و خووخ و تەراقینە

مە لا کوفاندارئ ئەقئ جنیکئ
ما بی فیقئ چاف زلە ھەر ل سیکن
لاوازە نەشیت پف کت بیکن

چاك و طهريف^(١)

ژنييت خانم و ژنييت حيتوكييت ههين
زهلاميت ريبهر و بي خيروكييت ههين
وهكي طهيرا طهير و طهيركوكييت ههين

نهفهكرن حهمي زهلاما كو نييرن
نئ هندهكا ژي بي فههم و بي خييرن
گهلهك زانا و چهسپان و شييره مييرن

نئ نهفهكرن ئافرهتا حهمي ميينه
جوينهك حيتوك و بي فههم و قارينه
گهلهك ژي شپتي ئهلماس و درينه

هندهك ئافرهتا فهكري مودهرسه
دئ كوزرت بو عامل و مفسسه
يا ژ ويقه ب وي گههت مهككه و قودسه

زهلاما فهكري ئيكي پاريزميره
مههقهداري طهريفهك رهش ئهسمههه
يا ژ ويقه پئ گههت حهودا كهوسههه

نئ يا ژ كهراقا ماكهه حوورينه
ل نك ماكهراقا نئ كهه وهلينه

(١) كريت.

هه‌قژینیست وان دئی بیژنی به‌رینه

ئه‌ف ما‌که‌ره یا کوززی بۆ شوی یه

یا ژ وێقه ئه‌و شوی به‌هه‌شتا باقی یه

دای نابیژت کچی خوه بگه‌ره زوی یه

که‌ر به‌عجی مه‌ره‌قداری ئقینی

شپتی هنده‌کا ده‌ست ببت دوخینی

یا ژ وێقه ئه‌قه‌یه ده‌رمانی ژینی

وهی ده‌ییاب نابیژنی خوه فه‌گر

تژی دنیایی کچ و کورپیت دورشن

هوین نه‌ به‌نینه کچ و کورپیت حوورن

ته‌قالید پیکفه هاتن گوهورینی

ییت هندا بین وه‌ک کیشانا قه‌لینی

هیش ییت ماین ئه‌گه‌ر نه‌میری دئی بینی

ئه‌رئ مه‌لا به‌س خو بیخه‌ قی خه‌می

حه‌تا که‌نگی شیرت کاری عالمی

فه‌یده ناکت ته‌مه‌ت فلس و ده‌ره‌می

ما تو خه‌مگیرئ وه‌ک خه‌مگیرئ کولئ

حه‌ما تو بازنا وئ ئاقار و چولئ

گوه‌ نادن ته‌ چه‌ند بقوتئ داهولئ

شیرت باشه به‌لئ که‌س گوه‌ نادنی

ته‌مه‌ت لبه‌ک نوک و به‌لگئ تویتنی

به‌قه‌م و قازیا خه‌لک د به‌زنی

خه‌ما گران

ئەى دلخ من خه‌مگير و تير قى كەتى
دلبه‌را من ئەقرو چوو به‌ر په‌حمەتى
مه‌ هيقي ژ خودى بگه‌هينت جنه‌تى

وهى دلخ من خه‌ما خيشه‌ت لى قه‌دا
ده‌ستى من قه‌ط ناچته‌ كار و كه‌دا
كو ئەف خه‌ما گران هات ب سه‌رمه‌دا

ئەف خانمه‌ چاف و بره‌ى وه‌ك قه‌طران
بسك و كه‌زى وه‌كى تايىن پۆمان
تل و ده‌ست وه‌كى كه‌فيا زۆزان

دپم دورى وه‌ك قوتيكى زه‌لالى
گه‌رده‌ن وه‌كى قاز و قومريى و غه‌زالى
چو قوسيرى نا ئينه‌ به‌ژن و بالى

ئەف خانما هه‌ ره‌وش و خه‌ملا گوندى
هه‌ر خودى مه‌زن دزانت تو چه‌ندى
يلىت پى خه‌مگير بين سايقانه‌يى و سندی

خانمى باركر ل گورى بى ميقان
پاشقه‌ هيلان دۆست و هه‌قال و جيران
دلخ مه‌لايى لى بى خه‌م و كوڤان

ياره‌بى تو فه‌حيلكى هه‌ر تو سه‌ميان
پيتقيه هه‌ر مودهه‌ قه‌ست بكمه
دوووره‌كه‌ بو بخوينم نه‌ز بدمه
ئه‌ى خودئ فه‌حيلكى وه‌كى فاطمه

حه‌يفا قه‌ى خانمه‌ ل مه‌ هندا بى
نه‌ هندی هاتم و چووم نه‌خويا بى
وه‌كى فورسا رۆژئ ل مه‌ ئاقا بى

ئه‌ف خاتوينه‌ شرينتر ژ شه‌كه‌رى
ته‌ دقيا هه‌رتى فه‌كه‌رى وه‌كى دورئ
مخابن كه‌تى به‌رجه‌نى و كه‌ڤرى

سها شیری

پینه ل بهر سها شیری
دی ل ته كت سه خیری

چه نده كو بخرچ كینت
دی فهیده یخ ژئ بینت

نه ل بهر یا بخیری
ئه گهر تیر ههش و بیری

چه نده ته بخورینت
دی زکی ل ته درینت

گوه به پیره میری
ل ته نابیت خه مگیری

ئه هف گۆت نییت مه زانه
وه کی نه قش ل بهرانه

نه بی ژه دووباره یه
بو گوهداری فهیده یه

تپكزى

هندى تپكزى تپىر زاخ و بئىنن
ئەصل زاده^(۱) و تپىر كەرەم و ئەمىنن
گەلەك مەرد و نان دەھ و وەج قەتەنن
فەقىر و ژارا زەحف د حەوىنن
بۆ دوژمنا خوە ژپەر نا تەوىنن

دەروكەج وان تاقە بۆ مېقانا
دا خوە بگەهەنت كوچك و ديوانا
وہ ناكن كەس بمىنن ل كولانا
دا ل سفرى دەست ببن گۆشتى رانا
ژپەر پىرۆز بت رېبازا سوئطانا

حەلال پادەنە و تەقوا هندی بپىرى
ل دەقەرئ ديارن وەك گولاقىزئ
وہ كوردەوارن وەك فەرضا نقيزئ
وہ مز و شرىنن چەندە بپىرى
قەط زئ تپىر نابی هندی بمپىرى

تپكزى بابكەك ئەصل زادەنە
ژ ھۆزا سەلىقانەيانە
گەلەك ديار و مەعروفن ل دەقەرئ

(۱) بنیات خوارنە.

مشار

مخابن بو مشاری و هندا بی
وهبی دهنگ و دوره یا کوتا بی

نی نهۆ کسهک پسیاری لی ناکت
لی بگهرهن خوه ژ عالمی جوداکت

نهۆ حالی کهتیه دهستی تهفشی
نی لهورا کهوا لی مایی ل ههفشی

ئهفه زی پهنگهکه ژ قازی و بهقهما
لهو دنیا کهته بهر ئیش و ئهلهما

عهدهت و تهقلید هاتن گوهورین
نه دیره ژ دهرقه دهست ببن دوخین

ئهفه چهند شیرهت مه بو خهلی گۆتن
وه ژیت پهقی دئی بیژی مهلکه مهۆتن

ئههری مهلا شیرهتین ته چهند جانن
کا کهسی تیبههت لی ب بانن

پاشبەند

گوماز تبه
"هیار به" پیرا که وا

کوردی هیرا نه گمر توننجیر عانی

نه کور ه کهوا به عزا کورد بر ستانی

دهمته تو به کوژی کورد ده گچ نه زانی!

ب دویت دکته سهقه و باروچه و عزی

عجانب بو ده دینارا تو د کوژی

له ولاتی ناو وریا هو درزی

ل ناکه مه نه بنج ده مه را قیم ناکن

هنه شه وه لاتی کورد بر ستانی شه ناکن

وهک ته یرو ته والیت دی سه عزی ناکن

بو نه یاره

له وریا کارا

چو توهی تارا

« دیلان »

هه دهست ئاقینه دیلان

ژ دهوک گه ههشته وان

دیار به کرک و جزیر

سلیقانی و جه خفویری

هه قلیز هه تا مهاباتی

تنگرا فه رختی باب و یادی

خولات بو هه میا گنیران

یلنگ و بهران و شیران

هه جهی گوته ندی جو هه سکر

گوهانز تبه

گلو گماژنده

«گازی»

مه داهاواز کر بو یارای

میرگ و جیهان بین ئافدانی

ل وه لاتی کورد ستانی

داریتی تهرا یه دو یلا

له یی ته گرت نه هال و شیک

لی هر گومانده

له هه رفاندن سکر و بری

مه گو چی که سگ و نه برین

~~مه گو چی لاله و نه درکین~~

~~مه گو نه م ده چی نه درکین~~

دهری برینا خوه ده رکین

هه شتی به دورنا و ده رکین

٤. حاله ٤٥

ئه رێ کوردو ئی بی نهکه
هوه که رو گێژول نهکه
ئه که حاله ٤٥ و بیا هه
وێ که تنه جوله و چیه

به ئرو با روقه وله یه
گورستان مان له عه ریبیا
ساتو خمشیم و نه بیه هه
قویلا قه قودتیه هه کو تن

کله خبیه به باغی ئوتن
هه نهک
تالان کرن مان فرۆتن

ماهیتر نهزان ویت ره هه

هه و یوه رکرن ده فانی

گوها زیتہ للعلم

|| خایرو زکی ||

خایرو نخت تو وزی دوو برانہ

چاک نوزانم بیع ئەلەر ژیک هودانہ

سەرکابیا وه هەر دووکا نیکه

نە ژیک دوویرن هەر دوو بەهریکه نیکه بر

نە یەک تەحمل و سوری و مریوک شرنه

یان یەکه گەرفه یادی شری هوینہ

سری نیکه دوو هەر دگەهن نیک

نشیف و بهروارو ئەخرانی یول ریک

هەر رەسنا ژئالەکا چو ژئاکرتن

توژ ئاقین ما سیا ژیک فەگرت

« ساگه »

هههه كهسه بهرته هوه دا رتيا دروست
 تيرينه شه نهو پاره بهرست
 خانه بهسه پو جارا ئى تيرناين
 بو چاقو نادن هوگرا ليقه ناين
 دراقى كه سهك نه گه هاند مرادى
 ناين تههت بهوسته⁴ دادى
 دراقى تينستا وشيفو و مرافين
 يادياره وهكى دى پو ناين
⁴ بهوسته⁴ دا⁴ =

« هه لیل »

هه راته سهه گه هه شه مرادا دنی
ما برتیه دل ته سهه تهه بستی
هه نه مه بهن کر گولا ته دا هه شه
وه نه هه قال وهه گرا بهیم هه شه
هه شه دونه به هه شه لهن به به تاره
لهن ما دیم کانیال ره هه روبرای
هه شه گه لهه هه شه وهه شه تاهه ته دا
هه شه وهه شه بهن گه هه شه ته هه شه

کوھار سہ

» زہ قی «

زہ قی وای بیار

ہوتیہ

ہوتیہ مہ یے کہرانہ

حسٹ نایرت ہمار

مہ قجاری یے قرانہ

دین دی ژ دارا ہیندار

تیکدا ہلرا زیوانہ

چہ نڈہ مہ بیے ہیند دہوار

گورہکا یے یے قرانہ

دارتاوت ہال و ہومپار

ہوتیاری نہ ہوتیان

گوتار

٢٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠

هه ره که سهێ گه ههسته هه ره ما ویت

ماته گه ره که سهه ره ما ویت

گه ههسته بوخ و یاغانی و نهسته

وه ههسته و نهسته و نهسته

یاخان و کوریا نهسته نهسته

نهسته نهسته و نهسته نهسته

نهسته نهسته و نهسته نهسته

نهسته نهسته و نهسته نهسته

نهسته نهسته و نهسته نهسته

هه و لێر

ئامه زین هه ئامه زین بو هه قلیری

پهژار و بیارا و هه لای و هه زین
بناخا

پهژار و هه زین دونه و دینه

چه لێک و هه زین زه لای م سینه زین
تێر لێه

ساری هه زین و هه زین و هه زین

بیشه هه زین خاس و لێک و هه زین

هه زین هه زین و هه زین و هه زین

هه زین و هه زین و هه زین و هه زین

هه زین و هه زین و هه زین و هه زین

هه زین و هه زین و هه زین و هه زین

گرمازی نه لعلام

(شیخ مه السلفیانی)

شیخ مه قو حبی زه قانی

= مه لیفنی شیخ نوره الدینه

تکلی شیخ ل نه ر حسنی

= مه نه رو ملک و حه زینه

بی ده من جویا ته کبائی

= ژ به ر موریدا چه لی لینه

زه حفا گهاندن مرادنی

= شیخه کی هم کهد کهبینه

سه وار

لَهُ كَسْبًا بِأُنْثَىٰ كَمَا هَدَىٰ
تَرْهَبُ كَمَا هَدَىٰ وَسَهَابًا
بِهِ هَرَبُ كَمَا هَدَىٰ وَسَهَابًا
كَمَا هَدَىٰ تَرْهَبُ كَمَا هَدَىٰ
لَهُ كَسْبًا بِأُنْثَىٰ كَمَا هَدَىٰ
تَرْهَبُ كَمَا هَدَىٰ وَسَهَابًا
بِهِ هَرَبُ كَمَا هَدَىٰ وَسَهَابًا
كَمَا هَدَىٰ تَرْهَبُ كَمَا هَدَىٰ

کرمانیہ

= مراد =

کانتی گہا بام مرادی

نی فہتسیم بار گرانہ

بوریا یو درج و جادی

قہ رقودہ تیر کول وزانہ

دہ شق و یو ترا ل تیغادی

ہہ دہق کولہ و سہمانہ

قور پانم بہ جہ لادی

کا کا ریبہ رو سہ صیانہ

گہ ہتسبام بابہ و یادی

دہ مراد بابام قوم و تہ لانیہ

ل سونیا ہتسبام سادی

گورہ دا دتہ ددانہ

دا قوم و تکی رادی

تہ تا بام کول و زانہ

سو کو کوشانہ

گہ ہم قوم و مرادی

م لانی لانی تہ سہ ہیانہ

کہ سہ کی تہ دگوتارانی

بو کہ سہ تہ دیرا قور بانہ

تہ مہ سا

بمباری

ناقهروك

- پیشهکی ۷
- ههلبهستان زلایع جفاکیه ۷
- قوناغین فیهتیا ههلبهستانی ۸
- قوناغین مهلاتیا ههلبهستانی ۸
- ههلبهستان و فهاندنا ههلبهستان ۹
- مهلاحهمد و ههلبهستانی مهن نالبهند ۹
- ههلبهستان و ههلبهستین ئایینی ۱۰
- چهند تبیینین گرنگ ل سهر نهقی دیوانی ۱۰

پشکا ئیکی

ههلبهستین ئایینی

- ژیننامه ۱۹
- خودی ناس ۲۳
- سغ ههیف ۲۶
- ره تهخهیا ۲۷
- رهخن دار ۲۹
- رهفده ۳۰
- رسول الله ۳۷
- پهشیمانی ۴۳
- لهزا مرنی ۴۵
- دنیا پیچ و بهطاله ۴۸
- مرن ۵۱

- ۵۵..... دیر نئیژ
- ۵۸..... زهکات
- ۶۱..... دمو له مه‌ند
- ۶۳..... خو هزیا رۆژیگری
- ۶۵..... هه‌یقا شرین ره‌مه‌زان
- ۶۷..... رۆژی خا‌رن
- ۶۹..... چه‌ج
- ۷۱..... بی هۆز
- ۷۳..... زل و زیوان
- ۷۶..... صالاف
- ۷۷..... گورنا خشیم
- ۸۰..... شیخ نۆ‌ره‌دین بریفکانی
- ۸۳..... شیخ طه‌هایئ سلیقانه‌یی نه‌رمشتی
- ۸۵..... شیخ علی بریفکانی
- ۸۶..... مه‌لا طه‌هایئ بالقوسی
- ۸۸..... مه‌لا ئە‌حمه‌د ئە‌ئیمام
- ۸۹..... مه‌لا صالح حاجی سلیقانه‌یی
- ۹۱..... راسته‌که‌رنا فکریت شاش
- ۹۲..... - ب ناقئ خودایئ مه‌زن و دلۆقان
- ۹۹..... - ته‌وه‌سل
- ۱۰۵..... - ژدایکبنا پیغه‌مبه‌ری (س)
- ۱۰۷..... - خو ه تیبگه‌هینه
- ۱۱۱..... - ببا پیغه‌مبه‌ری (س)
- ۱۱۴..... - شه‌فاعه‌ت

- ۱۱۵..... دەنگ بلندکرنا ذکر و تەسیحاتا
- ۱۱۷..... نەوعین بیدعی
- ۱۲۰..... ئیستیغاثە
- ۱۲۲..... هەژاندنا تلخ ل تەحیاتئ
- ۱۲۳..... سەرەدانا ژنان بۆ گورستانئ
- ۱۲۴..... توبەرك
- ۱۲۶..... سونەتا ئەینیئ
- ۱۲۷..... قایپل نابن ژن بئ مەحرەم بگەرهن
- ۱۲۹..... رح پشتی مرنئ و گوھ لیینا مریان
- ۱۳۱..... خاندنا قنۆتئ
- ۱۳۳..... ل سەر فاتحئ بسم اللە نابیژن

پشکا دوویئ

نیشتمانی - سیاسی

- ۱۳۷..... مخابن براکوژی
- ۱۴۴..... حەلەبجە و بلەھ
- ۱۴۸..... دستوور
- ۱۵۰..... رۆژا پیروژ
- ۱۵۳..... خەم و خیال
- ۱۵۵..... کورەھی
- ۱۵۸..... هەقلیر
- ۱۶۰..... زاخۆ
- ۱۶۱..... فەرمان
- ۱۶۵..... هەی هۆ
- ۱۶۸..... شینی و شادی

١٧٢.....	شین و شاد
١٧٤.....	نهزان
١٧٦.....	بی زاخ
١٧٨.....	بی زاخ
١٧٩.....	سه رهلدان
١٨١.....	دوو بهند
١٨٣.....	خیانهت
١٨٥.....	هه یهۆت
١٨٦.....	رێبه
١٨٨.....	عالا مه
١٨٩.....	میژوو
١٩١.....	تیضاق
١٩٢.....	کورد په رومر
١٩٣.....	حیت و نههنگ
١٩٥.....	ئاگهه
١٩٧.....	واری کوردا
٢٠٤.....	ئازادی

پشکا سیخ

جفاکی - پموشه نبیری

٢٠٩.....	هه قال
٢١١.....	نیچیرا کهوا
٢١٣.....	دیلان
٢١٥.....	دیلان
٢١٨.....	که دومر

- ٢٢١.....قه‌لین
- ٢٢٧.....خابیر و زئ
- ٢٢٩.....هیرۆ
- ٢٣٠.....دل‌بەر
- ٢٣١.....گۆپیتک
- ٢٣٣.....خازگینی
- ٢٣٤.....زار
- ٢٣٧.....رحان
- ٢٣٨.....کەو
- ٢٣٩.....ئاگەه
- ٢٤١.....ئەز و بزاف
- ٢٤٢.....پێژان
- ٢٤٣.....زەقی
- ٢٤٤.....کارەکی بچ نان و خوی
- ٢٤٦.....سۆزەکا وەخمی بیری
- ٢٤٨.....هەفسەر
- ٢٥٠.....گازی
- ٢٥٢.....گازی
- ٢٥٣.....لەکە
- ٢٥٤.....خوێشەدا
- ٢٥٦.....دامچی
- ٢٥٨.....دویندەها مصطیعی هەسنا
- ٢٦٠.....کۆفان

- ٢٦١..... حەیف
- ٢٦٣..... سەبەید عەبۆشخ سلێشانەیی
- ٢٦٥..... مراد
- ٢٦٧..... دووبانک
- ٢٦٨..... ئالۆز
- ٢٧٠..... ئافەزین بۆ کواشیا
- ٢٧٢..... فەنەر
- ٢٧٤..... جۆتیار
- ٢٧٦..... ژن رەفان
- ٢٧٨..... ژن ئینان
- ٢٨٠..... عەید
- ٢٨٢..... ھەقیقەت سائخ
- ٢٨٤..... قاقانی
- ٢٨٦..... شیرەت
- ٢٩٠..... عەلی خان سلێشانەیی
- ٢٩٢..... شیریت بېشا
- ٢٩٣..... وەرز و سەقا
- ٢٩٤..... خاندەوار
- ٢٩٥..... قوتابی و خویندکار
- ٢٩٦..... کۆفاندار
- ٢٩٨..... دارا بی فەیدە
- ٢٩٩..... بی خێقە
- ٣٠١..... بی خێقە

- ٣٠٤.....باغى شعرا
- ٣٠٦.....ئاقلمه‌ند
- ٣٠٧.....مخابن
- ٣٠٨.....هۆزانقانىم
- ٣٠٩.....گومتلى زىرى
- ٣١٥.....خانمىن پاقر و بژىن
- ٣١٧.....فازى و به‌قه‌م
- ٣٣٧.....فازى و به‌قه‌م
- ٣٣٨.....كرار
- ٣٤٠.....خهما پىره‌كى
- ٣٤١.....چاك و طه‌رىف
- ٣٤٤.....خهما گران
- ٣٤٦.....سها شىرى
- ٣٤٧.....نه‌ظم
- ٣٤٨.....گورگه‌ه
- ٣٤٩.....تركىزى
- ٣٥٠.....مشار
- ٣٥١.....پاشبه‌ند

سلیقانهیی مه مید دیوانا

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ قەسولینین کوردی

© مافی جایی بێ پاراستیه بو

سەنتەری زاخۆ بۆ قەسولینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-291682-8

9 789922 916828 >